

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1912. Andra kammaren. Nr 27.

Lördagen den 13 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr statsrådet *Schotte* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

angående beredande af medel till aflönande af öfvertaliga befattningshafvare vid navigationsskolorna efter ingången af år 1913;

angående användande af allmänna besparingar å riksstatens femte hufvudtitel till aflönande af en extra mariningenjör m. m.;

angående täckande af öfverbetalning å den för Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning afsedda delen af extra ordinarie anslagen till nybyggnader för kustartilleriets förläggning m. m.; och

angående användande af besparingar å vissa extra ordinarie anslag till anskaffning af krigsfartygsmateriel för täckande af brister i andra dylika anslag.

Dessa propositioner bordlades på begäran.

§ 2.

Föredrogos hvar för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord hvilande propositioner; och hänvisades därvid till bankoutskottet propositionen med förslag till vissa ändringar i förordningen den 22 juni 1883 angående en postsparbank för riket.

Till statsutskottet remitterades propositionen angående uppförande af kvinnliga skrifbiträden i postsparbankens stat.

Till lagutskottet öfverlämnades härpå propositionen med förslag till lag om ändrad lydelse af vissa paragrafer i värnpliktslagen samt till förordning om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd).

Slutligen hänvisades till statsutskottet propositionen angående ersättande från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar af vissa förskottsvis utgifna medel.

§ 3.

Herr *Kronlunds* på kammarens bord hvilande motion, nr 279, som nu föredrogs, hänvisades till jordbruksutskottet.

§ 4.

*Lag om
understöds-
föreningar
m. m.*

Till afgörande förelåg först lagutskottets utlåtande, nr 34, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om understödsföreningar, lag om ändrad lydelse af 162 och 163 §§ i lagen om försäkringsrörelse samt lag om ändring i vissa delar af lagen om sjukkassor den 4 juli 1910, dels ock i anledning däraf väckta motioner.

Genom en den 30 december 1911 dagtecknad proposition, nr 2, hade Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga i propositionen intagna förslag till lag om understödsföreningar, lag om ändrad lydelse af 162 och 163 §§ i lagen om försäkringsrörelse samt lag om ändring i vissa delar af lagen om sjukkassor den 4 juli 1910.

I sammanhang härmed hade utskottet till behandling förehåft två i anledning af nämnda proposition i Andra kammaren väckta motioner, nämligen 262 af herr *Erlansson* och nr 263 af herr *Byström*.

Uti sin motion hade herr *Erlansson*, som ifrågasatt lämpligheten af att det i propositionen framlagda förslaget till lag om understödsföreningar upphöjdes till lag, hemställt, att, om så emellertid skedde, viss ändring måtte vidtagas i § 37 i lagförslaget.

Herr *Byström* hade i sin motion, med framhållande, att sistnämnda lagförslag syntes honom i fråga om registreringsskyldighet för de mindre föreningarna vara onödigt fordrande, hemställt, att antingen allt registreringstvång för understödsföreningar borttoges eller också sådana ändringar i föreliggande kungl. proposition vidtoges, att understödsförening, som utfäster eller utbetalar kapitalunderstöd till belopp, ej öfverstigande tvåhundra kronor, måtte varda undantagen från det i lagförslaget upptagna registreringstvång.

Utskottet hemställde,

1) att Riksdagen, med tillkännagifvande att det i förevarande proposition framlagda förslag till lag om understödsföreningar icke kunnat i oförändradt skick af Riksdagen godkännas, måtte, i anledning af sagda proposition samt herrar *Erlanssons* och *Byströms* motioner, för sin del antaga ett vid punkten fogadt förslag till lag om understödsföreningar;

2) att Riksdagen måtte godkänna det af Kungl. Maj:t framlagda förslag till lag om ändrad lydelse af 162 och 163 §§ i lagen om försäkringsrörelse, och

3) att Riksdagen i anledning af Kungl. Maj:ts förenämnda proposition måtte för sin del antaga ett under punkten upptaget förslag till lag om ändring i vissa delar af lagen om sjukkassor den 4 juli 1910.

*Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Vid utlåandet funnos emellertid fogade

dels beträffande lagförslaget om understödsföreningar i dess helhet reservation af herrar *Lindhagen* och *Persson* i Norrköping, som hemställt, att Riksdagen ville, med afslag å propositionen angående lag om understödsföreningar, i skrifvelse anhålla, att Kungl. Maj:t måtte till nästa Riksdag framlägga förslag till lag allenast om vissa understödsföreningar samt beträffande förslagets detaljer i öfrigt vidtaga de ändringar, som på grund af de vid denna riksdag framkomna anmärkningar kunde anses af förhållandena påkallade,

dels åtskilliga reservationer beträffande särskilda paragrafer i såväl nämnda lagförslag som ock förslaget till lag om ändring i vissa delar af lagen om sjukkassor.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes ordet af

Herr Widén, som anförde: Herr talman! I afseende å föredragningsättet tillåter jag mig hemställa:

att lagförslagen föredragas hvar för sig paragrafvis med ingresser, rubriker och utskottets hemställanden sist;

att vid behandlingen af 1 § i lagen om understödsföreningar öfverläggningen må omfatta förslagen i sin helhet;

att lagtext ej må behöfva uppläsas i vidare mån än sådant af någon kammarens ledamot begäres;

att, för den händelse lagförslagen eller något af dem kommer att i en eller annan del till utskottet återremitteras, utskottet lämnas öppen rätt att vid ärendets förnyade behandling i afseende å de delar, som blifvit med eller utan ändring godkända, föreslå sådana jämkningar, som af ifrågasatta ändringar i återförvisade delar kunna föranledas; samt

att i afseende å nummerbeteckning af paragrafer och moment utskottet må äga vidtaga sådana ändringar, som påkallas af kamrarnas beslut.

Kammaren biföll den af herr Widén sålunda gjorda hemställan.

I enlighet härmed företogs först till behandling det vid punkten 1 upptagna *förslaget till lag om understödsföreningar*.

För 1 § hade utskottet föreslagit denna lydelse:

Med understödsförening förstås i denna lag sådan förening för inbördes bistånd, som afser att utan affärsmässigt drifvande af försäkringsrörelse och utan att meddela sjukhjälp

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

bereda medlem pension efter afgang från tjänst eller uppnående af viss ålder;

vid medlems död utbetala ett kapitalbelopp till bestridande af kostnaderna för hans begrafning eller såsom understöd åt hans familj;

meddela pension åt afliden medlems änka eller barn;

bereda medlem understöd vid bestående förlust eller ned sättning af arbetsförmågan (invaliditet) eller vid arbetslöshet;

eller idka annan till personförsäkring hänförlig verksamhet.

Understödsförening, som afser att bereda pension, kallas i denna lag pensionskassa.

I afseende å denna paragraf hade särskild reservation afgifvits af herrar *Persson* i Norrköping och *Lindhagen*, som hemställt, att i paragrafens femte stycke orden »eller vid arbetslöshet» skulle utgå.

Sedan paragrafen föredragits, lämnades på begären ordet till

Herr *Persson* i Norrköping, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Förevarande lagförslag afser ju, såsom väl torde vara kammarens ledamöter bekant, att reglera de s. k. understödsföreningarnas och själfhjälpsföreningarnas verksamhet. Bland dessa föreningar märka vi dels pensions-, änke- och pupillkassorna, hvilka afse att bereda pension åt medlemmarna eller deras änkor eller ock understöd i en eller annan form åt medlemmarnas barn, dels begrafningskassor, som i allmänhet ha till uppgift att lämna begrafningshjälp till afliden medlems anhöriga. Vidare hafva vi lifförsäkringsföreningar, som verka på lika sätt; dock torde man väl kunna säga, att de lifförsäkringsföreningar, som här afses, i allmänhet äro af mera enskildt och mindre omfattande natur. Slutligen äro åtskilliga andra föreningar indragna i lagen, såsom exempelvis arbetslöshetskassor och invaliditetskassor. Hvad beträffar i synnerhet arbetslöshetskassorna, har det föreliggande lagförslaget icke lämnat någon som helst utredning vare sig i det ena eller andra afseendet.

Då man ser på dessa olika föreningar, som skulle dragas in under denna lag, måste man, för att något så när klart kunna bedöma lagens verkningar, noga skilja på dem alltefter deras olika natur. En del af dem äro otvifvelaktigt af mera försäkringsteknisk natur och dit kan man räkna särskildt pensionskassor, änke- och pupillkassor samt större s. k. understödsföreningar. Pensionskassorna äro ju hufvudsakligen inrättade för speciella kårer inom landet, såsom t. ex. de enskilda järnvägarnas änke- och pupillkassa och pensionsförening, hvilken är den största af dem alla. Till denna grupp äro vidare att hänföra de af poliskåren, lärarkåren m. fl. i olika städer inrättade änke- och pupillkassorna. Det finnes äfven betydande kassor för prästänkor m. fl. En del kassor kunna dock *icke* gärna betraktas såsom

slutna pensionskassor, enär de äro öppna för enhvar, som vill gå in i dem. Dit höra exempelvis arbetarnas i Tärna socken pensionskassa, Sölvesborgs änke- och pupillkassa m. fl., men hit hörande kassor föra dock i allmänhet en mera blygsam tillvaro.

Alla dessa kassor hafva dock ett gemensamt, nämligen att de måste ha *fonderadt kapital* i större eller mindre grad för att kunna fylla sina uppgifter gentemot medlemmarna.

Af något olika slag äro de s. k. begravningskassorna och lifförsäkringsföreningarna, som finnas i flera typer. Det finnes dels sådana, som äro *öppna* för enhvar, som vill ansluta sig, dels sådana, som äro *afsedda* allenast för en viss kår af medborgare. Slutligen finnes en tredje grupp af sådana kassor, hvori medlemskap är obligatoriskt för viss arbetarpersonal, d. v. s. den, som vill erhålla arbete på en viss arbetsplats, måste förbinda sig att ansluta sig till på platsen varande begravningskassa eller lifförsäkringsförening.

I en del af dessa kassor finnas fasta års- eller månadsavgifter, under det att de ojämförligt flesta utöfva sin verksamhet med anlitande af viss uttaxering för hvarje särskild händelse, i allmänhet för hvarje dödsfall.

Vi måste emellertid indela dessa kassor i ytterligare två grupper, nämligen dels de, som kunna anses drifva sin verksamhet i större utsträckning, dels de, hvilkas rörelse äro af mindre omfattning och som därför laborera med mycket mindre kapital, avgifter och försäkringssummor. Dessa sista föreningar synas vara bildade hufvudsakligen för att vid medlems frånfalle afhjälpa de värsta svårigheterna vid begravningen samt utdela i allmänhet 1, 2 à 300 kronor i dödsfallsersättning. Begravningskassorna af detta slag äro i stor utsträckning kända under benämningen *hundra-mannaföreningar*. Dessa ett-, två- och trehundra-mannaföreningar äro de, som i allmänhet äro mest förekommande och skulle, i likhet med öfriga större kassor, som utdela 1,000 à 2,000 kr. i lifförsäkring vid medlems död, kunna komma under nu ifrågasvarande lag, om det föreliggande förslaget antoges.

Hvad nu alla dessa små kassor beträffar, torde det af alla och enhvar erkännas, att dessa ej blott hafva betydelse ur försäkringsteknisk synpunkt, utan i ännu högre grad hafva en *social betydelse*, samt att de utgöra ett synnerligen viktigt led i den allmänna rörelse, som afser att genom inbördes bistånd förbättra de mindre bemedlade samhällsmedlemmarnas ekonomiska läge. Dessa föreningar hafva i allmänhet uppstått för att tillgodose ett synnerligen kännbart behof på olika platser. De ha vuxit fram och utvecklats sig fullständigt i frihet och inrättat sig hvar och en efter de särskilda önskemål och de olika förhållanden, som förelegat.

När nu en lag anses böra komma till stånd, faller det af sig själf, att lagstiftaren, med ofvan antydda förhållanden för

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

ögonen, bör gå ytterst varsamt till väga, så att han icke, då det gäller att lägga dessa kassor och denna synnerligen nyttiga folk-rörelse under lagen, i stället för att hjälpa densamma, stjälper den genom att i alltför hög grad hindra den rörelsefrihet, som hittills varit praktiserad, ja, kanske rent af, om icke precis förkväver denna folk-rörelse, så dock insnör den i en tvångströja, i hvilken den skulle nödgas föra en tynande och föga gagnande tillvaro.

Att, såsom förevarande lagförslag synes göra, utgå ifrån, att dessa kassor skola hufvudsakligen inrättas efter försäkrings-tekniska principer och att stadga straffbestämmelser för det fall, att sådant icke sker, förefaller att vara fullkomligt oriktigt. Man får icke anlägga sådana principer, man får icke i en lag om dessa små föreningar utgå från dessa dogmatiska försäkringstekniska principer, ty sådant leder otvifvelaktigt därhän, att denna gagnande försäkringsverksamhet bland de mindre bemedlade medborgarne förkväves och går om intet.

Under sådana förhållanden vill det synas, som om man borde från en lag, som utgår från hufvudsakligen försäkrings-tekniska principer, undantaga just dessa folkliga försäkringskassor, dessa begravningskassor, hundramannaföreningar och smärre lif-försäkringsföreningar, hvilka ha till hufvudsakligaste uppgift att genom sammanskott af ringa belopp vid de tillfällen, när någon medlem afgår med döden, åstadkomma en hederlig begrafning för honom och någon liten hjälp för hans efterlevande undan de allra närmaste och största svårigheterna.

Den kommitté, som ursprungligen uppgjort förslaget till förevarande lag, uttalar sig på ett ställe i sitt betänkande, som afgafs år 1905, angående lagens uppgift på följande sätt: »Lagen skall för ifrågavarande föreningar meddela såväl föreningsrättsliga bestämmelser, afseende att ordna frågan om föreningarnas rättskapacitet, gifva stadga åt deras organisation, inom föreningarna skydda minoritetens rätt gentemot majoriteten med mera dylikt, som ock föreskrifter med ändamål att möjliggöra och reglera den särskilda kontroll å föreningarnas verksamhet, som påkallas däraf, att nämnda verksamhet gränsar till eller är en art af försäkringsverksamhet.» Man frågar sig nu: Fyller den lag, som, här föreslås dessa angifna anspråk? Det vill synas, som om förevarande lagförslag särdeles väl fyllde uppgiften att kontrollera föreningsverksamheten, ty den kontrollerande makten är lagd hos en försäkringsinspektion, hvilken blifvit utrustad med sådan maktfullkomlighet, att, därest en förening icke följer de föreskrifter, denna försäkringsinspektion finner för godt att meddela densamma, inspektionen kan anmäla föreningen inför domstol, hvilken då har att ålägga föreningen likvidation och upplösning. Kontrollen är sålunda mycket väl tillgodosedd. Detta kan däremot icke sägas vara fallet beträffande lagstiftningens

andra uppgifter, de rent sociala uppgifterna, nämligen att lämna föreningarna råd och hjälp och stöd i deras verksamhet, så att de skola kunna inrätta sig på bästa möjliga sätt.

I andra länder har man sökt taga hänsyn till äfven dessa uppgifter, och det visar sig af den utredning, som föreligger, att i en hel del länder man från lagstiftningens tillämplighet fullständigt eller delvis undantagit mindre föreningar, föreningar, hvilkas uppgift är begränsad till att lämna begrafningshjälp på mindre belopp. I Danmark exempelvis finna vi, hurusom lifförsäkringslagen, den enda lag, som gäller för liknande föreningar, icke är tillämplig på understödsföreningar med lägre begrafningshjälpbelopp än 250 kronor och lägre belopp i årlig lifränta än 50 kronor. Det enda dessa understödsföreningar enligt lag ha sig ålagdt är att anmäla sin tillkomst, och i och med sådan anmälan är allan rättfärdighet uppfylld. I Finland gäller en lagstiftning, som mycket närmar sig den, hvilken för närvarande gäller för vårt lands sjukkassor, och till och med i Tyskland, försäkringslandet af första rang, har man beredt dessa föreningar med begränsade dödsfallsunderstöd afsevärda lättnader i jämförelse med hvad som föreslås i det här föreliggande lagförslaget. I Österrike äro från lagen undantagna alla sådana försäkrings- och understöds-kassor, som lämna under 14 floriner i veckan i understöd eller 200 floriner i begrafningshjälp liksom ock det särskilda slag af föreningar, som lämna utstyrselbidrag och begränsat detta bidrag till 1,000 floriner. I Belgien är hela denna understöds- och försäkringsverksamhet fullständigt oreglerad af lagar, och i England, där vissa lagar gälla för försäkrings- och understödsföreningar i allmänhet, är det stipuleradt, att från inregistrering äro befriade alla de föreningar, som icke betala högre pension än 25 pund om året eller mer än 300 pund i understöd en gång för alla. Om dessa föreningar likväl önska inregistrera sig, så ha de frihet därtill och erhålla därigenom vissa förmåner framför icke inregistrerade föreningar.

Jag skall nu något ingå på lagförslagets särskilda bestämmelser för att söka visa, i hvad mån dessa komma att inverka på de olika understödsföreningar, som finnas.

Först torde dock böra nämnas, att man vid lagens utarbetande tydligen utgått från den lagstiftning, som gäller för lifförsäkringsbolagen. När Riksdagen år 1903 antog den nya försäkringslagen, under hvilken inrangerades icke blott de försäkringsbolag, som förut lydt under försäkringslag, utan äfven andra bolag, som bedrifva affärsmässig försäkringsverksamhet och hvilka fingo namnet Ömsesidiga lifförsäkringsbolag, så anfördes af Riksdagen, när den för Kungl. Maj:t anmälde antagandet af denna lag, att det borde äfven utarbetas förslag till lag för de olika föreningar, som icke kunde komma in under försäkringslagen. Med anledning

Lag om understödsföreningar m. m.
(Forts.)

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

af denna skrivelse tillsatte regeringen en särskild kommitté i juli år 1903, och denna kommitté afgaf sitt betänkande två år därefter, år 1905, och det betänkandet var åtföljdt af en rätt omfattande lag, som afsågs omfatta icke blott frågan om understödsföreningar, utan äfven om sjukkassor. Man ansåg emellertid, att sjukkassorna icke borde komma under denna lag, hvarför på grund af förslaget icke blef framställd någon proposition, utan framlades en särskild lag om sjukkassor. Samtidigt därmed tillsattes en ny kommitté, som skulle ytterligare utreda förslag till lag om vissa understödsföreningar. Denna kommitté aflämnade sitt betänkande år 1910, ett betänkande, som det är af visst intresse att studera. Af detta framgår, att man, om ock icke som mönster, så dock åtminstone som utgångspunkt för lagförslaget haft den lag, som gäller för de allmänna lifvförsäkringsbolagen. Förslaget delar upp föreningarna i tre särskilda grupper i hvad gäller skyldigheter: 1) föreningar, som man anser kunna få stå utom lagen, 2) föreningar, som skola inregistreras under lagen utan att därför ha godkända stadgar, och 3) föreningar, som ej blott skola inregistreras, utan äfven ha af tillsynsmyndigheten godkända stadgar. Man skulle kunna karakterisera denna uppdelning af föreningarna i obetydliga, betydelsefulla samt mera viktiga föreningar. Lagutskottet har nu i vissa stycken ändrat såväl kommitterades som Kungl. Maj:ts förslag och jag följer nu utskottets förslag. De föreningar skola vara helt befriade från registrering enligt utskottets förslag, som i begravningshjälp utbetala under 200 kronor eller ha under 200 medlemmar. Man bör emellertid taga i betraktande härvid, att det på grund af andra bestämmelser i lagen icke blir så helt bestäldt med dessa föreningsregistreringsbefrielse, ty i förslagets § 5 föreskrifves nämligen, att de föreningar, som icke inregistreras, icke heller kunna erhålla någon rättskapacitet, och rättskapacitet äfven för dessa små föreningar har gifvetvis afsevärd betydelse, en helt annan betydelse, än rättskapacitet har för s. k. ideella föreningar. Dessa understödsföreningar, låt vara att de röra sig med synnerligen små belopp, skola i alla fall förmedla pengar från sina medlemmar till andra medlemmar, som skola komma i åtnjutande af försäkringen i de särskilda fallen. Dessa föreningar hafva därför nytta af att få rättskapacitet, dels för att den enskilde medlemmen skall kunna få uttaga sin rätt vid tvistiga fall, och dels för att föreningen som sådan skall kunna få uttaga den rätt, som den har. För närvarande är det så, att enligt den allmänna rätts tillämpningen ha dessa föreningar rättskapacitet. Domstolarna bruka gå så till väga, att så snart föreningen är bildad, styrelse vald och stadgar antagna, betraktas den som en juridisk person och kan inför domstolen både kära och svara och den befinner sig sålunda på fullt rättslig och laglig grund. Men genom antagande af förevarande lagförslag skulle detta förändras därhän,

att de föreningar, som ej ha skyldighet att låta inregistrera sig — hvilket enligt utskottets förslag skulle vara alla de, som betala under 200 kronor i understöd eller ha under 200 medlemmar — skulle förlora den rättskapacitet, hvilken nu i allmänhet prakticeras, därest de icke frivilligt inregistrera sig. Man förstår sålunda, att den befrielse från inregistrering, som föreskrifves i 2 §, blir en, om och icke helt och hållet, så dock i det närmaste tom illusion. Genom § 5 tvingas dessa föreningar nära nog in under lagen, fastän lagen i en annan § låtsar sig ge dem befrielse från att underkasta sig densamma i vissa fall.

Vi ha vidare den andra kategorien af föreningar, d. v. s. de, som icke betala 200 kronor i begrafningshjälp, men ha flera än 200 medlemmar. En sådan förening skulle visserligen vara tvungen låta inregistrera sig, men den skulle ej behöfva arbeta med stadgar, som af tillsynsmyndigheten, d. v. s. försäkringsinspektionen, godkänts. Det antal föreningar, som kommer under denna kategori — någon utredning angående antalet föreligger icke — lär icke vara stort, hvarför jag icke närmare skall tala om dem.

Slutligen ha vi den tredje gruppen, nämligen sådana föreningar, som ha flera än 200 medlemmar eller betala mer än 200 kronor i begrafningshjälp. Dessa föreningar skola vara skyldiga ej blott låta inregistrera sig, utan därjämte, innan de få komma till stånd och så snart lagen träder i kraft, insända sina stadgar till tillsynsmyndigheten för att få dem godkända, och sedan skola de arbeta under dessa stadgar. Hvilka villkor äro nu föreskrifna, för att ifrågavarande föreningar skola få sina stadgar godkända? Jo, att dessa föreningar skola hafva vissa premier, att det skall finnas bestämmelser om vissa fondafsättningar, om medlens förvaltning och om användning af uppkommande öfverskott. Äfvenså ha de skyldighet att hvarje år upprätta och afgifva en synnerligen vidlyftig och kostsam försäkringsteknisk utredning, som skall skickas till tillsynsmyndigheten, och vid hvilken utredning man skall använda föreskrifna juridiska biträden. Vidare skall föreningens premiereserv uppgå till minst skillnaden mellan kapitalvärdet af föreningens förbindelser på grund af löpande försäkringar och kapitalvärdet af de nettopremier, som försäkringstagarna ha att ytterligare erlægga. Slutligen skall en sådan förening bilda en särskild försäkringsfond. Om föreningen brister i något af dessa af lagen ålagda stränga villkor, har tillsynsmyndigheten, försäkringsinspektionen, i sin hand att hos rätten eller domaren anmäla sådan förening och göra ansökan om åläggande för föreningen att träda i likvidation och upplösas. Vi skola komma ihåg, att detta gäller för hvarje förening, som lämnar 200 kronor och däröfver till begrafningshjälp. Det finnes en hel massa små föreningar, som komma under dessa svåra och synnerligen kräfvande bestämmelser. Åtskilliga fackförbund,

*Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

bland andra, komma in under dessa bestämmelser. Jag vill som exempel nämna svenska målarförbundet, som utbetalar 300 kronor i begrafningshjälp till sina medlemmar, och hvilket förbund för denna hjälp upptager afgiften så, att den ingår i förbunds-kontingenten. Det är själfva förbundskassan, den för alla förbundets ändamål gemensamma kassan, som utbetalar vid medlems död, d. v. s. till en sådan medlem, som 3 år tillhört förbundet, en summa af 300 kronor i begrafningshjälp. Detta har jag blott anfört som ett exempel, men många liknande kunna hämtas från fackförbunden. Vi ha ju dessutom den talrika mängd af 200-, 300- och 500-mannaföreningar, som i allmänhet utbetala en krona per medlem vid dödsfall, och hvilkas dödsfallsbidrag sålunda öfverstiger 200 kronor. Dessa alla skola alltså komma in under denna lag med sina många och, som jag förut har påpekat, för dessa föreningar hittills okända och nya bestämmelser. Man frågar sig ovillkorligen inför detta, huruvida en lag, som är så krånglig, kan sägas uppfylla de fordringar i socialt hänseende, som man ovillkorligen bör kunna ställa på en dylik lag om understödsföreningar, fordringar, som man icke kan komma ifrån, utan måste ta hänsyn till vid en dylik lagstiftning. För de särskilda försäkringstekniska synpunkterna har, såsom nämnts, lagförslaget sörjt på ett synnerligen tillfredsställande, utförligt och korrekt sätt, men detta är dock icke mera än den *ena* sidan af förevarande sak. Den *andra* sidan är, att man måste uppmuntra denna folkliga försäkringsverksamhet och icke antaga sådana bestämmelser, att de komma att kväfva denna verksamhet eller åtminstone förminska den nytta, som den dock hittills har gjort och som nog icke är obekant för kammarens ledamöter.

Äfven en annan sida af lagförslaget må här framhållas. Det finnes i detta lagförslag ett tjugutal straffbestämmelser för olika förseelser mot olika bestämmelser. Styrelsemedlem exempelvis, som uppsåtligen auvändt någon föreningens tillgång för annat ändamål, än tillgången är afsedd för, dömes icke blott till ersättning så, som nu är förhållandet, utan därjämte till särskilda böter, som variera mellan belopp från 25 till 1,000 kronor. Och vidare finnes det straff- och bötesbestämmelse, om styrelsen icke ofördröjligen, sedan styrelseval förrättats eller sedan komplettering af densamma vid afgang har försiggått, anmäler detta för vederbörande myndighet. Och vidare finnes straffbestämmelse för föreningsstyrelse, som icke när som helst tillåter revisorerna att granska räkenskaperna och som vägrar, att när som helst lämna revisorerna sådana upplysningar angående föreningens förvaltning, som revisorerna begära. Det finnes vidare straff, varierande mellan 5 och 300 kronors böter, för föreningssekreterare, därest föreningssekreteraren icke senast 14 dagar efter hållet sammanträde har protokoll utskrifvet samt färdigt och tillgängligt för medlemmarna. Och därest ändring af stadgarna vid något tillfälle

företages, åligger det styrelsen att omedelbart — »ofördröjligen», som det heter — därom göra anmälan på visst sätt till särskild myndighet.

Hvilka är det nu, som uppbära dessa många föreningar, och hvilka är det, som ha hand om dessa föreningars ledning, skötsel och vård och som ha bestyr med dessa föreningar? Jo, det är de breda folklagren, det är de i juridiken synnerligen oskolade och okunniga arbetarna, och man kan därför ha orsak att allvarligt misstänka, att dessa föreningars styrelser ideligen skola snubbla öfver de olika straffbestämmelserna. Och om de vilja skydda sig för detta, måste de vid allt sitt görande och låtande använda sig af en juridiskt bildad person, allt förenadt, förutom med mycket besvär, äfven med mycket stora kostnader. Själfva syftet med föreningarna är ju att, utan att något särskildt skall läggas på föreningarnas driftkostnader, söka bereda medlemmarna största möjliga skydd. Dessa föreningar ha i allmänhet icke några afgifter för administration eller utgifter till löner, utan det lämnas kanske åt de styrelsemedlemmar, som ha mest att göra, en liten gratifikation på några tiotus om året. Allt, som kommer in till föreningen, har till syfte att utgå igen i form af försäkringsbidrag till medlemmarna, då de äro berättigade till sådant. Genom denna lag skulle detta syfte äfventyras, skulle denna försäkringsverksamhet helt visst komma att bli dyrare, och redan detta är gifvetvis en rätt väsentlig olägenhet.

Jag skall, innan jag slutar denna del af mitt anförande, ytterligare påpeka en olägenhet, som jag för min del anser, att lagen har, nämligen att den icke endast skall omfatta pensionskassor och understödsföreningar af begravningskassas och lifförsäkringsförenings natur, utan därjämte skall omfatta s. k. invaliditetskassor och arbetslöshetskassor. Hvad invaliditetskassorna beträffar, äro ju dessa fåtaliga. Sådana finnas dock bland arbetarne, t. ex. svenska typografförbundets invaliditetskassa, men hvad arbetslöshetskassorna beträffar, så tendera de till att bli allt talrikare. Visserligen har jag väl observerat, att lagen i en särskild paragraf föreskrifver, att från lagen skola undantagas fackförbunden af den orsak, att med desamma äro förbundna arbetslöshetskassor. Alltså skola fackförbundens arbetslöshetskassor undantagas från lagen. Det säges, att det finnes en enda fristående arbetslöshetskassa, och den har man sagt vara i Norrköping. Jag är därifrån och har förgäfvets sökt efter den, så att dess tillvaro lär väl vara synnerligen problematisk. Men hur ligger i öfrigt arbetslöshetsfrågan som sådan? Jo, den ligger på följande sätt. Det försiggår för närvarande inom fackförbunden en allmän sträfvan att upprätta arbetslöshetskassor. Ett tiotal fackförbund ha sådana och det finnes andra, som äro i färd med att skaffa sig sådana. Samtidigt försiggår en utredning angående arbetslöshetsförsäkring, en utredning, igångsatt af civildepartemen-

*Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Lag om
understöds-
föreningar
n. m.
(Forts.)

tet, och hvilken utredning väl skall syfta till, att genom det allmännas försorg arbetslöshetsförsäkring skall komma till stånd. Man har stora skäl att utgå ifrån, att om och när denna arbetslöshetsförsäkring genom Riksdagens beslut, genom statens hjälp kommer till stånd, så komma kanske arbetslöshetskassorna att skiljas från fackförbunden på ett eller annat sätt och i ett eller annat afseende. Jag tror icke, att man kommer därhän, att man skapar helt nya former för dessa arbetslöshetskassor, utan man får väl använda sig af de former, som skapats af fackförbunden för kassorna, men en formell skilsmässa är dock kanhända att förutse mellan fackförbunden och arbetslöshetskassorna. I och med det, att detta sker, äro i ett slag fackförbundens kassor inne under förevarande lag, och om dessa arbetslöshetskassor finnes icke någon som helst utredning. Det förevarande lagförslaget har icke skrivits med hänsyn till dessa arbetslöshetskassors tillvaro, med hänsyn till deras verksamhet m. m., hvadan man godt kan utgå ifrån och anse som ganska antagligt, att lagen icke alls lämpar sig eller i hvarje fall icke tillfredsställande lämpar sig just för dessa arbetslöshetskassor. Därför anser jag det vara alldeles orimligt, att arbetslöshetskassorna skola inrangeras under ifrågakommande lag.

Nu kan man säga, att de för närvarande äro undantagna, och därför gör det icke något, då man bland exempel på föreningar, som skola in under lagen, anför just arbetslöshetskassorna. Men, mina herrar, sedan en lag en gång väl är antagen, sedan man i förevarande lag fått inryckt bestämmelse om, att den äfven skall omfatta arbetslöshetskassorna, så föreligger det säkerligen stora svårigheter att få detta ändradt med hänsyn till, att för ändring ju fordras icke blott beslut af en kammare, utan likalydande beslut af bägge kamrarna. Vi ha minsann erfarenhet häraf på andra områden, hvilka svårigheter det kan vara att genomföra en lagändring, sedan lag en gång genomförts. Och med hänsyn därtill kan jag icke annat än bestämdt hålla på den ståndpunkten, den uppfattningen, att det är en ren olycka bland de öfriga, att arbetslöshetskassorna tagits med.

Jag har här sökt att framhålla några synpunkter, som göra, att min uppfattning är stadgad därom, att förevarande förslag till lag angående understödsföreningar icke är tillfredsställande i det skick, hvaruti det nu föreligger. Bland andra orsaker till de anförda må äfven nämnas, att alla dessa understödsföreningar skulle komma att sortera under en med stor maktfullkomlighet utrustad tillsynsmyndighet, och härtill är föreslagen försäkringsinspektionen, hvilken är underhållen af de med dessa föreningar rivaliserande lifförsäkringsbolagen, och hvilken kan — om med fog eller icke med fog, skall jag låta vara osagdt — få den misstanken på sig, att den, i stället för att främja dessa understödsföreningar, i stället för att utgöra en häfstång för deras vidare verksamhet och för deras vidare blomstring, kommer att bidra

till, att dessa understödsföreningar gå sin undergång till mötes. Jag vill icke inlåta mig på, i hvilken mån dessa misstankar äro befogade, jag blott tillåter mig konstatera — i likhet med hvad 1903 års kommitté för utredning af förevarande lag ansåg sig böra göra — att det kommer att uppstå sådana misstankar, och blotta misstanken utgör i sin mån en viss hämsko för dessa smärre föreningars utveckling och tillvaro.

Som herrarna ha observerat, ha min partivän Lindhagen och undertecknad vid betänkandet fogat en reservation, hvori vi framhålla en del betänkligheter mot förevarande lag, hvori vi erkänna, att för de föreningar, som bedriva understödsverksamhet i någon större grad, fordras en lag, men hvori vi samtidigt betona, att från denna lag böra undantagas de smärre föreningarna, som skulle ha svårigheter för att efterleva lagens många krångliga paragrafer, hvarför vi yrka afslag på lagen. Visserligen ha vi vid betänkandet sedan, paragraf efter paragraf i de fall, där vi så ansett nödvändigt, fogat reservationer i syfte att skydda de smärre föreningarna, men vi anse dock, att det vore bättre och för hela frågans lösning mera gagnande, att Riksdagen för närvarande afslog förevarande lagförslag i dess helhet och i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhöll att till nästa Riksdag få ett nytt lagförslag, hvori man toge hänsyn just till de betänkligheter, som vi framhållit. Vi anse nämligen, att visserligen en lag af förevarande slag kan anses vara behöflig för vissa föreningar, men ännu mer behöfligt och nödvändigt är, att man får en lag, som verkligen kan sägas vara en god lag, en ändamålsenlig lag, och som för beständigt fyller sin uppgift utan att komma någon rörelse, äfven om den är ringa och obetydlig, till förfång, till skada. Vi ha nu varit utan denna föreslagna lag i så många år, att nog kunna vi vara den förutan ytterligare ett år, särskildt därför, att vi då ha utsikt att få den mera ändamålsenlig och mera tillfredsställande.

På grund af hvad jag sålunda tillåtit mig anföra, herr talman, yrkar jag, med afslag å förevarande proposition angående lag om understödsföreningar, att Riksdagen måtte i skrifvelse anhålla, att Kungl. Maj:t till nästa Riksdag ville framlägga förslag till lag allenast om vissa understödsföreningar, samt beträffande förslaget detaljer vidtaga de ändringar, som på grund af vid behandlingen af denna fråga framkomna anmärkningar kunna anses påkallade, och jag hoppas, att Riksdagen är af den vänligheten att ägna förevarande lagförslag all den uppmärksamhet, som det förtjänar och att den må komma till det resultat, som vi kommit till, nämligen att man bör bifalla den vid betänkandet fogade reservationen.

Herr *Lindhagen* instämde häruti.

Vidare anförde:

*Lag om
understöds-
föreningar
m. m.*
(Forts.)

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

Herr Rydén: Herr talman! För att göra det möjligt för kammaren att fatta beslut i en ren principfråga, huruvida lagen skall antagas eller icke, skall jag tillåta mig att med herr talmannens medgifvande föreslå, att nu måtte anses ha föredragits endast de fyra första styckena utaf den första paragrafen.

Denna hemställan blef af kammaren bifallen.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Schotte: Herr talman! I anledning af de yrkanden, som ha framkommit från ett par reservanter inom lagutskottet, och för hvilka den ärade representanten för Norrköping nu gjorde sig till tolk, skall jag be att få uttala några allmänna synpunkter och beröra en del utaf de erinringar, som ha kommit till synes dels i reservationen och dels också i den ärade talarens anförande.

Jag är fullt medveten om, att när eu lagstiftning ifrågasättes på föreningslifvets område med dess skiftande föremål, det gäller att gå varsamt till väga, så att någon fara för föreningslifvets hämmande ej uppkommer. Hvarje sådan lagstiftning måste emellertid innebära ett visst tvång, som för en eller annan klass af föreningar eller för enskilda sådana kan synas olägligt och nödga till vissa ändringar i reglerna för deras verksamhet. Det är gifvet, att så också särskildt skall vara fallet, när det gäller en föreningsverksamhet sådan som den ifrågavarande, hvilken hittills alldeles obunden af några lagbestämmelser fått fritt utveckla sig efter sitt eget hufvud och efter egna uppfattningar. Huru en lagstiftning gentemot olika slag af föreningssammanslutningar skall läggas, blir därför också föremål för olika meningar. Det beror äfvenså väsentligt på, hvilka hufvudsynpunkter lagstiftaren främst fäster sig vid, och hvilka intressen han anser, att lagstiftningen närmast bör tillgodose. Den rätta medelvägen i ett sådant fall blir därför också ofta svår att finna: de viktigaste synpunkterna att taga hänsyn till bero säkerligen närmast af föreningssammanslutningarnas *art* och *ändamål*.

När föreningarna hufvudsakligen afse tillgodoseendet af genomgående *ideella* intressen, när de mycket sällan och i relativt ringa omfattning vända sig till tredje man eller ha beröring med utomstående, är en lagstiftning på detta föreningslifvets område af litet framträdande betydelse; och där kan det ofta vara klokast att hellre underlåta att lagstifta än att äfventyra svårigheter och alltför ingripande omläggning af föreningarna. I hvarje hänseende måste en lagstiftning på detta område söka att lägga minsta möjliga tvång på den föreningsrättsliga verksamheten, som ju på detta område är särskildt skiftande och ömtålig.

Något annorlunda ställer sig dock enligt min mening frågan, när det gäller föreningar med *ekonomiskt* syfte och ändamål, framför allt sålunda, när föreningarna på förhand *utlofva vissa*

ekonomiska förmåner åt sina medlemmar eller deras efterlevande eller rättsägarna vid vissa inträffade förhållanden. Här kunna de olika medlemmarna svårligen alltid öfverskåda, om en förening af denna art är byggd på sådan grund, att utsikter finnas för att de förmåner, som de olika föreningsmedlemmarna förvänta genom sitt inträde i kassan, också verkligen skola komma dem eller deras efterkommande till godo. På detta område kan därför en mera ingående lagstiftning vara befogad. Jag tror, att det område, för hvilket lagstiftning nu ifrågasättes, eller *understödsföreningarnas område*, såsom sammanfattande begrepp af de olika föreningar, här är fråga om, är ett sådant, där man med skäl kan påfordra lagstiftningens ingripande, och att här, i rimlig utsträckning, de smärre intressena böra få vika för de större och viktigare. I det allmännas intresse måste nämligen ligga, att uppkomsten och fortvaron af omogna och vanskliga företag på understödsföreningsverksamhetens område förebyggas, och att åtminstone några garantier skapas för att föreningarna hafva utsikter att kunna fullgöra åtagna förbindelser. En viss stadga med afseende å dylika föreningars bildande och organisation och en viss publicitet i deras verksamhet är af nöden, på det att de enskilda, som äro medlemmar af en sådan förening eller tänka ingå i en sådan, må kunna något så när bedöma risken. Hur långt man därvid skall gå, beror närmast på de synpunkter, hvilka man anser viktigast att häfda, antingen föreningarnas frihet att styra och ställa med sina angelägenheter, som bäst passar dem, eller om man framför allt finner viktigt att vinna några garantier för en ekonomiskt sund och betryggande verksamhet och för föreningarnas säkerhet att kunna fullgöra sina utfästelser gentemot medlemmarna.

Den kungl. propositionen har i anslutning till Riksdagens skrifvelse den 26 maj 1903 tagit hufvudsikte på sistnämnda kraf, ehuru den därvid, i själfva hufvudsaken, förfarit långt mildare, än hvad nämnda riksdagsskrifvelse närmast kunnat ge anledning till med sitt tal om risken öfverhufvud taget af uttaxeringsföreningar och vikten af desammas ombildande enligt försäkrings-tekniska grunder. Den kungl. propositionen har icke förbjudit uttaxeringssystemet. Den har sålunda icke lagt på alla dylika föreningar »försäkringstekniska fordringar». Den har blott begränsat beloppet för sådana föreningars lifförsäkringsverksamhet, infört en registrering af dem och publicitet i deras verksamhet samt, vidkommande de större af dem, vissa skyldigheter med afseende å lämnande af uppgifter om deras ekonomiska ställning, en utredning om deras ekonomi, som emellertid icke grundar någon makt för tillsynsmyndigheten att ingripa till föreningarnas omläggning, därest det icke är fråga om brott mot lag eller mot föreningarnas stadgar. Det är ytterst få materiella bestämmelser rörande dylik föreningsverksamhet, som ha upptagits i den kungl.

*Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

propositionen. Den ger den största frihet för olika formationer och en mycket begränsad makt för ingripandet af tillsynsmyndigheten. Lagförslaget många paragrafer bero till ytterst öfvervägande del på de många föreningsrättsbestämmelserna. Allenast genom denna stora frihet, som lämnats föreningarna, har man öfverhufvud taget kunnat ifrågasätta ett registreringstvång.

Emellertid medger jag gärna, att, när man nu på så många håll är rädd för att genom lagen lägga otjänliga band på föreningslifvet på ifrågavarande område, det kan vara befogadt att från lagen, och närmast då från detta registreringstvång, undantaga en del små föreningar, som verka inom en begränsad krets af medlemmar och ha till syfte att bereda en måttlig begravningshjälp eller utfallande af ett visst mindre kapitalbelopp vid medlems dödsfall. Erfarenheten får sedermera fälla utslaget, om lagen framdeles bör utvidgas äfven till dessa småföreningar. Man tycks i allmänhet vara ense om, att pensionskassorna måste falla under ifrågavarande lagstiftning, och det torde vara otvifvelaktigt. Jag kan på grund af hvad jag nu sagt biträda den mening, som gjort sig gällande inom utskottet, att man *för närvarande* kan undantaga vissa små understödsföreningar. Och det kan också i och för sig föreligga fog för en dylik ståndpunkt. Ut i de små föreningarna kunna medlemmarna möjligen under inbördes kontroll öfvervaka förhållandena inom sin krets och med en begränsad uttaxering fullfölja föreningens syfte. Äro de därtill obligatoriska inom en viss krets, ökas nämnda möjlighet genom de garantier, som därmed gifvas för en normal medlemsstock. Men med växande medlemsantal och en stegring utaf begravningshjälpens belopp aflägsnar sig ett sådant företag från utsikterna att i längden kunna bestå under de primitiva former, som ofta känneteckna begravningskassornas organisation. Hvarje sådan anstalt är ju starkt influerad af dödligheten inom sin krets och den däraf beroende afgiften, närmast då uttaxeringsbeloppet vid dödsfall. Kassans fortbestånd förutsätter också, att medlemsantalet vid afgang genom dödsfall eller af annan orsak åter kan uppbringas till den numerär, som bestämmer uttaxeringen vid hvarje dödsfall eller den vid dödsfall utfästa begravningshjälp. Lyckas icke detta, blir det omöjligt för kassan att fullfölja sin verksamhet eller att utan inskränkning af medlemmarnas förmåner äga bestånd, hvilket för de kvarvarande blir kännbarare, ju längre de gjort sina inbetalningar. Ju *större* medlemsantalet i en sådan kassa är, desto rörligare blifva förhållandena inom densamma och därmed också utsikterna till en normal afveckling af dess förbindelser ovissare. Och denna ovisshet ökas också, ju högre den vid dödsfall utfästa begravningshjälpens bestämmes. Erfarenheten om sådana företag inom andra länder är i allmänhet ganska nedslående. En sträfvan gör sig också därför gällande, både i lagstiftningsväg och genom enskildt initiativ, att allt-

mer ersätta de små sammanslutningarna på området med större och mera motståndskraftiga. Jämväl hos oss kan man iakttaga en dylik rörelse, väckt genom kassornas eget initiativ, hvilken säkert skulle ha varit mera framträdande, om man icke velat afvakta den lagstiftning i ämnet, som nu under omkring 10 år varit aktuell.

Då nu farhågor för de små begravningskassornas fortfarande existens yppats genom det registreringstvång, lagförslaget upptagit och man allmänt tycks vilja undantaga dessa kassor från registreringstvånget, uppstår frågan, *hur långt* det är tillrådligt ur säkerhetssynpunkt att i detta afseende gå. Den statistik, som bifogats 1905 års kommittébetänkande, och de uppgifter, som jag eljest i ärendet inhämtat, synas mig ge vid handen, att man nu, när man vill gå den vägen att undantaga de mindre, mera slutna kassorna, utan risk bör kunna följa herrar Widéns m. fl. reservation och att man till och med kanske kan gå något längre än denna reservation ifrågasätter. Jag skulle dock tro det vara förenadt med gifna vanskligheter att definitivt gå så långt som herrar Lindhagen och Sven Persson i sin reservation gjort, genom att undantaga kassor ända upp till ett belopp af 500 kronor. — Medlemsantalgränsen 200 är intet att säga om. — Det är ett ganska högt kapitalunderstöd, detta, 500 kronor, och den, som gjort sina inbetalningar efter så högt påräknadt belopp, bör ha anspråk på garantier för, att han eller hans efterkommande verkligen få valuta för inbetalningarna.

Såsom skäl för afslagsyrkandet hafva också i reservationen af herrar Lindhagen och Sven Persson berörts svårigheten att bedöma, när en dylik förening idkar affärsmässig verksamhet eller icke. Den förste talaren har emellertid icke särskildt fäst sig vid denna fråga, och jag torde därför kanske icke behöfva länge uppehålla mig vid densamma. Jag vill dock säga, att det för närvarande icke är möjligt att finna en fullt riktig och uttömmande definition på begreppet affärsmässig rörelse, och jag tror, att det just ur de synpunkter, reservanternas häfdat, kan vara tämligen likgiltigt, om en sådan definition förekommer i lagen eller ej. De föreningar, som de vilja undantaga från det här föreslagna registreringstvånget, komma säkerligen icke att drifva en rörelse, som på något sätt kan anses vara af affärsmässig natur.

Så vilja reservanternas också från lagen undantaga föreningar, som lämna understöd för arbetslöshet. Då fackföreningarnas arbetslöshetsunderstöd redan äro i lagförslaget undantagna, afses sålunda i förslaget blott fristående arbetslöshetskassor. För min del hade jag trott, att, då arbetslöshetsfrågan nu var under utredning, och möjligen som en form för statens hjälp härutinnan kan ifrågasättas ett anslag till sistberörda fristående arbetslöshetskassor, det kunde vara önskvärdt, att sådana kassor redan från

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

början vid sin uppkomst visste, efter hvilka former de lämpligast skulle bildas. Det skulle kunna underlätta statsbidragsfrågan. Emellertid har denna fråga icke någon praktisk betydelse för närvarande; och jag har därför ej heller någon afsevärdare invändning att göra, om kammaren och Riksdagen skulle biträda reservanternas yrkande och för närvarande undantaga kassor, som meddela understöd vid arbetslöshet. Det är för ögonblicket icke en på något sätt aktuell fråga.

Anspråken däremot på att få äfven fackföreningar, som meddela understöd vid dödsfall, och detta alldeles oberoende af beloppet af sådant understöd, undantagna, kan jag för min del ingalunda finna vara lämpligt att tillmötesgå. Den undantagsställning, som därmed skulle gifvas fackföreningarna i förhållande till andra sammanslutningar, som idka understödsverksamhet, kan jag ej finna påkallad af några förhållanden. Det är tydligt, att dessa föreningar, om de afse att lämna ett mindre kapitalunderstöd, komma att fritagas från lagens registreringstvång efter det belopp och efter de grunder, som härutinnan kunna bli bestämde, men något generellt undantag för dem kan icke vara lämpligt. Jag tror till och med, att det för fackföreningarnas egen skull vore en god sak, om de, ju förr dess hellre, uppdelade sig i en egentlig fackförening och en understödsförening, en fördel, som, enligt min mening, väl uppväger det besvär, som därmed skulle kunna vara förenadt. Att, som en talare omnämnde, upptaga en ganska afsevärd afgift som begravningsbidrag, och en afgift för fackföreningens verksamhet i öfrigt och ändock ha dem sammanblandade, torde icke vara lämpligt i längden. Det torde under primitiva förhållanden kunna låta sig göra, men jag tror dock, att det vore klokt, om man så snart som möjligt frånträder denna uppfattning. Jag har också hört, att en del fackföreningar redan ha tudelat sig och att andra äro, oafsedt lagens tillkomst, betänkta på att göra det.

Det har också i reservationen anmärkts på, att i lagen icke utsatts, hvilken tillsynsmyndigheten skulle vara, och att denna för närvarande ifrågasatts att förläggas till försäkringsinspektionen. Att den icke är upptagen i lagen, beror på erinringar, som gjorts vid flera tillfällen af lagrådet i detta hänseende mot, att i lagform binda en administrativ bestämmelse på detta sätt, och det torde icke heller vara lämpligt, att i nu föreliggande fall afvika från hvad som skett med afseende på sjukkasselagen och lagen om föreningar för ekonomisk verksamhet. Att försäkringsinspektionen för närvarande, närmast såsom ett provisorium, föreslagits som tillsynsmyndighet har sin grund framförallt i pensionskassorna, hvilkas tillsyn lämpligast synes böra förläggas till försäkringsinspektionen. Frågan om hvilken myndighet, som skall vara tillsynsmyndighet, är dock ingen kardinalpunkt i förslaget, och ehuru jag fortfarande tror, att försäkringsinspek-

tionen med full förståelse för denna föreningsverksamhets sociala moment och med all varsamhet och klokhet skulle fungera som sådan myndighet, får dock icke lagens öde bli beroende därpå. Vill Riksdagen i stället uttala sig för, att den föreslagna socialstyrelsen är lämpligare som tillsynsmyndighet, lär äfven hos denna myndighet tillsynen kunna på ett tillfredsställande sätt ordnas. Det blir tillfälle för Riksdagen att slutligen pröfva detta, om föreliggande lagförslag går igenom, när den punkt under sjätte hufvudtiteln förekommer till slutlig behandling, som rör ökad anslag till försäkringsinspektionen för ifrågavarande uppsikt.

Reservanterna vända sig också mot, att full rättskapacitet blott tillerkänts de registrerade understödsföreningarna. Det är väl bekant, att så skett med afseende på sjukkassor och registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet och det utan någon invändning i denna del från Riksdagens sida. Någon anledning att nu afvika från denna grundsats, med afseende å understödsföreningar, kan väl icke föreligga, särskildt som öfvergångsbestämmelserna i detta hänseende uti ifrågavarande lag äro ganska liberala. Det heter ju i 99 §, att »understödsförening, som då» — d. v. s. den 1 jan. 1913 — »lagen träder i kraft äger bestånd, vare dock ej skyldig att söka registrering förr än tre år förflutit från lagens trädande i kraft.» Med afseende å dylik förening skola bestämmelserna i 5 § ej äga tillämpning under nämnda tre år, och skall hvad i 5 § första stycket stadgas icke utgöra hinder för föreningen att i fråga om rättigheter och skyldigheter, som uppkommit före utgången af sagda tid, jämväl därefter söka, kära eller svara.

Jag tror därför, att någon praktisk olägenhet utaf, att rättskapaciteten är på det sättet begränsad, näppeligen kan vara att förvänta.

Anmärkningar ha riktits också mot att utskottet icke har velat tillmötesgå krafvet på att understödsförening, som icke är pensionskassa, skulle kunna få slippa den försäkringstekniska utredningen för hvar femte år, d. v. s. att med afseende å den skulle gälla samma stadgande, som i fråga om lagen om pensionskassa. Detta synes mig icke heller vara någon särskild viktig punkt; och anser man sig i det fallet böra följa reservanternas förslag, torde ingen afsevärdare risk därmed kunna befaras.

Vidkommande slutligen de allmänna föreningsrättsbestämmelser, som kungl. propositionen upptagit, så ansågs vid utarbetandet af desamma det ligga närmast till hands att ansluta den till sjukkasselagens bestämmelser i samma ämne. Vill man nu i stället, såsom utskottet gjort, ansluta dessa stadgar för understödsföreningarna till lagen om ekonomiska föreningar, finns däremot naturligtvis i allmänhet icke något att erinra. Livdringen

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

i denna sistnämnda lag i förhållande till de i sjukkasselagen innehållna föreningsrättsbestämmelserna är dock icke af större omfattning och betydelse. Jag har dock ett par betänkligheter mot frångående af den kungl. propositionen i hvad den åfser ett par tidsbestämmelser — så t. ex. i 17 och 35 §§ — och jag torde möjligen få återkomma härtill vid den särskilda behandlingen af dessa paragrafer.

För min del är jag ingalunda någon vän af de detaljerade föreningsrättsbestämmelser, som ha kommit att tynga våra föreningslagar högst väsentligt. Men då man nu en gång hos oss kommit att gå in på denna väg i alldeles liknande lagar, bör man väl äfven här, om än motvilligt, gå samma väg. Det blir eljest fara för att svårigheter och tveksamhet skola uppkomma vid lagtillämpningen, såsom också lagrådet vid flera tillfällen påpekat, då det varit ifrågasatt att använda olikartade bestämmelser i sammanhörande lagar.

För min del är jag öfvertygad om, att en lagstiftning på förevarande område är trängande och har alltför länge blifvit fördröjd. Där är nödvändigt att vinna den ökade säkerhet och de garantier för de enskilda föreningsmedlemmarna, som lagen syftar till. Det område, som dessa föreningar verka på, är framför andra svårt att öfverskåda för den enskilde, och jag tror, att en lagstiftning i den hufvudsakliga riktning, hvarom här är fråga, skall gifva ökadt förtroende och ökad uppblomstring åt ifrågavarande välsignelsebringande verksamhet. För de befolkningslager, som denna föreningsverksamhet främst vänder sig till, måste det vara till fromma, att deras uppoffringar och besparingar icke göras förgäfvade, och att den omsorg, som de nedlägga på tryggheten af sina efterlevande från den första nöden vid dödsfall, också blir belönad genom trygghet för, att den påräknade frukten, för hvilken de kanske under en lång följd af år arbetat, också blir verklighet. Jag tror också, att det är af en viss betydelse, att denna lagstiftning icke uppskjutes, just med hänsyn till den omläggning af sjukkassornas verksamhet, som nu pågår, och de spörsmål med afseende på organisationen utaf deras sjukhjälps- och begravningshjälpsverksamhet, som därvid måste uppkomma.

Jag vågar också tro, att lagen, helst efter de undantag från dess tillämplighetsområde till fromma för de små föreningar, som inom lämpliga gränser torde komma till stånd, icke skall visa sig vara för sträng eller pålägga bördor och besvär eller föranleda omläggningar, som äro obilliga gentemot föreningarna och i förhållande till de påtagliga vinster i ökad säkerhet och ökad kontroll och ökadt förtroende för denna föreningsrörelse, som måste uppkomma genom en lagstiftning af ifrågavarande art. Och jag skall, i hvad på mig ankommer, vara med om alla de rimliga ändringar och lindringar, som kunna främja tillkomsten

af ett Riksdagens beslut i förevarande ämne, ett Riksdagens beslut, som jag är öfvertygad snart skall visa sig ha varit ett steg i rätt riktning på ett hittills försummadt, men viktigt lagstiftningsområde.

Herr Widén: Herr talman! Jag hade egentligen icke tänkt yttra mig redan nu i denna fråga, men då jag fått ordet, och från utskottets sida i allt fall bör framställas yrkande på bifall till dess förslag i den nu föredragna delen, skall jag begagna tillfället att göra ett sådant yrkande.

Till herr civilministerns nyss hållna anförande kan jag ej ha så särdeles mycket att tillägga. Jag vill medgifva, att man vid början af lagförslaget inom utskottet, ja äfven jag för min del, hyste ganska stor tveksamhet, huruvida vinsten af detsamma var tillräckligt stor i förhållande till de svårigheter, som det ansågs skola medföra för särskildt de små föreningarne, och hvilka de, efter hvad man hade förspott, fruktade såsom mycket ingripande. Men jag kan försäkra, att ju mera man hållit på att syssla med förslaget inom utskottet, dess mera öfvertygad har man blifvit, att det verkligen föreligger ett stort behof att göra någonting på detta område; och att det just är ur deras synpunkt, för hvilkas nytta understödsföreningarne äro afsedda, i allra högsta grad angeläget, att man genom lagbestämmelser ordnar så, att föreningarna i allmänhet bli i stånd att fullgöra sina förbindelser, hvilket nu dess värre ofta nog icke är fallet. Det framdrogs inom utskottet härpå flera exempel — och jag tror, att så godt som hvar och en af oss ur sin egen erfarenhet, antingen som ledamot i en dylik förening eller från hvad han hört af andra kan vitsorda, att det i många fall inträffat, att sedan en dylik förening verkat en viss tid, det visat sig, att den icke kunnat fullgöra sina förbindelser. Jag tillhör själf en änke- och pupillkassa, som genom bristen på föreningstekniska beräkningar kommit därhän, att det bidrag, som min änka eventuellt kommer att få en gång, icke på långt när motsvarar de afgifter, som jag nu måste betala för ändamålet. Det vore ju synnerligen önskligt, om dylikt kunnat förekommas — det har emellertid icke kunnat ske i detta fall, utan nu är det som det är; men det vore ju väl, om ej nya sammanslutningar startas under lika dåliga betingelser. Jag är öfvertygad om, att ju förr man griper sig an på området och ställer förhållandena på en säkrare bog, dess bättre är det.

Jag vill vidare säga i afseende å de svårigheter, som lagen från åtskilliga håll förmenas skola förorsaka, att det är min fulla öfvertygelse, att dessa betydligt öfverdrifvas, t. ex. i fråga om svårigheten att efterlefva lagen. Jag är öfvertygad, säger jag, att med den vana föreningsväsendet gifvit dem, som verka på detta område, genom lagen om ekonomiska föreningar och lagen om

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.

(Forts.)

sjukkassor m. fl., någon svårighet i fråga om tillämpningen af denna lag i den meningen, att den skulle vara svår att förstå eller komma till rätta med, icke behöfver uppstå.

Det är dock för mig uppenbart, att det gäller att gå varsam tillväga i början för att icke stöta bort och göra missmodiga alltför många af de föreningar, som komma under denna lag. I det hänseendet har utskottet redan gjort en del jämkningar på Kungl. Maj:ts förslag, särskildt i afseende å registreringstvånget. Och de reservanter, till hvilka jag hör, hafva yrkat en ytterligare inskränkning utöfver hvad utskottet föreslagit af detta registreringstvång, genom hvilken inskränkning åtminstone dubbla antalet föreningar skulle uteslutas från registreringskyldighet mot hvad fallet blir enligt utskottets förslag. Och jag skall gärna, för att komma åtminstone så långt eller till och med något längre i detta afseende, gå ännu längre än hvad min reservation i det hänseendet innehåller, detta i syfte att komma till en lämplig sammanjämkning. Jag är tillika för min del beredd att äfven göra andra medgifvanden till lättnad för föreningarna. En lättnad, som redan utskottet föreslagit, och på hvars betydelse jag ber att få fästa uppmärksamheten, är den, som gifvits genom ändring af 81 §, där man tagit bort för alla understödsföreningar, som icke skola ha godkända stadgar, skyldigheten att afgifva försäkringsteknisk utredning. Genom bestämmelsen i öfvergångsstadgandet kommer detta i själfva verket att lända till förmån för så godt som alla nu existerande föreningar, för så vidt de icke utfästa högre kapitalunderstöd än 1,000 kr. Därigenom kommer den allra största delen af nu existerande föreningar att få åtnjuta en sådan förmån; och detta är således ett mycket viktigt medgifvande. Äfven skulle jag icke ha något emot, därest den i 86 § stadgade skyldigheten för förening med godkända stadgar att afgifva försäkringsteknisk utredning likaledes kunde i någon mån lättas. Jag har icke reserverat mig på den punkten, men jag skulle för min del icke hafva något egentligt emot den reservation, som i fråga därom blifvit afgifven.

Hvad beträffar rättskapaciteten, som också talats om, har utskottet icke gjort någon ändring i den delen i fråga om hvad Kungl. Maj:t föreslagit. Det synes mig också nästan icke möjligt att i det hänseendet göra någon ändring. Jag vill ärligt bekänna, att jag från början försökte komma fram på den väg, som reservanterna, herrar Lindhagen och Persson, föreslagit; men jag tror, att man i så fall skulle åstadkommit en sådan oräda i afseende å de olika föreningarnes rättsbefogenhet, att den kunde blifva ganska oförmånlig för den rättssäkerhet, som äfven för föreningslifvets utveckling har sin stora betydelse. Högsta domstolen och lagrådet ha ock vid upprepade tillfällen skarpt framhållit detta, så att man enligt min mening icke kan våga sig på den saken. Jag tror nu för min del icke heller — på grund af

uttalanden, som kommit från föreningar — att med afseende å de föreningar, som ställas utanför registreringstvänet, dessa i själfva verket komma att bli särdeles lidande genom bristen på rättskapacitet. Dels vill jag fästa uppmärksamheten på att alla nu existerande föreningar äro undantagna med afseende å rättigheter och skyldigheter, som de vunnit eller iklädt sig under den gångna tiden och komma att göra under lagens öfvergångstid, och dels är det också så, att de små föreningarne icke torde behöfva anlita domstolar och myndigheter, då deras verksamhet i hufvudsak är grundad på förtroende medlemmarna emellan. Under sådana förhållanden är den vinst icke heller af någon hufvudsaklig betydelse, som skulle för dem uppstå genom erhållande af rättskapacitet. Visar det sig nödvändigt, att en förening erhåller på registrering grundad rättskapacitet, så är det en enkel sak att begära en dylik registrering. Det är ju icke fråga om annat, än att möjlighet till registrering skall finnas för alla föreningar.

Nu har här blifvit yrkadt afslag å förslaget i sin helhet, och i stället föreslagits en skrifvelse till Kungl. Maj:t. Emellertid torde det vara uppenbart, att en dylik skrifvelse ej kommer till stånd, då det ju är sannolikt, att kamrarna ej kunna ena sig härom. Civilministern har redan framhållit, att det verkligen är angeläget, särskildt med hänsyn till ombildningen af sjukvårdskassorna, att man gör någonting nu; och då ett förslag här föreligger, som, såvidt jag kan finna, är ägnadt att på ett lämpligt och tillika moderat sätt ordna saken, särskildt med de lindringar i vissa bestämmelser, som sannolikt komma att göras i syfte att icke lägga några alltför betungande bördor på föreningarna, så synes det mig, att vi böra begagna tillfället och nu verkligen taga detta goda lagförslag — som sådant vågar jag nämligen beteckna det. Min öfvertygelse är den, att därest detta förslag kommer till tillämpning, skall det snart nog visa sig, att de farhågor, som uttalats, äro ogrundade. Jag är likaledes öfvertygad därom, att föreningarna snart skola finna, att de vunnit stora förmåner genom att få betryggande regler för sin verksamhet och att häri genom också förtroendet till deras verksamhet kommer att ökas, hvilket är ett oundgängligt villkor för att de må kunna för framtiden fortbestå och ytterligare utveckla sig.

Jag skall f. n. inskränka mig till hvad jag sålunda anfört och med stöd däraf yrka bifall till den föredragna delen af paragrafen.

Herr Lindhagen: I likhet med föregående talare har jag vid behandlingen af denna fråga inom lagutskottet kommit till insikt om att den föreslagna lagstiftningen är behöfzig för många föreningar, och det ligger i sakens natur, att så skall vara. Men i olikhet med honom har jag under behandlingen funnit, att vår kännedom om det lefvande föreningslifvet, på hvilken lagen

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

skulle hvila, är så bristfällig, att ju mer vi kommit in i lagparagraferna, dess mer ha vi känt, att vi lagstiftat i blindo. Allt mer ha upprullats för oss de oerhördt mångskiftande former, föreningarna ha, vi ha fått exempel på att lagen icke passar för vissa föreningar, och af personer, som varit med i utskottet, har protesterats mot att lagen skall vara tillämplig på institutioner, som de finna i deras nuvarande form lämpliga och bra. Förhållandet är ju, att man har så många olika vägar att genom föreningsväsendet i stort och smått hjälpa hvarandra, och om man då söker rätta in det hela efter en viss schablon, kan det lätt inträffa, att detta verkar ofördelaktigt. Jag har därför kommit till den uppfattningen, att man gör riktigast mot föreningslifvet, om man ställer det så, att vi få en lagstiftning, som drabbar till en början föreningar, hvilka själfva äro på det klara med, att de vilja in under lagen, och att man låter erfarenheten ge vid handen, hur man skall göra med det öfriga föreningslifvet, men att man på samma gång medger hvarje förening, som vill det, att komma in under lagen.

Nu ha af herr civilministern och från kamrater inom det liberala partiet gjorts åtskilliga medgifvanden, som icke gjordes i lagutskottet, hvarigenom en del betänkligheter, som vi haft, icke skulle vara så svåra. Men i alla fall hvilat öfver det hela stor ovisshet om hvad man verkligen gör, vi veta icke, hvilka medgifvanden komma att gå igenom i Riksdagen, och vi måste också tänka på, att herr civilministern uttryckligen sade, att medgifvandena gällde mindre kardinala saker. Men en sådan verklig kardinalpunkt som rättskapaciteten håller han strängt på, och däri ligger en af de allra viktigaste och sårbaraste punkterna i förslaget, såvidt jag förstår. Ty det är på det sättet, att man vill låta en del mindre föreningar slippa komma in under lagen, och om jag icke missuppfattade herr civilministern, ville han i det fallet gå lika långt som herr Sven Persson och jag föreslagit i vår reservation. Sålunda, å ena sidan säger man, att en del föreningar kunna slippa komma in under lagen, men å andra sidan ställer man det faktiskt så, att de därigenom förlora den rättskapacitet de nu ha. Hvad betyder detta i förevarande fall? Till en början vill jag säga, att de öfvergångsbestämmelser, som herr civilministern läste upp, hjälpa dessa föreningar för tre år framåt och i afseende på äldre förbindelser, men för föreningar, som vi icke lägga under lagen och själfva icke vilja komma in under densamma och hvilka ingå nya förbindelser, gäller det, att dessa förbindelser icke ha någon laga verkan. Hvad kommer under sådana förhållanden föreningslifvet att leda till? Jo, de personer, som ha att betala föreningskontingenter, bli slappare i fullgörandet af sin betalning, när de veta med sig, att den icke kan tagas ut. Man får också tänka sig, att många föreningar behöfva kredit af enskilda eller banker. Hur få de det, om

man vet, att lagen säger, att föreningarna icke kunna göra gällande sina ekonomiska rättigheter gentemot medlemmarna? Och icke heller kunna föreningarna sluta andra öfverenskommelser utåt, som de behöfva. Hvad är då detta för ett märkvärdigt dubbelspel? Å ena sidan säger man, att en hel del föreningar slippa komma in under lagen, men å andra sidan, att de därigenom förlora sina rättigheter såsom juridiska personer. Härtill anmärkte den senaste ärade talaren, att om de icke trifvas med det, kunna de låta registrera sig. Ja, där ha vi det: de slippa ifrån att låta registrera sig, men på samma gång pålägga vi dem kanske i de flesta fall ett faktiskt registreringstvång. Detta är ett dubbelspel, som icke är lagstiftarens värdigt, för att använda en utnött fras.

Den senaste talaren gjorde gällande, att om vi icke beröfvade eu del föreningar deras rättskapacitet, skulle det uppstå så mycken oreda. Hvad är det för ett talesätt? Det blir väl oredigare, om de icke få röra sig fritt och icke veta, hur de skola kunna göra sig rättsligt gällande. Det kan väl icke bli någon oreda med det, att de få behålla den rättskapacitet och reda, som de ha nu. Förra året, då man ville föra in de ideella föreningarna under lagstiftningen, för att de skulle få rättskapacitet, framhölls, att det eljest skulle bli en förfärlig oreda, men det visades, att detta bara var skrämskott.

I den reservation, som jag och herr Sven Persson afgifvit, ha vi icke velat framställa något klander mot den kungl. propositionen. Det är alldeles klart, att i en så stor och omfattande fråga som denna träffar man icke det rätta genast, och det skall väl kunna hända, att när Kungl. Maj:t efter samvetsgrann utredning framlagt ett förslag, som spänner öfver ämnet i hela dess vidd, så komma olika riksdagsmän med sina erfarenheter och säga, att förslaget går tills vidare för långt och för ensidigt öfver det hela. Då är det väl icke annat än riktigt, att Kungl. Maj:ts betydelsefulla arbete och det lefvande lifvets erfarenhet slås ihop, och att man på grundvalen däraf begär att nästa år få ett nytt förslag. Så ha vi gått till väga i flera andra frågor på senare tiden.

Vi ha som sagt icke velat uttala något klander, men på grund af de skäl jag nu framlagt, ber jag att få instämma i min medreservants yrkande, att kammaren med afslag på Kungl. Maj:ts proposition måtte bifalla vårt skrifvelseförslag.

Herr Pettersson i Södertälje: Herr talman, mina herrar! Herrar Lindhagen och Sven Persson börja sin reservation sålunda: »Understödsföreningarna äro ett viktigt led i den stora folkliga rörelsen att genom själfhjälپ förbättra samhällsmedlemmarnas ekonomiska läge.» Detta är en riktig sats, och jag ber att till fullo få instämma i densamma. Men första villkoret för att understödsföreningarna skola kunna fylla sin viktiga uppgift

*Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
Forts.)*

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

är naturligen, att de verkligen bereda sina medlemmar de ekonomiska fördelar, som de utlofva dem eller åtminstone att det ej är alltför stor skillnad mellan de fördelar, som utlofvas, och de, som verkligen lämnas. Om föreningarna icke kunna fullgöra hvad de lofvat, bli de stackars människor, som godtroget satt in sina slantar i föreningarna, lurade — och då bli understödsföreningarna ett medel att stjälpa i stället för att hjälpa småfolket. Nu är det en allmän erfarenhet både från utlandet och från vårt eget land, att dessa understödsföreningar — jag tänker härvid särskildt på de på uttaxering grundade liffförsäkringsföreningarna — gå mycket bra i början. Om de skötas väl, bruka de i regel reda sig bra under en tid af omkring 30 år. Men då börjar tillslutningen af nya medlemmar att sina. Det är klart, att ungt folk hyser betänkligheter mot att gå in i uttaxeringsföreningar, där de flesta medlemmarna äro gamla. Följden af den minskade tillslutningen blir högre uttaxering. Tillslutningen minskas därigenom ytterligare, och så händer det en vacker dag, att föreningen afsomnar, innan alla dess medlemmar äro döda. Hvad innebär detta? Jo, att dessa kvarstående medlemmar, som under årtal gjort insättningar i föreningen, finna, att de summor, som de lagt ut, kanske hundratals eller tusentals kronor, äro som kastade i sjön. Deras liffförsäkringsbref äro måhända icke värda ett öre eller motsvara åtminstone icke mera än en bråkdel af det beräknade värdet, och deras enda fördel af medlemskapet i föreningen är en mycket bitter erfarenhet. De kunna naturligtvis ingå i en ny förening, om de icke äro alltför gamla, men det blir i så fall på betydligt sämre villkor.

Nu är syftet med föreliggande lagförslag, såsom herr civilministern förut frambållit, endast att söka i någon mån realisera hvad jag nyss nämnde såsom den första förutsättningen för att föreningarna skola kunna fylla sin viktiga uppgift. Det borde endast finnas en mening om behöfligheten af en sådan lagstiftning och om önskvärdheten af att den kommer till stånd så snart som möjligt. I själfva verket synes också enigheten härom vara ganska stor.

Jag vill i det afseendet ännu en gång erinra om att Riksdagen själf år 1903 mycket bestämdt uttalade sig för behovet af en sådan lagstiftning. Riksdagen erinrade då, att »uttaxeringsföreningarna hvilade på ett system, som icke innebure någon trygghet för framtiden och därför icke borde få inom liffförsäkringsrörelsen tillämpas. I den mån dessa anstalter kunde anses drifva försäkringsrörelse, borde äfven för dem den föreslagna lagens (lagen om försäkringsrörelse) bestämmelser vara gällande och dessa anstalter sålunda blifva nödgade att ombilda sig i enlighet med de principer, efter hvilka en solid försäkringsrörelse måste utöfvas.» Så uttalade sig Riksdagen 1903 och den yrkade, att det måtte verkställas utredning af frågan, och att de lagbe-

stämmelser, som därpå kunde utarbetas, skulle framläggas för Riksdagen.

Den kommitté, som på grund häraf tillsattes och som afgaf sitt betänkande år 1905, bekräftade efter verkställd utredning riktigheten af Riksdagens antagande, att en lagstiftning på detta område var af trängande behof påkallad. Af den vid kommitténs betänkande fogade redogörelsen för 753 undersökta understödsföreningar, vid hvilka öfver 160,000 personer hade ett ekonomiskt intresse knutet, framgår också med förfärande klarhet, hur viktigt det är att icke dröja med att reglera dessa förhållanden. Följande utdrag ur denna redogörelse torde vara talande nog:

»Uppgiftsformulärets fråga, huruvida någon matematisk utredning verkställts rörande föreningens förmåga att fylla sina örbindelser har i de allra flesta fall besvarats nekande. Endast tre fall . . . har svaret gifvit vid handen att utredning verkställts, men närmare upplysning om resultatet har icke lämnats. En del af svaren gifva vid handen, att en sådan utrednings nödvändighet betvivlas. Så har t. ex. en förening ansett en utredning öfverflödigt, emedan blott så mycket taxeras ut, som går åt, i en annan har fråga om utredning väckts, men afslagits. Ordföranden i en förening »har kommit till det resultatet, att förbindelserna kunna fyllas, om ej antalet betalande alltför mycket nedgår». Ett af svaren lyder: »Föreningens bestånd är beräknadt på jämn tillslutning af nya medlemmar.» I ett annat uttryckes den förmodan, att reservfonden till sist blir så stor, att räntan å densamma räcker till betalning af begravningshjälpen. Med detta svar kan sammanställas ett stadgande hos några föreningar — — — att om medlemsantalet nedgår, så att dödsfallsavgifterna ej förslå till att sammanbringa dödsfallsbeloppet, skall det resterande tagas ur reservfonden.»

Emellertid gick 1905 års kommitté icke så långt som 1903 års Riksdag syntes böjd att gå. Den sökte endast att åstadkomma offentlig kontroll öfver dylika föreningar, att betryggande ordna deras föreningsrättsliga förhållanden och att i någon mån bereda säkerhet för medlemmarnas anspråk mot föreningarna.

«De sakkunniga, som chefen för civildepartementet år 1909 tillkallade för att ytterligare bereda frågan, uttala också i sitt år 1910 afgifna betänkande, som ligger till grund för föreliggande förslag, en sträng och kraftigt motiverad förkastelsedom öfver de okontrollerade uttaxeringsföreningarna. De förklara sålunda: »En icke obligatorisk uttaxeringsförening för meddelande af dödsfallsunderstöd kan aldrig erbjuda någon verklig trygghet, detta i motsats till en förening med premiesystem och rationell fondbildning.» Emellertid ansågo dessa sakkunnige, att uttaxeringsföreningarna trots sina bristfälligheter dock fyllde en viktig samhällsuppgift genom att bana väg för en verklig liffförsäkringsverksamhet, och det var ingalunda deras mening att genom sitt

*Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

förslag förkväfvade den tekniskt ofullkomliga understödsverksamheten, utan blott »såvidt görligt minska vådorna däraf och underlätta öfvergången till rationellare försäkringsformer». De sakkunnige betona starkt, att lagen icke får ålägga samtliga de föreningar, som falla inom dess giltighetsområde, att drifva sin rörelse enligt försäkringstekniska grunder. Det lagförslag, som nu föreligger och som är grundadt på kommitténs förslag, afser icke heller att tvinga alla föreningarna att lägga sin verksamhet på strängt försäkringstekniska grunder.

Då reservanterna, herrar Lindhagen och Persson, klandra lagförslaget för att det utgår från en sådan ståndpunkt, är det en kritik, som icke träffar målet. Lagförslaget har icke en sådan syftning. Det åsyftar endast att i någon mån minska den nuvarande otryggheten för medlemmarna gentemot deras föreningar samt att för dessa ofullkomliga föreningar underlätta möjligheten att öfvergå till tekniskt fullkomligare former.

Till kretsen af dem, hvilka bestämdt uttalat sig för att en sådan lagstiftning är behöflig och behöfs snart, hör också den konferens af Sveriges understödsföreningar, som i mars 1911 hölls här i Stockholm. Denna konferens, vid hvilken äfven ett flertal små understödsföreningar voro representerade, uttalade visserligen en del anmärkningar mot de sakkunniges förslag, men dessa anmärkningar ha blifvit beaktade vid utarbetande af den föreliggande kungl. propositionen, och lagutskottet har ytterligare tagit hänsyn till dem. På samma gång konferensen framställde dessa anmärkningar mot lagförslaget, uttalade den dock, att lagstiftning i ämnet var af behovet i hög grad påkallad, och ingen röst höjdes från småföreningarnas sida mot detta konferensens uttalande.

Reservanterna, herrar Lindhagen och Persson, anse nu, i strid med Riksdagens uttalande 1903, i strid med 1905 års kommitté, i strid med 1909—10 års sakkunnige och i strid med understödsföreningarnas egen konferens, att det tills vidare kan anstå med en lagstiftning på detta område. På samma gång erkänna emellertid reservanterna, att en lagstiftning i framtiden kan blifva behöflig. När det gäller att draga upp linjerna för denna framtida lagstiftning, föreslå de, att från densamma skola undantagas understödsföreningar af mera ideell natur, hvilka skulle fortfarande tillåtas lefva »sitt nuvarande fria lif». Ett stöd för ett sådant förfarande tro sig reservanterna ha funnit i i fjolårets riksdagsbeslut att reglera de ekonomiska föreningarnas rättsställning men afhålla sig från att röra vid de s. k. ideella föreningarna. I anledning häraf må väl frågas, om en sådan analogi här kan försvaras. Man kan skilja mellan smärre och större understödsföreningar, mellan pensionsföreningar och andra understödsföreningar, mellan öppna och slutna föreningar, mellan mera affärsmässigt drifna understödsföreningar och icke affärs-

mässigt drifna sådana, men, såvidt jag kan se, äro *alla* dessa föreningar ett slag af ekonomiska föreningar, på samma gång som man kan säga, att de alla fullfölja ett ideellt syfte. Allesammans afse att meddela understöd i ekonomisk form, de äro *ekonomiska* föreningar. Att då vilja på detta område pressa in en begreppsskillnad, som är användbar, då man delar upp föreningar i allmänhet, och att vilja lägga en sådan skillnad till grund för lagstiftningen, det vittnar just om ett sådant fel, som herr Lindhagen tillvitar utskottsmajoriteten, nämligen ett dogmatiskt åskådningssätt, som onekligen kan medföra mycken skada.

*Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Emellertid vill jag för min del erkänna, att det kan ligga något befogadt i de betänkligheter, som framställts mot lagstiftningen på detta område, och det befogade ligger naturligtvis däri, att en lag af ifrågavarande innehåll kan medföra en del besvär och kostnader för understödsföreningarna. Vidare ligger det däri, att en del af dessa föreningar äro så små och ha så liten rörelse, att det icke kan anses alldeles nödigt att pålägga dem dessa besvär och dessa kostnader. Följden af detta skulle då bli, att man ifrån lagens tillämplighetsområde skulle undantaga vissa smärre anstalter. Svårigheten är naturligtvis att finna en lämplig gräns mellan de föreningar, som skola falla inom lagens tillämpningsområde och dem som skola falla utom det samma. Hur man än drager denna gräns, blir den mer eller mindre godtycklig. För min del får jag säga, att jag har vissa betänkligheter mot att draga gränsen så högt, som herr Lindhagen och herr Persson i Norrköping gjort, enär därigenom en massa föreningar skulle falla under denna gräns, hvilka dock drifva en så stor rörelse, att det nog vore tryggast, om de med vitesansvar tvingades att söka registrering. Men under förutsättning att man i lagen stadgar registreringsmöjlighet för de föreningar, som icke äro registreringspliktiga, under förutsättning vidare, att lagen bibehåller bestämmelsen, att registrering är villkor för rättskapacitet, skulle jag för min del icke ha något emot att rösta för den gräns, som herrar Lindhagen och Persson föreslå. Ty jag är nämligen öfvertygad därom, att om gränsen sättes så högt och lagen i öfrigt får den bestämmelse, jag nyss nämnde, det skall visa sig, att flertalet, åtminstone många af de föreningar, som icke skulle falla under den obligatoriska inregistreringsgränsen, skola finna med sin fördel förenligt att söka registrering, och därigenom skulle medlemmarna få den ökade trygghet, som man åsyftar med denna lag. Ty för mig står det då först som sist som något oryggligt visst, att det är oändligt mycket viktigare, att dessa tiotusentals fattiga människor, som sätta in sina penningar i dylika föreningar, icke i alltför hög grad riskera att bli lurade, än att man kan realisera det dogmatiska programmet: »Föreningarna skola lefva sitt fria lif!»

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

Herr Jansson i Edsbäcken: Herr talman! Det är visst icke min mening att förlänga denna principdebatt, när så många af utskottets ledamöter uppträdt, men jag anser mig emellertid pliktig säga några ord.

Jag ber att få tillkännagifva, att jag, då vi började behandlingen af detta lagförslag i utskottet, ställde mig ganska betänksam mot detsamma i många afseenden, men som synes af lagförslaget, har ju redan utskottet gjort åtskilliga medgifvanden, vidare ha reservanterna yrkat på ännu åtskilliga lättnader, och efter hvad jag hört i dag under debatten, har herr statsrådet förklarad sig villig gå med på ytterligare lindring med afseende på registreringstvånget och åtskilliga lättnader i öfrigt. Under sådana förhållanden kan jag för min del icke vara med om att yrka på lagförslaget fall, utan jag skall i min mån bidra till, att detsamma måtte antagas, detta på grund af att jag vet och känner till, att rätt många af dessa föreningar själfva önska få en lag, så att det blir reda och ordning i förhållandena. Visserligen kan det bli betänkligheter för vissa småföreningar, men med de lindringar, som äro föreslagna, särskildt i öfvergångsbestämmelserna, och de lindringar och lättnader i öfrigt, som jag hoppas Andra kammaren i dag kommer att antaga, vill jag för min del bidra till att lagförslaget måtte antagas i dess helhet med de modifikationer, som nu under föredragandet möjligen kunna komma att göras och hvilka ytterligare kunna hjälpa upp förslaget, så att det blir ännu mera antagligt.

Jag får alltså hemställa om bifall till den föredragna paragrafen.

I detta anförande instämde herr *Olsson* i See.

Herr Rydén: Herr talman, mina herrar! Vid remiss af den proposition, öfver hvilken lagutskottet nu afgifvit betänkande, framställde jag en del anmärkningar, och jag har förgäfvats under diskussionen här i dag sökt få ett bemötande på en del af de anmärkningar jag gjorde, fast de af lagutskottet blifvit lämnade obeaktade. Jag har också gjort den reflexionen under debatten här, att det måtte ändå vara ett ganska märkligt lagförslag, som föreligger, när man ifrån alla håll, för att försöka lugna dem, som ha betänkligheter mot lagen, viftar med en serie af jämkningar och modifikationer af ganska obestämd och oviss art för att därmed försöka få de tveksamma öfver på bifallssidan. Detta i allmänhet.

Men jag vill också beträffande detta lagförslag framföra några ytterligare anmärkningar utöfver dem jag gjorde vid remissdebatten.

Den första fråga, som man bör göra sig, när man stiftar en lag, synes mig vara den, om lagen behöfves. Första förutsätt-

ningen för, att man skall kunna bedöma, om en lag behöfves, är att man utredt, ordentligt utredt hela den fråga, som man skall lagstifta om. Jag påpekar här såsom en af de hufvudsakliga anmärkningarna det, att här icke skett en ordentlig undersökning och en ordentlig utredning om beskaffenheten af de föreningar, som denna lag skall komma att omfatta. Herrarne minnas, hur det var, när förre justitieministern försökte lagstifta om föreningar. Då gick det första året på det sättet, att vi fingo ett lagförslag, där man mera höll sig till allmänna talesätt och sade, att det icke skulle vara så farligt att taga den lagen. Så gjordes en undersökning på grund af att Andra kammaren den gången afslög lagförslaget. Det gjordes en ordentlig undersökning, omfattande föreningar, och då kom man till ett resultat, som torde ha framkallat fullkomlig häpnad icke minst hos det första lagförslagets egna framställare. Det lagförslag, som kom fram andra gången, visade, att om man gått till definitiv lagstiftning första gången, man skulle lagstifta på sådant sätt, att en massa föreningar stupat, som man aldrig afsett att träffa med denna lag. Sälunda, mina herrar, min första önskan för att jag öfverhufvud taget skall vara med om en lagstiftning här, är det, att man verkligen undersöker om beskaffenheten af de föreningar, som man skall lagstifta om, innan man lagstiftar alls. Den bilaga, som finnes vid 1905 års kommittébetänkande, innebär icke i något afseende en tillfredsställande utredning, utan där beröres bara ett litet, litet fåtal af de föreningar, som det här gäller. Detta om utredningen.

Gör jag mig den frågan: behöfves lagen? får jag det svaret af denna diskussion — hvilket jag för öfrigt visste förut — att lagen behöfves för de stora föreningarna, men att lagen icke behöfves för de små. De små hafva icke begärt denna lag, utan det är de stora, som önska den. Hvarför skall man icke då gå dem till mötes, som vilja ha lagen, men låta dem vara i fred, som icke vilja ha den?

Den andra frågan, man bör göra sig, när man stiftar lag, är, om den lagstiftning, som man kommer med, är nyttig. Då måste jag säga först och främst, att jag måste ur många synpunkter ifrågasätta denna lags nytta, icke för de stora, men för de små föreningarna. Ty jag måste betrakta det som en ren skadegörelse på de små föreningarna, när man med berädat mod går att beröfva dem en rättighet, som de ha och icke missbrukat. Jag menar borttagandet af de oregistrerade föreningarnas rättskapacitet. Detta innebär lagförslaget, och herr civilministern har i sitt anförande icke gifvit oss förhoppning om, att han skulle vara benägen att frånträda lagförslaget i detta afseende. För mig synes detta vara en moralisk orättfärdighet, när de icke gjort annat än fyllt en god mission i samhället. Ha de en rättighet,

*Lag om
undersöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

som icke missbrukats, hvad har man då för moralisk rätt att taga ifrån dem denna?

Nu sökte visserligen herr Pettersson i Södertälje säga kam-maren det, att det icke är så farligt med dessa föreningar, och herr Widén var också inne på den linjen och sade, att föreningarna få behålla sin rättskapacitet under öfvergångstiden, d. v. s. under tre år, för sådana företag och anordningar, som de satt i verket före utgången af dessa tre år. Men hvad ligger häri? Om detta utskottsbetänkande går igenom, hvad innebär det för den stora mängden af dessa småföreningar? Jo, det innebär att tre år efter det denna lag blifvit antagen, den stora massan af dessa småföreningar kommer att förlora sin rättskapacitet. De ha fått nöjet att ha den de tre öfvergångsåren, sedan förlora de den och komma utanför lagen. Är det rättfärdigt att göra så mot små-folkets företag?

Jag skall nämna exempel på sådana små föreningar, som jag tycker, att det är alldeles orimligt att nu ställa utanför lagen. Vi ha t. ex. nere i de skånska grufsamhällena — jag tager ett exempel ur det lefvande lifvet, sen få juristerna vara snälla vränga ihjäl det med sina teorier, det är deras sak, men här gäller det det lefvande lifvet — vi ha i de skånska grufsamhällena barnbegravningskassor, där låt oss säga hundra medlemmar sluta sig tillsammans och betala 25 öre i afgift. När så ett barn dör ur någon af medlemmarnes familjer, får den familjen 25 kronor. Det är visserligen inga stora saker detta, men icke må man säga annat, än att det är godt, hvad de uträtta. Skola dessa små föreningar antingen om tre år ställas utanför lagen utan rättskapacitet, eller skola de tvingas in under registreringstvång med allt som därmed följer? Är det rimligt att gå tillväga på det sättet?

Vi ha exempelvis ett annat slags föreningar, barnhjälpsföreningar. Man sluter sig tillsammans i föreningar och skjuter tillsamman något litet belopp, och när någon af medlemmarnas hustrur skola föda barn, få de understöd till hjälp för de omkostnader, som däraf uppstå. Det är en mångskiftande form för inbördes hjälpsamhetslif, som existerar i vårt lands skilda bygder, som juristerna icke spanat upp och som icke finnes i den utredning, som föreligger här, men som gör sin nytta, och den skall nu ställas utanför lagen eller kastas in under registrerings-tvånget. Det är för mig alldeles upprörande, det vill jag säga, att man vill gå till väga på det sättet med småfolkets företag.

Det har ställts i utsikt, att arbetslöshetskassorna skulle utgå ur 1 §, om lagen skulle bli bifallen här, och jag skall därför icke påvisa, hur alldeles orimligt det är, att man här lagstiftar och binder hela det arbete, som nyss iscensatts för att lösa arbetslöshetsproblemet.

Så ha vi dessa begravningskassor, som stå i samband med

fackförbunden, t. ex. svenska murarförbundets. Kan man säga annat än att det är godt, att detta förbund har under årens lopp kunnat utbetala 9—10,000 kronor om året till efterlevande efter sådana medlemmar, som gått bort, i form af begrafningshjälp på 200 kronor? Detta har följt med deras inträde i fackorganisationen, och har, såvidt jag kan se, endast verkat godt. Hvad blir följden om denna lag går igenom? Såvidt jag kan se, ifall det icke skulle göras några oförmodade medgifvanden, som säkert icke komma att gå igenom vid sammanjämkningen, blir följden, att dessa fackförbund tvingas antingen att lägga ned sin begrafningshjälpverksamhet — och hvad vinnes för godt med att dessa muraränkor icke få någon begrafningshjälp, när deras män gå bort? — eller också att låta registrera sig. I fjol slog Andra kammaren vakt om de ideella föreningarna, fackföreningarna inberäknade, och ville då icke vara med om tvångsregistrering. Men skola dessa fackförbund fortsätta med sin verksamhet, vill utskottet vara med om en åtgärd, som tvingar dem till att registrera sig, och det har ändå denna kammare icke velat vara med om.

Nu kan man visserligen säga, att det finnes ett annat sätt: De kunna klyfva sig, så att det blir en fackförbunds- och en begrafningskasserörelse hvar för sig. Skall man för juristeriets skull och för upprätthållande af formalism tvinga sig till att åsamka dem en massa besvär och svårigheter, som visserligen icke bli öofverkomliga? Det är en sådan lagstiftning jag reagerar mot, och för min del uppträdde jag mot densamma under remissdebatten.

Den tredje fråga, som man skall göra sig, när man stiftar en lag, är denna: Är lagen skriven på sådant sätt, att den rent tekniskt är lämplig? Då har jag vid remissen af denna proposition opponerat mig mot detta förskräckliga lagmakeri, bestående af 99 paragrafer, som skola gälla t. ex. en liten barnbegravningsförening, 99 paragrafer af hvilka närmare halftjoget innehålla bestämmelser om bötesstraff för dem det gäller, ifall man snafvar öfver någon af dessa många paragrafer. Det synes mig som om den juridiska utbildningen icke står på den punkt, att det i närvarande tid är lämpligt att skriva stora lagverk, när icke juristerna kunna skriva korta lagar, som äro lättförståeliga, utan skola dänga ihop digra luntor för de allra enklaste förhållanden. När förmågan att skriva kort och god lagsvenska inom juristkretsar står på en sådan punkt, att man behöfver göra så vidlyftiga lagar för så enkla saker som här föreligga, så är det tydligt, att det icke är rätt att nu företaga stora lagstiftningsarbeten.

Vidare har, enligt min uppfattning, utskottet ytterligare försämrat Kungl. Maj:ts proposition. Den kungl. propositionen hade ändå tagit sjukkasselagen till mönster för sina föreningsrättsliga bestämmelser. Om man tänker sig, att det vanliga är, att en

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

sjukkassa och en begravningskassa varit förenade med hvarandra, så tvingas de nu att dela upp sig i två kassor. Det blir i regeln samma medlemmar i de båda sammanslutningarna, och de ha vanligen samma styrelser. Nu tvingas medlemmarna af dessa styrelser, att, när de sitta som medlemmar i sjukkassans styrelse, arbeta efter sjukkasselagens föreningsrättsbestämmelser, men när de sitta som styrelsemedlemmar i begravningskassan, följa föreningslagens föreningsbestämmelser. Så frågar jag: är då icke sådant trassel, när man tänker på, att det är folk i fattiga arbetares ställning, som skall hafva med dessa saker att göra? Jag vet ju, hur utgången blir, men det är ledsamt, att det skall gå på det sättet, att för de storas intressen, d. v. s. för de stora företagens intressen, för liffförsäkringsbolagens intressen, dessa småfolks inbördes hjälpföretag skola offras, och jag för min del beklagar, att man skall komma därhän, att den första Riksdagen, som är vald med vänstermajoritet, skall ha att fatta beslut af sådan beskaffenhet, att de helt säkert komma att gå förödande ut öfver en del af småfolkets företag.

Till slut hyser jag stora betänkligheter emot att dessa föreningar skola läggas under försäkringsinspektionen. Jag påvisade redan i mitt anförande i remissdebatten, hur oriktigt det är, att sjukkassorna skola lyda under *en* tillsynsmyndighet, och att begravningskassorna skola lyda under *en annan* tillsynsmyndighet, och då det nu kommit fram förslag om skapande af socialstyrelse, som skall bli sjukkassornas tillsynsmyndighet, och om hvilken man kan hoppas att den lägger verkligt folkliga och sociala synpunkter på dessa spörsmål, så kan jag icke annat än ytterligare med synnerlig styrka understryka den uppfattning, jag uttalade vid remissdebatten, nämligen den, att det är högst oroande, om det skulle gå därhän, att dessa understödsföreningar, som till sin natur äro sociala företag, skola bli kastade under liffförsäkringsbolagens representation inom statsförvaltningen, som icke — det vågar jag säga — lämnar några garantier för sociala synpunkter, utan anlägger matematiska och försäkringstekniska och kanske också bolagssynpunkter, när det gäller att bedöma dessa företag, i stället för rent mänskliga och humanitära, som säkerligen komma att bli de afgörande inom socialstyrelsen.

Jag ber för min del, herr talman, att få vädja till kammaren, till den kraft och verkan det hafva kan, att afslå detta lagförslag. Jag betonar för min del, att det icke sker därför, att jag icke inser, att de stora föreningarna behöfva lagen, utan det sker för att rädda de små och för att på samma gång de stora, som vilja ha en lagstiftning, skola få en lagstiftning, som passar för dem, utan att därför de små rent af undertryckas eller gå under för de storas skull. Jag instämmer i herr Sven Perssons yrkande.

Med herr Rydén förenade sig herrar *Eriksson* i Grängesberg, *Svensson* i Skönsberg, *Berg* i Munkfors, *Nilsson* i Kristianstad, *Holmström*, *Bärg* i Katrineholm och *Bengtsson* i Göteborg.

*Lag om
understöds-
föreningar
m. m.*

(Forts.)

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Schotte: Herr talman! Jag skall bara be att få säga ett par ord i anledning af några yttranden, som fällts af herr Rydén. Det är särskildt med afseende å den s. k. rättskapaciteten, som man fäst sig så mycket vid. Jag vill då antaga, att de af honom omförmälda begrafningshjälpskassorna i södra Sverige, t. ex. de som bevilja understöd vid barndödsfall, hittills icke haft något behof af rättskapacitet. Jag föreställer mig, att dessa aldrig hittills behöft hvarken kära eller svara, och jag är öfvertygad om, att samma förhållande med afseende å dessa små kassor fortfarande kommer att äga rum. Det är ju så, att denna rättskapacitet har betydelse hufvudsakligen för de stora föreningarna, som behöfva köpa egendom och få lagfart å sådan eller behöfva idka någon sorts affärsrörelse. För de små, som aldrig behöfva förbindelse med domstol och exekutiva myndigheter, torde rättskapaciteten i det fallet vara af ganska liten betydelse. De ha i alla fall i det afseendet sig tillförsäkradt hvad man för närvarande ansett sig kunna göra med hänsyn till af Riksdagen i föregående lagar fastställda grundsatser.

Jag tror icke heller, att det är exakt när den föregående talaren yttrar om, att sjukkassorna skola behöfva uppdelas i 2 olika kassor till följd af tillkomsten af nu förevarande lag. Sjukkassorna få fortfarande, oberoende af en lag om understödsföreningar, rättighet att meddela begrafningsunderstöd i enlighet med sjukkasselagen, och tydligt är, att samma gräns, som sättes i understödsföreningslagen för begrafningshjälp, också bör öfverföras till sjukkasselagen. Sjukkassorna kunna således allt fortfarande höra under sjukkasselagen; de behöfva icke ingå under understödsföreningslagen. Det är bara de rena begrafningshjälpskassorna, som komma under understödsföreningslagen. De sjukkassor däremot, som bevilja både sjuk- och begrafningshjälp, kunna sammanhållas till en enhet i enlighet med sjukkasselagen och bära härvid få meddela samma begrafningshjälp, som slutligt blir satt som gräns i understödsföreningslagen.

Jag tror därför, att de anmärkningar den sista talaren haft i nu förevarande hänseende icke äro af vidare betydelse. Jag tror också att man mycket öfverdrifvit faran för denna lagstiftning och att rädslan ej behöfver vara alltför stor för de många lagparagrafer, som här förenas; de hänföra sig i stor utsträckning till förhållanden, som ytterligt sällan torde komma att inträffa. Jag har förut uttalat min personliga mening därom, att det varit önskvärdt, att man ej från början kommit in på att meddela dessa detaljerade föreningsrättsbestämmelser för fall, som säkerligen ytterst

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

sällan inträffa; men när man nu har gjort det i öfriga samhörande lagar, lär det vara omöjligt att här beträda en annan väg. När man går igenom förevarande paragrafers innehåll torde man finna, att det är ett 70—80-tal af dessa, som föreningarna icke behöfva ha närmare kännedom om. De komma väl ytterligt sällan, dessa föreningar, i likvidation, konkurs eller andra dylika förhållanden, där man behöfver tillämpa därom meddelade, en smula invecklade bestämmelser inom föreningsrättsområdet.

Herr Petersson i Lidingö villastad: Herr talman, mina herrar! Som herrarne se af utskottsbetänkandet, tillhör jag majoriteten inom utskottet. Jag har sålunda liksom utskottet haft den uppfattningen, att denna lag är behöflig och skulle bli välgörande, men jag har haft den uppfattningen väsentligen därför, att lagen skulle hjälpa de små, icke de allra minsta, men väsentligen hjälpa de jämförelsevis små föreningarna. Det är därför också, som jag har varit med om att draga gränsen vid den lägsta af de linjer som nu varit i fråga. Jag hade egentligen tänkt mig att nu klargöra skillnaden mellan den gräns, som utskottet uppdragit och den, som finnes i reservanternas, herr Widéns m. fl., förslag, men det tjänar, efter hvad numera förekommit, intet till.

Vi ha nämligen att döma efter herr statsrådets och chefen för civildepartementets yttrande numera icke att räkna med ens herr Widéns gräns utan en mycket högre gräns; han ställde i utsikt en gräns så hög som den i herr Sven Perssons reservation angifves. Nu skall jag emellertid, innan jag går vidare för att motivera det slut, hvartill jag i detta fall vill komma, be att få meddela några skäl, hvarför jag anser, att gränsen bör gå så lågt som möjligt, så att lagen blir till fromma just för de mindre af föreningarna. Herr Rydén sade, att denna lagstiftning behöfdes icke för de små men för de stora. Jag säger tvärtom, den behöfves icke så mycket för de stora, som för de små. Hvarför? Jo, mina herrar, därför att dessa små föreningar äro rena uttaxeringsföreningar. Det är säkerligen samhällets ekonomiskt taget allra svagaste lager, som sätta in sina penningar i dessa föreningar. Därför är det just för dem af synnerlig stor betydelse, att när en gång den påräknade hjälpen skall falla ut, den också verkligen faller ut. Men, mina herrar, detta är ingalunda säkert under nuvarande förhållanden. Det är nämligen med dessa uttaxeringsföreningar så, att under de första åren går det utmärkt bra. Beståndet af föreningsmedlemmar är jämförelsevis ungt; dödsfallen äro få och uttaxeringarna inga; allting går bra. Men så ökas medelåldern, dödsfallen blifva tätare, och allt hårdare och hårdare träffa uttaxeringarna. Så kommer den kritiska punkten. Det har herr Pettersson i Södertälje redan talat om, och jag vill tillägga, att den vanligen inträffar då föreningen är omkring 30 år gammal. Då befinnes det, att uttaxeringarna få hö-

jas så kraftigt, att medlemmarna icke rå med att betala dem. De kunna icke få in nya medlemmar, och så går det hela öfverstyr. Och de, som burit dagens tunga och hetta, stå där med krossade illusioner. Det är den vanliga gången af de understödsföreningar som äro grundade på uttaxering.

Att nu helt och hållet undanröja dessa olägenheter står icke i lagstiftningens makt. Och det beror på, att dessa föreningar icke arbetat och aldrig någonsin komma att arbeta efter försäkringstekniska grunder. Men just i det hänseendet skulle genom den nu föreskrifna lagen en synnerligen afsevärd hjälp enligt mitt förmenande lämnas dem. Vi hafva nämligen i 82 § bestämmelser om tillsynsmyndighetens skyldigheter, som bland annat gå ut på att den skall tillhandagå förening med råd och upplysningar »i ändamål att föreningens rörelse må drifvas på det med hänsyn till dess art och omfattning mest lämpliga sättet».

Om nu en sådan hjälpande och räddande hand lämnas en förening i tid, så kan den kanske räddas — i tid, säger jag, innan den ännu hunnit så långt, att ställningen är förtvifad. Ty innan dess kan det med tillsynsmyndighetens hjälp och tillskyndelse möjligen ordnas så något slags fondbildning göres. Visserligen icke sådan, att den i försäkringstekniskt hänseende täcker behovet, men den blir till en början tillräcklig att för en följd af år trygga de nödvändigaste utgifterna. Och vidare kommer det väsentligaste med den, nämligen att det blir en dragningskraft för nya medlemmar att gå in i föreningen. Så kan en sådan hjälpande och räddande hand skall sträckas föreningen *i tid*. Ty det finnes en bestämmelse i 80 § som säger, att en understödsförening skall skicka in en afskrift af styrelsens och revisorernas berättelser till tillsynsmyndigheten, och med dessa handlingar i hand kan tillsynsmyndigheten bedöma, om det är tid för den att gripa in eller icke. Det är således enligt min öfvertygelse en fördel för dessa mindre föreningar och framför allt för de enskilda medlemmarna i samma föreningar att komma under en sådan lag som denna.

Man har nu talat om de stora svårigheter, som skulle beredas dessa mindre föreningar genom att underkastas denna lag. Detta har varierats i många tonarter, och jag bar i tidningen Socialdemokraten för i dag i dess ledande artikel funnit ett par uttalanden i samma riktning. Det ena var, att »lagförslaget genomgående princip är att tvinga understödsföreningarna, de stora såväl som de små, utan tillräcklig åtskillnad in under strängt försäkringstekniska grunder». Och på ett annat ställe säges det, att det behöfver vidtagas åtgärder för att »rädda de små själfhjälpsföreningarna undan den onödiga tvångströja, som lagen obestriddligen, därest det förevarande förslaget blir lag, lägger på understödsföreningarna». Allt detta är enligt min mening en så stor missuppfattning, som det öfverhufvud kan vara. Om jag skulle

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

upptaga kammarens tid med att gå igenom lagen — jag har här anteckningar i detta hänseende — och visa hvad det är man kräver af de föreningar, som komma in under lagen, så skulle man få se, att det blir mycket ringa och att det icke är någonting att räkna mot det värde, som ligger i den hjälp och det stöd, som de få.

Under sådana förhållanden har jag med öfvertygelse varit med om att tillstyrka förslaget i lagutskottet, och jag har röstat för den gräns, som utskottet har satt.

Men nu, mina herrar, har saken såvidt jag kan se kommit i ett annat läge efter det anförande, som vi nyss hörde från statsrådsbänken. Herr statsrådet behagade förklara, att han kunde gå med på den socialdemokratiska reservationen och utesluta föreningar, som gifve ända till 500 kronor i understöd och hade 200 medlemmar.

Vi hafva i utskottet fått en statistik öfver föreningar, som gifva intill 500 kronor i understöd, och det visar sig, att dessa föreningar äro icke mindre än 288. Vidare hafva vi fått den upplysningen från försäkringstekniskt håll, att det genomsnittliga värdet af lifförsäkring i den affärsmässiga verksamheten — för såvidt jag räknar med arbetarelifvörsäkring — uppgår till 500 kronor, d. v. s. här skulle, utan att läggas under några som helst betryggande bestämmelser, få drifvas en försäkringsrörelse intill 500 kronor, som har lifförsäkringskaraktär, och som, när den drifves af lifförsäkringsbolag är lagd under lag.

Vidare ställde herr statsrådet i utsikt, att äfven arbetslöshetskassor skulle undantagas och åtskilliga andra medgifvanden åt den socialdemokratiska reservationen. Med andra ord, de mindre understödsföreningarna, för hvilka enligt min mening lagen har sin största betydelse — ty de stora reda sig själfva; de arbeta redan nu i viss mån efter försäkringstekniska grunder och då det så behöfves, komma de att alltmera tillämpa sådana för att till sist öfvergå i bolagsform och blifva ömsesidiga försäkringsbolag.

Jag kommer således till det resultatet, att med de ändringar, som herr statsrådet ställt i utsikt, har enligt min uppfattning förslaget förlorat så mycket af sitt värde, att jag får bekänna, att jag ställer mig ytterst tveksam, huruvida förslaget i så fall förtjänar att tagas alls.

Det må så vara, att man genom förslagets antagande skulle undgå, att de större föreningarna ännu någon tid finge vänta på sin reglering. Men att reglera endast de stora och låta de små vara kvar, tror jag vore ett missgrepp af den art, att jag knappast vill vara med därom.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Schotte: Herr talman! Jag skall ytterligare säga ett par ord, då det ser ut som

mitt föregående yttrande om den gräns för begravningshjälpens storlek, man kan ifrågasätta för undgående af registreringstvång, i någon mån missuppfattats.

*Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Jag har uttalat mina allvarliga betänkligheter mot att härvid gå till den gräns af 500 kronor, som herrar Sven Persson och Lindhagen föreslagit, och jag har ungefär sagt, att om det vore fråga om ett *definitivt* beslut, min tvekan skulle vara ännu större. Men jag anser, att det kanske vore möjligt för denna kammare att gå med på 500-kronors-streck för att vid en sammanjämkning mellan detta beslut och det i Första kammaren förväntade komma till en siffra, som något öfverskjuter de 200 kronor, som här är föreslaget, t. ex. en siffra på 300 eller möjligen 350 kronor. Jag skulle icke förorda att *definitivt* gå till 500-kronors-gränsen, men jag är öfvertygad om, att det icke är förenadt med någon större risk att preliminärt gå något längre än hvad utskottet eller herrar Widén m. fl. i sin reservation föreslagit med afseende å begravningshjälpens storlek, alltid dock med begränsning af medlemsantalet.

Herr Persson i Norrköping: Jag begärde ordet närmast med anledning af herr Peterssons i Lidingö villastad yttrande. Af detsamma framgick, att han för sitt vidkommande ville vara med på förslaget hufvudsakligen därför att det skulle tillämpas just på de små föreningarna, såsom han sade, under det att min uppfattning är, att jag icke vill vara med om att förslaget skall tillämpas på de små; och så drog han fram en skildring, huru dessa föreningar arbeta. Han förklarade, att de arbetade med uttaxeringar och vidare att medlemmar i början ingå i en sådan förening, men att när föreningen har existerat en tid, medlemmarna blifva gamla och att uttaxeringarna då icke räckta till att fylla de förpliktelser, som föreningen ursprungligen utlofvade. Detta är i korta ord den skildring, som han uppdrog. Men denna skildring passar in just på de stora föreningarna, nämligen om man med stora föreningar menar sådana, som utbetala ett understöd vid dödsfall af 500 kronor och därutöfver. Men den passar icke alls in på de föreningar, som existera i lefvande lifvet och hvilka betala understöd *understigande* 500 kronor eller däromkring. Således tager herr Petersson i Lidingö villastad aldeles fel i berörda hänseende. Först då en förening kommer upp med afseende på sina dödsfallsafgifter eller lifförsäkringsersättning till ett högre belopp, som uppgår till 700, 800 å 1,000 kronor, börjar tendens visa sig för föreningens insolvens, enligt hvad de sakkunnige varit ense om och enligt hvad den dagliga erfarenheten gifver till handen. Men så länge de hålla sig nere vid en rimlig gräns på några hundratals kronor, stå sig dessa föreningar i allmänhet godt och hålla de löften, som de gifvit. Och att man har samma upp-

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

fattning därom i utlandet visas af, att man såväl i Österrike som Danmark, Belgien och England från försäkring undantagit just de föreningar, som betala en ringa utgift, enligt hvad den utredning visar, som framlagts af 1905 års kommitté. Gränsen emellan stora och små föreningar kan rimligen icke sättas vid ett visst antal medlemmar utan måste i stället sättas vid understödsbeloppets storlek.

Jag vill nu vidare säga, att vi reservanter, herr Lindhagen och jag icke ställa oss fientliga emot en lag om understödsföreningar, men vi vilja ha denna lag sådan, att den icke förkväver de små understödsföreningarna och blott gagnar de stora. Det är för att få lagen sådan, som vi framkommit med vårt yrkande, hvilket i realiteten blott innebär vinnande af tid till en vidare utredning och ett nytt, mera tillfredsställande förslag. Ett sådant yrkande är naturligtvis icke riskabelt för kammaren att gå med på.

Herr Widén: Jag begärde ordet, då jag hörde herr Peterssons i Lidingö villastad anförande. Mig synes det, som om detta var den allra bästa illustration på sanningen af hvad jag sade, när jag framhöll angelägenheten af, att kammaren måtte *nu* antaga det föreliggande förslaget. Det var en så klar illustration, säger jag därpå, huru svårt det är att få fram en lag, som kan tillfredsställa ytterlighetsmeningarna i denna fråga. Då vi erkänna, att behof af en lagstiftning på detta område föreligger, och att detta behof är synnerligen trängande, böra vi ej underlåta att taga ett lagförslag, som har den förtjänsten att erbjuda nödig kontroll och dock gör nödiga eftergifter för de mindre föreningarna. Det är för mig alldeles klart, att den syn på saken, som herr Petersson i Lidingö villastad sade, icke är riktig, ty här är det fråga om att få igenom ett förslag, genom hvilket man kan få de föreningar, som mest behöfva det, in under lagen. Det är dock så, att äfven om man kommer till en gräns, som är högre, än den utskottet föreslagit — hvilken denna gräns blir veta vi icke ännu, ty den kommer, med all sannolikhet att bero på sammanjämkning — är det icke därför afsedt, att alla de föreningar, som ligga nedanför gränsen, skola stanna utanför; utan dessa skola hafva rätt att låta registrera sig och därigenom vinna de fördelar, som äro förbundna med registreringen. Efter mitt förmenande är just den omständigheten, att lagförslaget på detta sätt accomoderar sig efter olika förhållanden och önskingar, en fördel hos det samma.

Jag kan ej heller medge, att de, som här talat emot förslaget och därvid afmålet de svåra följer lagen skulle medföra, hafva målat efter verkligheten. Verkligheten, mina herrar, visar, att föreningarna i mycket talrika fall ha svårt att kunna på längden fullgöra sina förbindelser och bestå. Det framdrogs i utskottet exempel på många föreningar, som icke kunnat reda sig utan

fått upphöra, så att de, som stått längst kvar i dem, ha icke fått ett öre för de penningar, som de lagt ut. Men de hafva i allmänhet lidit i tysthet; det är endast när man råkar på någon föreningsmedlem, som råkat ut för en dylik olycka, som man får veta något härom. Detta gäller naturligtvis icke blott de stora föreningarna utan äfven de små, men då det visar sig, att allmänheten hyser så stora farhågor, farhågor, som jag för min del finner öfverdrifna för lagens blifvande verkningar, hvarför då icke taga ett förslag som bereder så stor trygghet, som vi öfverhufvud taget för närvarande kunna få? Vi böra alltså enligt mitt förmenande antaga det föreliggande förslaget; dess nödvändighet synes mig ha framgått klart af debatten. Tro verkligen herrarna, att vi en annan gång skulle vara bättre i stånd att enas inom båda kamrarna, eller ens inom denna kammare, än vi öfverhufvud taget äro i dag? Det tror jag icke. Så länge har jag varit med i riksdagsarbetet, att jag har någon inblick i dessa förhållanden och förstår, att om vi ej taga förslaget i dag, så är det mycket osäkert, om det ginge bättre en annan gång. Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Åkerman: Herr talman, mina herrar! Jag ber om benäget öfverseende, att jag tillåtit mig taga till orda, sedan debatten pågått så länge, men jag har en särskild anledning att upptaga kammarens tid ett ögonblick, därigenom att jag, då detta lagförslag remitterades, yttrade några ord. Jag sade då, att jag med den allra största betänksamhet såg på denna lagstiftning. De skäl, som jag då anförde, finnas i protokollet, hvarför jag icke här skall upprepa dem, men jag vill vid detta tillfälle nämna, att mina betänkligheter i dag äro väl så starka som den dag, då lagförslaget första gången bordlades här. Jag skulle kunna inskränka mig till att hänvisa till hvad de talare yttrat, som i dag talat emot lagförslaget, men jag vill vidare säga, att de ärade medlemmar af kammaren, som talat för denna lag, icke på något sätt lyckats skingra mina betänkligheter.

Det är ju så, att föreningslagstiftningen är den allra ömtåligaste och svåraste af alla lagstiftningar, ty det är med allt föreningslif såsom med vissa växter, som höra till den klass, som kallas Noli me tangere: rör mig icke, ty då vissnar jag. Äfven om en lagstiftning dikteras af det allra renaste uppsåt och bedrivs med den största försiktighet och grannlagenhet, äfven om man därmed vill räcka en hjälpande och räddande hand, tror jag dock, att det på detta område kan hända, att den hjälpande och räddande handen i stället blir en strypande hand, som fördärfvar det, som man vill hjälpa.

Vi, som tillhöra vänstern, hafva under föregående år, två år å rad, med största ängslan och bekymmer sett dessa hjälpande

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

och räddande händer räckas fram mot föreningslifvet. Det lyckades vänstern att dessa gånger få bort de hjälpande och räddande händerna, och jag skall säga, att jag tror det vara klokast, om vi nu i dag, då det gäller delvis samma föreningar, betänkte oss en smula. Det kan väl icke vara så stor brådska med denna fråga. Jag vill härmed icke hafva uttalat något klander vare sig mot de herrar, som verkställt den utredning, hvilken ligger till grund för detta lagförslag, ej heller mot de personer inom departementet, som skrifvit lagen; ingalunda. Jag vet ju, hur förfärligt svårt detta lagstiftningsarbete är. Men nog vore det väl ändå klokt, då vi höra, att personer från olika läger med skiftande åskådningar ställa sig betänksamma gentemot denna lagstiftning, att vi togo oss ytterligare en funderare. Det kan icke ligga någon fara i ett dröjsmål. Det har ju visat sig, att sedan ett lagförslag en gång varit under Riksdagens behandling, är det lättare att sedan få någon fason på en reviderad lagstiftning. Såsom jag redan nämnt, gäller det nog om föreningslifvet, att det är lyckligt, om det kan få fritt utveckla sig, och man bör betänka sig, innan man drager in föreningarna i juridikens vårdade park. Man borde hellre låta dem växa fritt i skogen. Detta lagförslag har emellertid gått ännu ett steg längre. Det är icke nog med, att föreningarna skola dragas in i den inhägnade och skyddade park, där juridiken skall råda, utan i ett fall har till och med grundats en liten plantskola för föreningar, som ännu icke existera. Jag syftar på arbetslöshetskassor. Det är att gå väl långt i omtänksamhet, att man stiftar lagar, innan de företeelser, för hvilka man velat lagstifta, ännu finnas i lefvande lifvet.

Debatten har fortgått så länge, att jag icke skall tillåta mig att längre upptaga kammarens tid, utan vill jag vädja till alla närvarande, om det ändå icke vore klokast att taga en funderare på denna sak till nästa år, ty jag för min del vågar icke ge min röst för detta lagförslag utan måste yrka afslag på detsamma.

Häruti instämde herrar *Branting*, *Söderberg* i Stockholm, *Johansson* i Uppmälby, *Thorsson* och *Waldén*.

Öfverläggningen angående de fyra första styckena af förevarande paragraf var härmed afslutad. I enlighet med de därunder framställda yrkandena gaf herr talmannen propositioner först på godkännande af utskottets förslag till lydelse af ifrågasvarande fyra stycken och vidare på bifall till den af herrar *Lindhagen* och *Persson* i Norrköping beträffande lagförslaget i dess helhet afgifna, vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr talmanen den förra propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Votering begärdes emellertid, till följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs denna voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner 1:sta—4:de styckena i 1 § af lagutskottets förevarande förslag till lag om understödsföreningar, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren bifallit den af herrar Lindhagen och Persson i Norrköping beträffande lagförslaget i dess helhet afgifna, vid utlåandet fogade reservationen.

Omröstningen utvisade 105 ja mot 104 nej; och hade kammaren alltså godkänt de fyra första styckena af paragrafen.

Därefter företogs till behandling de återstående delarna af paragrafen; och lämnades på begäran ordet till

Herr Persson i Norrköping, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Med den utgång den nyss hållna voteringen fått, be vi reserverar att nu få börja inkassera en del af de medgifvanden, som under debatten gjorts och hvilka väl i sin mån påverkat omröstningens resultat. I nu förevarande del af lagförslaget ha jag och herr Lindhagen reserverat oss, i det vi föreslagit, att ur lagens 1:a § 5:e stycket måtte utgå de sista orden »vid arbetslöshet». Detta utgör första ledet till, att arbetslöshetskassorna icke skola inregistreras enligt förevarande lagförslag. Under debatten ha såväl herr civilministern som äfven herrar Widén och Pettersson i Södertälje uttryckt såsom sin uppfattning, att man borde gå med på vårt förslag i detta afseende. Det föreligger också mycket stora sakliga skäl för detsamma, ty, såsom jag förut nämnt, förekommer ingen som helst utredning om dessa arbetslöshetskassors verksamhet, hur den bedrifves och på hvilka sätt understöd utbetalas etc., etc. Därför är det alldeles orimligt att, innan man känner dessa arbetslöshetskassors natur och formerna för deras verksamhet, börja inränga dem under en lag, hvilken icke är skriven just för dessa kassors behof. Jag ber blott att få anföra, att det stadgas exempelvis i lagen — det är visserligen småsaker, men dock betydelsefulla nog — att styrelseledamot i understödsförening icke må utses för längre tid än två år i sänder, under det att arbetslöshetskassorna i allmänhet, på sätt de nu äro organiserade och antagligen äfven såsom de komma att bli organiserade, utse dessa sina styrelsemedlemmar för en tid af tre år, d. v. s. den tid, som förflyter mellan kongresserna.

Vidare stipuleras i 37 paragrafen, att understödsförening skall hvarje år hålla sammanträde. Här är förhållandet på samma sätt som i nyssnämnda fall; arbetslöshetskassorna bruka i regel

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.

(Forts.)

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

icke hålla årssammanträden annat än vid de fackförbundskon-
gresser, med hvilka arbetslöshetskassorna äga samband, alltså i
regel hvart tredje år. Jag vill blott anföra dessa två olägenheter
som exempel härvidlag; många andra skulle kunna anföras.

Jag ber alltså, herr talman, att beträffande den nu före-
dragna delen af § 1 få yrka bifall till den vid betänkandet af
mig jämte herr Lindhagen fogade reservationen.

Vidare anförde

Herr Widén: Herr talman! Beträffande det yrkande, som
af reservanterna, herrar Lindhagen och Persson i Norrköping,
framstälts om uteslutande af orden »vid arbetslöshet» i femte
stycket af första paragrafen, vill jag endast säga, att jag redan
i utskottet var rätt benägen för att gå med på att utesluta dessa
ord. Att jag det kunde vara, beror på att för närvarande, enligt
de upplysningar, som meddelats, det icke läser finnas mer än en
enda arbetslöshetskassa, och den kommer i hvarje fall, vare sig
vi antaga utskottets förslag eller min reservation eller herrar
Lindhagens och Perssons reservation beträffande § 2, att falla
utanför registreringstvånget liksom hvarje annan dylik kassa,
som kan komma att bildas. I intet fall kan det tänkas, att en
arbetslöshetskassa, såsom utskottet och reservanterna formulerat
sina förslag, kommer inom registreringstvånget, och därför är det,
enligt mitt förmenande, icke af någon betydelse om arbetslöshets-
kassorna nu äro med under lagen eller icke. Jag kan därför
icke heller såsom reservanterna gjort, fästa vidare vikt vid denna
punkt. Ej heller tror jag, att denna sak har någon betydelse för
framtiden. Därest vi, såsom det är att förmoda och hoppas, få
en arbetslöshetsförsäkring kommer denna utan tvifvel att åtföljas
af en lagstiftning eller ock af andra reglerande bestämmelser, och
då komma arbetslöshetskassorna naturligtvis att falla under dessa
bestämmelser.

Det spelar således, efter mitt förmenande, icke den ringaste
roll, hvilket förslag man här tar, och därför skall jag för min del
icke motsätta mig det yrkande, som blifvit framställt.

Herr *Pettersson* i Södertälje instämde häruti.

Vidare anfördes ej.

Efter af herr talmannen gifna propositioner i ämnet god-
kände kammaren utskottets förslag till lydelse af nu föredragna
delar af paragrafen med den ändring att de i femte stycket före-
kommande orden »eller vid arbetslöshet» uteslötos.

I fråga om 2 § hade utskottet föreslagit följande lydelse:
Pensionskassa, som består af flera än femtio medlemmar,
skall registreras i enlighet med hvad i denna lag sägs.

Annan understödsförening skall registreras, såframt den

utfäster eller utbetalar understöd, utgående i kapital en gång för alla (kapitalunderstöd), till högre belopp än tvåhundra kronor för en medlem och består af flera än femtio medlemmar; eller består af flera än tvåhundra medlemmar.

Understödsförening, som icke enligt hvad ofvan stadgas är skyldig att söka registrering, må kunna registreras, därest den består af minst fem medlemmar.

Vid paragrafen voro emellertid fogade två reservationer, den ena af herrar *Widén, Söderbergh, Stårner, Pettersson* i Södertälje, *Jansson* i Edsbäcken och *Olsson* i See samt den andra af herrar *Persson* i Norrköping och *Lindhagen*.

I den förstnämnda reservationen hade föreslagits, att paragrafen skulle lyda sålunda:

Pensionskassa, som består af flera än femtio medlemmar, skall registreras i enlighet med hvad i denna lag sägs.

Annan understödsförening skall registreras, såframt den utfäster eller utbetalar understöd, utgående i kapital en gång för alla (kapitalunderstöd), till högre belopp än tvåhundra kronor för en medlem och består af flera än etthundra medlemmar.

Understödsförening, som icke enligt hvad ofvan stadgas är skyldig att söka registrering, må kunna registreras, därest den består af minst fem medlemmar.

Herrar *Persson* i Norrköping och *Lindhagen* hemställde i sin reservation, att åt paragrafen måtte gifvas denna lydelse:

Pensionskassa, som består af flera än femtio medlemmar, skall registreras i enlighet med hvad i denna lag sägs.

Annan understödsförening skall registreras, såframt den utfäster eller utbetalar understöd, utgående i kapital en gång för alla (kapitalunderstöd), till högre belopp än femhundra kronor för en medlem, och består af flera än tvåhundra medlemmar.

Understödsförening, som icke enligt hvad ofvan stadgas är skyldig att söka registrering, må kunna registreras, därest den består af minst fem medlemmar.

Paragrafen föredrogs, hvarefter

Herr *Widén* anförde: Herr talman, mina herrar! Såsom herrarna finna har jag jämte åtskilliga andra ledamöter från denna kammare i denna punkt afgifvit en reservation. Utskottet har här medgifvit en lättnad för små föreningar i fråga om registreringskyldigheten, och vi ha i reservationen yrkat en ändå något större lättnad i det hänseendet. Den största olikheten mellan vår reservation och utskottets förslag ligger icke i de afvikande sifferbelopp, som vi föreslagit, utan däri, att vi sammanbundit de båda bestämningsgrunderna i afseende på understödsföreningarnas registreringsplikt med ordet »och», hvarigenom det sättes en dubbel gräns, så att säga, i detta fall. Jag erinrar, att det här icke gäller *pensionskassor*, om hvilka alla voro ense, att de

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

skulle vara registreringsskyldiga, om de hade flera än femtio medlemmar — utan *andra understödsföreningar*. — För att en sådan skall vara registreringspliktig fordra vi reservanter, att den skall dels meddela understöd till högre kapitalbelopp än 200 kronor en gång för alla för en medlem och dels äfven bestå af flera än 100 medlemmar. Detta medför naturligtvis, att en understödsförening, som visserligen har ett stort medlemsantal, men utbetalar mindre understöd än 200 kronor, faller utanför registreringsgränsen, och likaså om det funnes föreningar med ett mycket litet antal medlemmar, men som utbetalade ett högre kapitalunderstöd, skulle dessa också falla utanför den af oss dragna registreringsgränsen. Till följd häraf skulle enligt den statistik, som vi hade tillgänglig inom utskottet, ungefär dubbelt så många föreningar falla utanför registreringstvänet som enligt det af utskottet tillstyrkta förslaget.

Vid en öfverläggning under gårdagen, där jag var närvarande, gjordes en anmärkning mot det sätt, hvarpå vi reservanter formulerat vår reservation, en anmärkning, som äfven träffar de öfriga reservanternas förslag, nämligen att det vore olämpligt att alldeles släppa den högre gränsen i fråga om medlemsantalet, och det ifrågasattes, att man i det hänseendet skulle åtminstone säga, att utöfver den gräns, som vi satt, skulle man därjämte t. ex. sätta, att om föreningen har mer än 500 medlemmar, skall den utan afseende å understödets beskaffenhet och belopp vara registreringsskyldig. Nu vill jag för min del icke göra något sådant yrkande här; jag vill blott nämna det, i fall det vid en blifvande sammanjämkning kunde finnas lämpligt att tagas upp. Jag tror för min del icke, att de betänkligheter, som anförts i detta afseende, äro vidare grundade, och att man därför har af nöden att tänka på en ändring härvidlag.

Då jag emellertid föreställer mig, att det är önskligt att sammanjämkningsvis kunna komma till en annan och högre gräns än den, som utskottet satt, och då det för sådant ändamål är nödvändigt att framställa ett något längre gående yrkande, hade jag tänkt mig att i denna punkt yrka bifall till min reservation — i hvilken flera af utskottets ledamöter instämt — men med den ändring, att medlemsantalet sattes till tvåhundra i stället för etthundra. Andra stycket af § 2 skulle alltså enligt detta mitt yrkande komma att lyda på detta sätt: »*Annan understödsförening* skall registreras, såframt den utfäster eller utbetalar understöd, utgående i kapital en gång för alla (*kapitalunderstöd*), till högre belopp än 200 kronor för en medlem och består af flera än tvåhundra medlemmar.» Förslag om en dylik gräns framlades redan i utskottet och vann där mycken anslutning. Anledningen till, att jag icke vid det slutliga afgörandet inom utskottet höll på detta förslag, var, att emot detsamma framställdes den anmärkningen, att man med en dylik bestämmelse skulle utesluta

alldeles för många af de understödsföreningar, som man verkligen skulle vilja hafva med.

Nu ha, såsom vi veta, herrar Lindhagen och Persson i Norrköping framkommit med en reservation, som går ännu längre. och jag föreställer mig, att de tänka sig att på det sättet kunna få fram ett högre sammanjämkningstal än det, jag nyss uttalade mig för. Det är ju möjligt, att kammaren vill vara med på denna deras reservation, och det skall jag för min del icke så mycket beklaga, men jag håller dock före, att den af oss i vår reservation föreslagna gränsen är riktigare och lämpligare; och till den skulle man till äfventyrs kunna komma genom att nu bifalla det af mig nyss framställda yrkandet.

Jag ber alltså att få yrka bifall till den af mig m. fl. uti denna punkt afgifna reservationen med den ändring, som jag här nyss omnämnt.

Herr vice talmannen, som under herr Widéns anförande öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, gaf härefter ordet till

Herr Persson i Norrköping, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Enligt det förslag, som herr Widén nu framställt, skulle, till skillnad från hvad han yrkat i sin reservation, till det antal föreningar, som enligt reservationen skulle befrias från registreringsplikt, tillkomma ytterligare ett antal af 22. Detta antal enligt inom utskottet förebragd uppgift. Men såsom frågan nu ligger, då allt talar för, att Första kammaren skall antaga utskottets förslag och alltså en sammanjämkning torde komma till stånd uti denna punkt, undrar jag verkligen, om de allmänt uttalade farhågorna beträffande de mindre föreningarna skola kunna anses undanröjda, ifall man nu anser det vara tillräckligt att här antaga ett förslag, som utökar gränsen så, att blott ytterligare 22 föreningar komma att uteslutas från registreringstvånget, allt enligt den statistik, som vi haft att tillgå inom utskottet. Det torde dock vara erforderligt, att man härvidlag går en smula längre, så långt, som jag och herr Lindhagen reservationsvis föreslagit, nämligen att siffran för det utbetalade kapitalunderstödet för en medlem må höjas till *femhundra* kronor och för medlemsantalet till tvåhundra. Detta förslag ha vi icke framställt med tanke på, att någon afrutning skulle ske på grund af en eventuell sammanjämkning, utan vår mening har varit, att det skulle komma att slutligen antagas. Det har ju för öfrigt uttalats här under debatten, särskildt af herr civilministern, att man sammanjämkningsvis borde kunna få fram en högre siffra för det utbetalade kapitalunderstödet än hvad såväl utskottets förslag som herr Widéns reservation innebär, och det nämndes i det sammanhanget ett belopp af 300 à 350 kronor. Förutsättningarna och möjlig-

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

heterna för, att man öfverhufvud taget skall kunna komma ens därhän, erbjuda sig naturligtvis först, om kammaren nu bifaller den reservation, som jag och herr Lindhagen här framlagt.

Jag yrkar alltså, herr talman, bifall till den af mig och herr Lindhagen, uti denna punkt afgifna, vid betänkandet afgifna reservationen.

Härpå anförde

Herr Rydén: Herr talman, mina herrar! Jag begärde ordet, när herr Widén här nyss framställde sitt yrkande. Det synes mig nästan upprörande, att ett sådant yrkande här framställes, efter hvad som nu blifvit sagdt ifrån statsrådsbänken, hvarigenom det har ställts tydligt i utsikt, att man här skulle kunna tänka sig en sammanjämkning, där understödsbeloppet sattes till 300 à 350 kronor. Utgången i den nyss skedda voteeringen hängde ju på en röst, och det förefaller mig vara bra hårdt för oss, som där blefvo besegrade, att nu höra lagutskottets ordförande framställa ett yrkande, som medför, att gränsen härvidlag ovägerligen skall sättas till 200 kronor. Jag är alldeles öfvertygad om, att därest herr Widén redan från början omtalat för kammaren, att han skulle framställa ett dylikt yrkande och därmed definitivt fastslå maximigränsen här till 200 kronor, hade hela detta lagförslag blifvit afslaget. Herr Widén borde verkligen i förväg ha sagt ifrån detta. Jag hoppas emellertid, att kammaren icke gör sig skyldig till en sådan trolöshet som att antaga det af herr Widén nu framställda yrkandet, utan i stället antager det förslag om att sätta nu ifrågavarande belopp till 500 kronor, som ligger i herrar Perssons i Norrköping och Lindhagens reservation.

Herr Petersson i Lidingö villastad: Herr talman! Jag anhåller att få yrka bifall till utskottets förslag. Skälen härtill har jag redan angifvit i mitt förra anförande, och jag behöfver därför nu icke besvara kammaren med att upprepa dem. Jag vill endast tillägga, att en gräns vid 200 kronor ter sig som synnerligen naturlig på den grund, att samma gräns finnes för sjukkassor, och det vore enligt mitt förmenande synnerligen olyckligt, ifall äfven för dessa senare gränsen skulle drifvas upp till ett högre belopp. Det är just åt dessa små föreningar, vare sig de heta sjukkassor eller understödsföreningar, som man bör räkna en stödjande hand; det är dessa föreningar, som främst behöfva den hjälp, som denna lag kan erbjuda dem. — Jag har ingen ting vidare att tillägga.

Herr Lindhagen: Då den siste talaren betonade, att det är de små föreningarna, som behöfva den hjälp, denna lag kan

gifva dem, berodde detta säkerligen endast på en teoretisk spe-
kulation af honom. Då man går omkring här i bänkarne och
frågar dem, som lefva i detta föreningslif, huru det verkligen
förhåller sig härvidlag, säga de, att de små föreningarna uppfylla
sina skyldigheter och reda sig i allmänhet särdeles bra och att
det är först, när de börja blifva större, som det klickar. Alltså,
om det förhåller sig på det sättet, duger ju icke alls det skäl,
som den siste talaren anförde såsom stöd för sin framställning.

Jag ber att för min del få yrka bifall till den reservation,
som i denna punkt är afgifven af herr Persson i Norrköping
och mig.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats avslutad, gaf herr
vice talmannen i enlighet med de därunder framställda yrkan-
dena propositioner på: 1:o) godkännande af den utaf utskottet
föreslagna lydelsen af paragrafen, 2:o) bifall till det af herr Wi-
dén under öfverläggningen framställda yrkandet, samt 3:o) bifall
till den af herrar Persson i Norrköping och Lindhagen vid para-
grafan afgifna reservationen; och fann herr vice talmannen det
under 2:o) upptagna yrkandet hafva flertalets röster för sig.
Votering begärdes emellertid, hvarefter och sedan till kontrapro-
position antagits propositionen på det under 3:o) upptagna yrkan-
det, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstnings-
proposition:

Den, som vill, att kammaren beträffande lydelsen af 2 § i
lagutskottets förevarande förslag till lag om understödsföreningar
bifaller det af herr Widén under öfverläggningen framställda
yrkandet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den af herrar Persson i
Norrköping och Lindhagen vid ifrågavarande § afgifna reserva-
tionen.

Voteringen utföll med 79 ja men 120 nej, hvadan kammaren
bifallit den af herrar Persson i Norrköping och Lindhagen vid
paragrafen afgifna reservationen.

Sedan herr talmannen nu återtagit ledningen af förhand-
lingarna, föredrogs 3 §.

Utskottet hade föreslagit, att denna paragraf skulle erhålla
följande lydelse:

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

Registrerad understödsförening äge ej, med mindre tillsynsmyndigheten lämnat tillstånd därtill, utföva verksamhet, hvilken är främmande för det ändamål, som afses med föreningens understödsverksamhet.

Registrerad understödsförening må ej utfästa eller utbetala kapitalunderstöd till högre belopp än tvåtusen kronor för en medlem. Utfäster eller utbetalar föreningen kapitalunderstöd till högre belopp än tvåhundra kronor för en medlem, skola föreningens stadgar vara godkända på sätt i 86 § sägs.

I en vid paragrafen fogad reservation hade emellertid herr *Persson* i Norrköping, med hvilken herr *Lindhagen* instämt, föreslagit, att beloppet tvåhundra kronor i paragrafens sista stycke måtte ändras till femhundra kronor.

På begäran lämnades ordet nu åt

Herr *Persson* i Norrköping, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Utom öfriga skäl, som vid förevarande paragraf kunna framhållas för bifall till den af undertecknad och herr *Lindhagen* framställda, vid betänkandet fogade reservationen och hvilka jag delvis berörde i mitt första anförande vid behandlingen af detta lagförslag, vill jag nu ytterligare nämna, att såsom en gifven konsekvens af det beslut vi fattade vid 2 § följer, att kammaren äfven bör bifalla vår vid betänkandet vid 3 § fogade reservation, till hvilken jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

Vidare anförde

Herr *Widén*: Herr talman, mina herrar! Det är alldeles riktigt, som den siste talaren sade, att, då hans och herr *Lindhagens* reservation är tagen vid 2 §, är det naturligtvis icke möjligt att bibehålla maximigränsen för det kapitalunderstöd, som en förening skall äga rätt att utfästa eller utbetala utan att hafva godkända stadgar vid 200 kronor, utan den måste sättas till 500 kronor. Jag förenar mig således i det gjorda yrkandet.

Öfverläggningen var härmed slutad. Efter af herr talmanen gifna propositioner i ämnet godkände kammaren paragrafen med den ändring, som föreslagits i den af herr *Persson* i Norrköping afgifna, vid paragrafen fogade reservationen.

4 §.

Godkändes.

5 §.

Denna paragraf hade i utskottets med Kungl. Maj:ts öfverensstämmande förslag erhållit följande lydelse:

Innan understödsförening blifvit registrerad, kan den ej förvärfva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter, ej heller inför domstol eller annan myndighet söka, kära eller svara.

Handla ledamöter af föreningens styrelse eller medlemmar af föreningen eller andra å föreningens vägnar, innan den blifvit registrerad, svara de, som i åtgärden eller beslut därom deltagit, för uppkommande förbindelser såsom för annan sin gäld, en för alla och alla för en.

I en vid paragrafen fogad reservation hade herrar *Lindhagen* och *Persson* i Norrköping föreslagit, att paragrafens första stycke skulle lyda sålunda:

Innan registreringspliktig understödsförening blifvit registrerad, kan den ej förvärfva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter, ej heller inför domstol eller annan myndighet söka, kära eller svara. Annan understödsförening, som ej låtit inregistrera sig, bibehåller den rättsställning, som sådan förening hitintills enligt rättstillämpningen åtnjutit.

Paragrafen föredrogs, hvarefter

Herr *Lindhagen* anförde: Denna 5 § handlar om den s. k. rättskapaciteten, och denna fråga har varit uppe under den föregående debatten. Det tjänar ingenting till upprepa det, som blifvit sagdt. Jag skall med stöd af de grunder jag förut anfört be att få yrka, att paragrafen får den lydelse, som angifves i den af herrar *Persson* i Norrköping, *Jansson* i Edsbacken, *Olsson* i See och mig afgifna reservationen.

Vidare yttrade

Herr *Widén*: Herr talman, mina herrar! Den fråga, hvarom det här rör sig, ha vi under principdebatten debatterat så pass grundligt, att det egentligen icke återstår något att tillägga. Frågan rör rättskapaciteten för de föreningar, som icke låta registrera sig och ej heller äro skyldiga att göra det. Beträffande åter de föreningar, som äro pliktiga att låta registrera sig, äro alla, äfven reservanterna, af den meningen, att dessa föreningar, icke skulle erhålla rättskapacitet, om de icke låte registrera sig. Men de förstnämnda föreningarna, d. v. s. de som icke äro skyldiga att registrera sig och ej heller göra det, de skulle enligt reservanternas mening få den rättskapacitet de till äfventyrs hafva förut.

Jag anser mig nu, till hvad förut blifvit sagdt, endast böra fästa uppmärksamheten på att det synes vara omöjligt att bifalla reservanternas förslag bland annat af det skäl, att då få vi i anseende till rättskapaciteten alltför många slag af föreningar, näm-

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

ligen: för det första icke registrerade föreningar *med en viss mera obestämd rättskapacitet*, eller den rättskapacitet, som de ha enligt den nuvarande »rättstillämpningen». — Det är ju för öfrigt rätt egendomligt, att lagen skulle härutinnan hänvisa till »rättstillämpningen», som kan växla och för hvilken det icke finnes några i lag bestämda grunder. — Vidare blefve det icke registrerade föreningar *utan rättskapacitet*, nämligen de, som vore skyldiga att registrera sig men icke gjorde det. Och slutligen blefve det föreningar *med full rättskapacitet*, nämligen de, som låte registrera sig, vare sig de vore skyldiga därtill eller icke.

Jag upprepar, hvad jag framhöll vid principdebatten, att det synes mig — detta framhölls i utskottet och jag har hört det uppgifvas äfven från föreningsbåll — att de små föreningarne, som man vill taga undan, egentligen icke hafva behof af någon rättskapacitet, så att de behöfva gå till domstol och göra sina rättigheter gällande. Det torde icke behöfva inträffa eller ens kunna tänkas fall, då en förening för inkassering af medlemmarnes afgifter går till domstol äfven då de ej betalas; det får nog i sådana fall bero, om de ej kunna fås in med godo. Och om en förening t. ex. köper fastighet och därför behöfver rättskapacitet, då äro nog affärerna så omfattande, att föreningen bör låta registrera sig, och då får den ju den rättskapacitet den behöfver.

På dessa grunder anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Lindhagen: Det var egendomligt att höra de skäl, som den siste talaren åberopade för att icke taga denna reservation, nämligen att det finnes så många olika slags föreningar med olika ställning. Det är ett formellt skäl, men det är icke tillräcklig grund för att beröfva de föreningar, som man vill undantaga från lagen, den fördel som de ha, så att de skola finna sig formellt vara ett nytt slag af föreningar.

Hvad själfva formuleringen angår kunde ju strängt taget det sista tillägget varit borta, men det är tillagdt för tydlighetens skull, så att man icke i praktiken skall stanna i tvekan om hvad det hela innebär.

Hvad angår det sista påståendet, som talaren hade och som äfven herr civilministern haft, att de mindre föreningarne icke skulle behöfva någon rättskapacitet, så vill jag säga, att de två talarne veta alls icke detta, ty de ha icke lefvat med alla föreningar här i landet. De ha icke en aning, om föreningarne behöfva rättskapacitet eller ej. Jag befarar, att de kunna behöfva den, och det är alltid bättre att veta att man är en rättspersonlighet än att veta, att man icke är det. Det ligger i sakens natur, att man bör tillvarataga de fördelar man har.

*Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Herr Olsson i See: Herr talman! Jag tror, att det vore fördelaktigt, om Riksdagen beslutade enligt den reservation, som vi ha afgifvit, och det särskildt med tanke på den närmaste framtiden, som blefve en öfvergångstid från det föreningar af här omfördälda slag icke varit registrerade och till att de hädanefter komma att efter hand registreras. Under den öfvergångstiden torde det blifva en hel del, som uraktlåta att registrera sig och i och med detsamma förlora den rättskapacitet, som de nu äga, om de hafva något så när ordentliga stadgar samt styrelse. Och vi anse det önskligt, att de borde få behålla denna rättskapacitet. Visserligen står det i öfvergångsbestämmelserna, att de skulle få bibehålla den, så till vida nämligen, att de skulle få göra de rättigheter gällande, hvilka de ägde innan denna lag trädde i kraft. Men antag t. ex. att en förening, hvilken icke låtit registrera sig, en förening, som icke heller är skyldig att registrera sig, antag att en sådan förening skulle få en liten donation på 500 eller 1,000 kronor, och det funnes arfvingar till donatorn, som möjligen skulle kunna göra anspråk på dessa penningar gentemot föreningen, då stode ju föreningen rättslös, om den ville göra sina anspråk gällande, men icke kunde vara part i en rättegång. Detta är ett exempel, men jag föreställer mig att man skulle kunna anföra många andra sådana.

Jag anser det vara så mycket mera af behovet påkalladt, att reservationen nu antages, som sannolikt gränsen mellan dem, som äro skyldiga att registrera sig och icke registrera sig, kommer att flyttas uppåt, så att det blir flera föreningar, som icke få registreringsskyldighet och därmed skulle förlora den rättskapacitet, som de nu tilläfventyrs ha. Och hvarför skulle icke hädanefter vara gällande, hvad som hittills i vårt land varit gällande, under den öfvergångstid, som vi ha framför oss? Det kan vara möjligt, att man i framtiden anser nödigt att införa sådana bestämmelser, som Kungl. Maj:t och utskottet föreslagit, men för närvarande och under öfvergångstiden tror jag, att det skulle vara lyckligt, om hvad som föreslagits i reservationen kunde vinna tillämpning, och anhåller jag därför, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Petersson i Lidingö villastad: Herr talman, mina herrar! Frågan om registrerade föreningars rättskapacitet är naturligtvis en kardinalpunkt i det föreliggande förslaget liksom i all föreningslagstiftning, och jag anser mig icke böra låta detta tillfälle gå förbi utan att uttala mig härom, och skall jag be att få gifva detta uttalande formen af en kort redogörelse för hvad som hittills förekommit under arbetet med föreningslagstiftningen.

Vi ha, som herrarne veta, före 1895 icke haft någon som helst föreningslagstiftning. Då kom lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet i sammanhang med den då

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

utfärdade lagen om aktiebolag. I hela den grupp af lagar, som då stiftades, bands rättskapaciteten vid registreringen, enligt regeln: *utan* registrering ingen rättskapacitet; *med* registrering full rättskapacitet. Då man snart nog kände behof af att få lag äfven för ideella föreningar, tillsattes 1903 en kommitté, som afgaf betänkande, och i detta 1903 års förslag upptogs samma rättsregel, som jag nys nämnde. Då högsta domstolen hördes öfver detta förslag, afgaf domstolen den 28 november 1907 det utlåtande, som sedermera utgjort utgångspunkten för all lagstiftning och alla resonemang på detta område, och som äfven utgör grunden för det yrkande, som nu är framställt af herr Lindhagen. Det hade nämligen uppstått en viss tvekan, huruvida sådana föreningar, som icke föllo under 1895 års lag, skulle utan vidare äga rättskapacitet eller icke. Domstolarne hade därom stannat i tvifvelsmål. Då uttalade högsta domstolen enhälligt den uppfattningen, att äfven de ideella föreningarna borde enligt gällande rätt anses ha rättskapacitet under förutsättning, att de organiserade sig genom antagande af stadgar af viss fullständighet. Det är hvad man sedan kallat rättskapacitet *in casu*. 1903 års kommittéförlag gjorde häri ändring beträffande de ideella föreningarna, så att de icke vidare skulle få rättskapacitet utan att registrera sig, och härom säger högsta domstolen: »det torde vara otvifvelaktigt, att samma eller likartadt villkor för rättskapacitets erhållande bör uppställas för *alla* privata associationer i den mån deras rättsliga stälning varder genom uttrycklig lag reglerad». Detta är utgångspunkten för det senare lagstiftningsarbetet i denna fråga: den linje, som därigenom drogs upp, har därefter obrottsligt blifvit följd.

Detta 1903 års förslag blef aldrig förelagdt Riksdagen af anledning, som herrarne väl känna: den nya aktiebolagslagen och det nya föreningsförslaget hade mellankommit, och då önskade man sammanföra allt, som rörde föreningsområdet i en lag. Emellertid hade en ny fråga dykt upp: huru skall man ställa sig till sådana bestående föreningar, som *ha* rättskapacitet, men som enligt den blifvande lagen icke skulle få den, och huru skall man ställa sig till sådana föreningar, som framdeles bildas utan att registrera sig? Är det meningen, att en enskild medlem af en sådan förening skulle stå rättslös mot densamma, om han på något sätt får något att kräfvä af den, och skall tredje man på samma sätt vara urständssatt att göra sin rätt gällande? I syfte att lösa dessa frågor upptogs i 1910 års ursprungliga förslag till lag om föreningar den bestämmelsen, att om någon ville kära till oregistrerad förenings medlemmar för att utfä någon sin rätt, skulle han på visst sätt stämma föreningens styrelse. Man utgick därvid från att förening kunde ha föreningsegendom och ville att föreningens styrelse skulle stämmas samt att talan därmed skulle öppnas mot föreningsmedlemmarne beträffande dylik egendom.

Då gjorde lagrådet invändningar mot detta förslag och förordade i stället hvad man kallat en begränsad, passiv rättskapacitet, d. v. s. förening skulle visserligen få rätt att förvärfva egendom, utom fastighet, och att svara i rättegång, men den skulle däremot icke ha rätt att göra rättigheter gällande. Det var den lösning som då försöktes. När sedermera den föreningslagen kom till Riksdagen, afvisades den. Emellertid är denna grundsats om passiv rättskapacitet för närvarande upptagen i lagen om sjukkassor, men det är nu fråga om att ändra detta.

När den ideella föreningslagen föll 1911, förelåg vid den ekonomiska föreningslagen en reservation af åtskilliga herrar, bl. a. herrar Widén och Lindhagen, som i sammanhang med att de yrkade afslag å den ideella föreningslagen begärde, att bestämmelsen om rättskapaciteten skulle i den ekonomiska föreningslagen återföras till hvad den förut innehållit, d. v. s. att de oregistrerade föreningarna icke skulle ha någon rättskapacitet alls. Detta bifölls af Riksdagen och därigenom uttalade sig Riksdagen för den rena ståndpunkten i afseende å rättskapaciteten, d. v. s. att all sådan skall vara beroende af registrering. Därigenom får man väl anse frågan om passiv rättskapacitet vara aförd. Nu står den som jag förut nämnt kvar i sjukkassorna, och föreligger i stället förslag, att den skall ändras äfven beträffande sjukkassorna. Jag vill i afseende å detta citera lagrådets yttrande; där säges det, att anledning saknas att i fråga om understödsföreningars rättskapacitet avvika från den i föreningsrättsligt hänseende ytterst betydelsefulla regeln att offentlig registrering är villkor för att en förening må äga någon som helst rättskapacitet.

Af hvad jag nu sagt framgår, att den rena principen om rättskapacitetens beroende af registreringen vunnit godkännande efter hela linjen. Den har allt starkare blifvit fastslagen som »en hörnsten» i svensk föreningslagstiftning; uttrycket användes af en af ledamöterna i högsta domstolen i det första utlåtande denna afgaf i frågan. Nu vill man bryta den principen i ett alldeles speciellt fall. Understödsföreningarna skulle, så snart de icke vore registreringspliktiga, få behålla denna rättskapacitet, och det är, om jag för öfrigt kan läsa herr Lindhagens yttrande rätt, fråga om icke blott den nu bestående, som ju förslaget särskildt sörjt för genom öfvergångsbestämmelser, utan äfven om tillkommande. Det är ett, jag skulle nästan vilja säga, nyckfullt steg tillbaka i den utveckling, som vi haft. Nyckfullt, därför att herr Lindhagen icke föreslagit någon liknande bestämmelse i afseende å sjukkassorna, som ju skulle få sin ställning förändrad till likhet med de ekonomiska föreningarna. Där har han icke anmält någon reservation; endast understödsföreningarna skulle beredas en särställning i detta fall. Det har från det mest auktoritativa håll uttalats, att det icke är tillrådligt basera lagstiftningen på annan grund, om man vill nå ett tillfredsställande

*Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

resultat; och något skäl hvarför man nu skulle frågå den, kan jag icke finna. De praktiska bekvämlighetsskäl, som framförts, ha icke sådan betydelse, att man därför får vika ifrån den principiella grundsatsen. För öfrigt går det icke an att rifva sönder lagstiftningen på ett område, där lagarna så nära hänga samman med hvarandra som å det föreningsrättsliga området.

Jag har med detta velat fästa uppmärksamheten på den utveckling, som i denna fråga ägt rum, och hurusom den måste leda till, att man mycket starkt håller på det förslag, som utskottet här gjort. Jag anhåller därför att få yrka bifall till utskottets förslag i denna del och afslag å den däremot riktade reservationen.

Herr Lindhagen: Gentemot den siste talarens anförande vill jag säga, att det visst icke är någon förut antagen rättsgrundsats, att för allt föreningsväsen fordras, att föreningarna skola vara registrerade, för att få rättskapacitet, utan det är fastslaget, att de som äro pliktiga att registreras, måste göra det för att få rättskapacitet. Men alla sådana, som man icke vill pålägga en sådan förpliktelse, skola bibehålla sin gamla ställning i det afseendet. Det är därför de ideella föreningarna undantagits; på samma sätt skulle ske äfven med de nu ifrågavarande.

Herr Pettersson i Södertälje: Herr talman, mina herrar! Herr Lindhagen har dels nu och dels i sin reservation framhållit det upprörande i, att man skulle taga ifrån de redan existerande föreningarna den rättskapacitet, som de redan ha. Flere andra talare ha också särskildt opponerat sig mot att man tager ifrån föreningar, som redan finnas, de rättigheter de redan ha. Det torde vara skäl att underkasta dessa påståenden en liten granskning. Om man genomläser lagförslaget 99 §, finner man, att Kungl. Maj:t och utskottet föreslagit, för det första att de redan existerande föreningarna skola få en öfvergångstid af tre år, under hvilken de icke behöfva söka registrering, hvilket förslaget eljest ålägger dem. Men det är icke nog med detta, utan dessutom innehåller 99 §, att stadgandet i 5 § om registrering som villkor för rättskapacitet *icke skall utgöra hinder för de redan förut existerande föreningarna att söka, kära och svara beträffande sådana rättigheter, som de förväfvat vare sig innan lagen trädde i kraft eller därefter, under de tre öfvergångsåren.* D. v. s. de redan befintliga föreningarna, som till följd af brist på lagstiftning på detta område af rättstillämpningen i enstaka fall tillerkänts den ena eller den andra rättigheten, skola, om detta lagförslag nu antages, för all framtid få behålla hvarenda rättighet de förvärfvat, och de skola tillerkännas rätt att inför domstol eller annan myndighet göra dessa rättigheter gällande; men icke nog därmed, utan de skola äfven tillerkännas befogenhet att inför

domstol eller annan myndighet göra gällande de rättigheter, de förvärfva under de tre öfvergångsåren. Jag har svårt att finna, hur man då med något fog kan säga, att förslaget afser att taga ifrån en enda existerande förening en rättighet, som den redan har. Detta är ingalunda fallet.

Hvad för öfrigt beträffar motiveringen för krafvet på registrering, såsom villkor för rättskapacitet, kan jag i det stora hela instämma med herr Petersson i Lidingö villastad i det anförande han nyss här höll. Det står ju fast, att högsta domstolen enhälligt 1907 ansett det otvifvelaktigt, att i den mån man genom lagstiftning reglerar ett område af föreningsväsendet och föreskrifver registrering, man måste göra registrering till villkor för rättskapacitet. År 1909 uttalades från lagrådets sida, att nämnda princip var en hörnsten för lagstiftningen på föreningsrättens område. Denna regel har blifvit af Riksdagen erkänd i lagen om ekonomiska föreningar, som antogs i fjol. I lagen om sjuk-kassor, som antogs 1910, gäller icke regeln, att en ej registrerad förening totalt saknar rättskapacitet, utan enligt den lagen får en icke registrerad förening ett slags half rättskapacitet. Men i det lagförslag, som här föreligger, föreslås af Kungl. Maj:t och utskottet, att denna regel skulle ändras, så att den får samma lydelse som i lagen om ekonomiska föreningar, och mot det förslaget har icke en gång herr Lindhagen reserverat sig.

Då vi nu skola votera om denna sak, vill jag fråga herrarne, om vi verkligen kunna känna oss stå på något så när fast mark, ifall vi nu stick i staf mot högsta domstolens enhälliga uttalande taga oss för att rubba en af hörnstenarna för föreningslagstiftningen. Kan det för öfrigt vara rimligt att fordra registrering som villkor för rättskapacitet, när det gäller konsumtionsföreningar, men icke när det gäller en liten pensionskassa? Kan det vara rimligt, att man skall fordra, att en sjuk- och begravningskassa icke skall få anhängiggöra rättegång vid domstol utan att vara registrerad, men en begravningskassa eiler understödsförening, som icke meddelar sjukhjälp, skall få rättskapacitet utan att vara registrerad? Det förefaller mig, att endast något litet sinne för konsekvens skulle mana oss till att i detta fall antaga utskottets förslag, till hvilket jag ber att få yrka bifall.

Herr Rydén: Herr talman, mina herrar! Här är ju själfva kardinalpunkten i hela detta förslag. Det må därför ursäktas, att jag säger några ord, innan debatten afslutas.

Redan på reservanternas namn se vi, att här föreligger meningsskiljaktighet mellan å ena sidan juridiska och formella synpunkter och å andra sidan, om jag så får säga, det praktiska enkla förståndet. Vår arbetarrepresentant i lagutskottet, herr Sven Persson står här på samma linje som två af landtmännen i lagutskottet däruti, att de icke vilja gifva de juridiska och de

*Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
Forts.*

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.

(Forts.)

formella synpunkterna det afgörande ordet, och redan detta tycker jag för min del borde vara en anledning för kammaren att se efter, huruvida det här är absolut nödvändigt att för formalitetens skull offra en rättighet, som föreningarna redan ha.

Det förstå herrarna väl, att jag icke kan gå in på ett juridiskt bemötande i något afseende af hvad de båda Petterssönerna, som här uppträdt, anfört, men det synes mig, som om kammarens icke juridiska ledamöter icke skulle kunna stå alldeles okänsliga inför de synpunkter, som jag här tillåter mig framföra.

Först och främst vill jag konstatera ett faktum, som herr Pettersson i Södertälje icke kan bestrida, jag vill konstatera det faktum, att de små, icke registreringspliktiga föreningarna efter tre år mista en rättighet, som de nu ha. Nu ha de rättskapacitet, men den förlora de efter tre år. Med hänsyn till göranden och låtanden för framtiden är det visserligen sant, att de få behålla rättskapacitet beträffande sådan rättighet, som de förvärfvat sig tills i dag och tills de tre öfvergångsåren gått, men de förlora denna rättighet efter denna tid. Jag frågar kammaren: Är detta det sätt man vanligen brukar lagstifta på, att man tager ifrån människor eller sammanslutningar rättigheter, som de hittills haft, utan att man åtminstone i något afseende ger dem något vederlag i stället? Då de oregistrerade sjukförsäkringskassorna skulle underkastas registreringstvång, erbjödo statsmakterna dem ekonomiskt understöd, som skulle motväga de rättigheter, de afhände sig därigenom att de underkastade sig registreringstvånget. Dessa små föreningar få ej någon som helst fördel, bara för en formell synpunkt, bara för hvad jag kallar juristeri, bara för den skull skulle de förlora en rättighet, som de ha men som de icke missbrukat. Jag undrar, om icke det civila förståndet liksom litet ryggar inför ett sådant resonemang, som förts från juridiskt håll.

Sedan undrar jag om det är ett riktigt referat af hvad som verkligen skett i dessa fall, när man säger att Riksdagen, att statsmakterna gått i en oafbruten linje i utvecklingen, sådan som högsta domstolen uttalat i sitt utlåtande, d. v. s. att man skulle komma därefter, att man skall lägga föreningarna under registreringstvånget och fränhända dem rättskapacitet, där de nu ha sådan.

Herr Petersson i Lidingö villastad bör ju själf ha erfarenhet om, att Riksdagen icke velat vara med om detta. Vi ha slagit ihjäl en föreningslag, som herr Petersson lagt fram, af det skälet, att vi icke ville gå med på den linjen, och i fjol slog vi ihjäl den ideella föreningslagen af det skäl, att vi icke ville gifva erkännande åt hans teori, att rättskapacitet skulle vara beroende af registrering. Jag tror icke, att det är rätt att skildra utvecklingen, som från hans sida skett.

Så vill jag gentemot hvad lagutskottets ordförande här

yttrat, säga några ord. Han har sagt, att det icke är troligt, att någon af dessa småföreningar kommer att behöfva sin rättskapacitet, och därför tycker han, att vi kunna ta ifrån dem den. Det är dock ett märkvärdigt resonemang detta, ty behöfva de icke sin rättskapacitet, hvad har man då för intresse att ta rättskapaciteten ifrån dem. Behöfva de åter sin rättskapacitet — och det är min uppfattning, att de göra det — är det väl alla skäl att ha den kvar. Jag tycker just, att hvad herr Olsson i See anförde som exempel, är ett sådant verkligt talande skäl därför. Nog kan det tänkas, t. ex. vid en liten begravningsförening eller någon af dessa små allmännyttiga företag, att någon, medlem eller annan, skulle kunna i ett testamente vilja ihågkomma föreningen med en gifva, en donation eller någon sådant. Då skola dessa föreningar vara ställda utom lagen och icke ha rättighet att taga emot dessa penningar, d. v. s. i fall arfvingarna skulle vilja öppna process i fråga om testamentet, så kunna de — föreningarna — icke ha rättighet att uppträda inför domstol och göra sina rättsanspråk gällande, utan stå alldeles utanför lagen. Jag tycker, att bara ett sådant exempel som detta bör verka öfvertygande, att man här verkligen begär en orättvisa genom att lägga dessa föreningar in under registreringstvånget, ty det innebär i verkligheten ett upphäfvande af rättskapaciteten,

Jag skall för min del be, herr talman, att ändå få vädja till det civila förståndet här i kammaren, huruvida det icke vore riktigast, att vi här gå med på reservationen, och ber att få yrka bifall till densamma.

Herr Pettersson i Södertelje: Jag skall be att få gifva mitt erkännande åt den skicklighet, med hvilken den siste ärade talaren gjorde sitt inpass i denna debatt, då han hänvisade till skillnaden mellan det civila sunda förståndet och de juridiska synpunkterna. Man kan nämligen taga för gifvet, att kammaren i allmänhet — liksom den siste ärade talaren själf — anser sig representera det sunda förståndet, och talaren har genom att göra sig till talman för detsamma uppnått den fördelen, att hans motståndare blifvit placerade i ett läger, som i allmänhet och med rätta icke inger mycken sympati och förtroende och mot hvilket man därför anser sig hafva allt skäl att vara synnerligen försiktig.

Emellertid skall jag, med erkännande af att kammaren bör vara försiktig gentemot hvarje yttrande, som här fälles, och i all synnerhet, när man tror, att det endast afser att häfda formella synpunkter, dock bedja att få erinra, att det här icke är fråga endast om formella synpunkter. Jämte dessa gäller det här den mycket viktiga frågan, om det skall få finnas oregrigerade föreningar, beträffande hvilka hvarken föreningarna själfva eller någon annan verkligen vet, om de kunna ha några

*Lag om
undersöds-
föreningar
m. m.*
(Forts.)

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

rättigheter eller ej. Hela motståndet mot denna föreskrift utgår nämligen ifrån det stora misstaget, att praxis i vårt land skulle ha stiftat någon lag, som säger, att alla föreningar ha rättskapacitet. Så är icke förhållandet, utan hvad som har skett, är det, att man i *speciella* fall, då en förening har behöft göra en rättighet gällande, ansett sig böra ingå på en undersökning, huruvida det finnes formella förutsättningar för, att denna sammanslutning af människor, som kallar sig en förening, verkligen kan anses ha den formella fasthet, att man kan tillerkänna den de speciella rättigheter, som för tillfället äro i fråga. Då har man ingått i undersökning därutaf, och om man då funnit, att vederbörande förening i detta särskilda fall haft stadgar af en viss fullständighet och vederbörligen utsedd styrelse har man ansett sig kunnat tillerkänna den föreningen den speciella rättighet hvarom fråga varit. Men förhållandet har ingalunda varit det, att praxis dekreterat, att understödsföreningar alltid hafva rättskapacitet. Det *kan* icke praxis göra. Då man på domstolarnes praxis i detta afseende bygger sin förväntan att äfven i framtiden dylika föreningar skola kunna göra alla möjliga slags rättigheter gällande, så bygger man på lösan sand.

Då här är fråga om att lagstifta för ett visst område af samhällslifvet, måste man naturligtvis se till, att man lagstiftar för området i dess helhet och icke lämnar å sido en stor del däraf, där följaktligen stor rättsosäkerhet skulle komma att råda. Att åstadkomma rättssäkerhet för *hela* det område, man vill reglera genom den nya lagstiftningen, det är, hvad sunda förnuftet kräfver. Det är alltså något mera och väsentligare än formella synpunkter, som ligger bakom yrkandet på registrering såsom villkor för rättskapacitet. Ytterst är det de fattiga människors intresse det gäller, hvilka förtroendefullt öfverlämna pengar till sina understödsföreningar. På detta sakskäl ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Persson i Norrköping: Den föregående ärade talaren sade, att den talare, som föregick honom, lagt sitt anförande skickligt, men herr Pettersson sökte nog att lägga sitt anförande lika skickligt, när han sade, att det ytterst gäller att tillgodose de fattiga människors intresse det gäller, så att de icke behöfde bygga på lösan sand. Han trodde, att hela motståndet mot förevarande bestämmelse utgått ifrån, att det uppstått en praxis vid domstolarna såsom *oskrifven lag*, att föreningar, så snart de ha stadgar och styrelse, ha rättskapacitet. Nej, herr Pettersson, motståndarne, i hvad det gäller reservanterna, ha verkligen icke utgått därifrån, utan de ha rätt och slätt utgått ifrån, hvad praxis är, ingenting annat, och denna praxis har synts dem styrkt till tillförlitlighet därigenom, att *högsta domstolen* med gillande förklarar, att det visat sig finnas en praxis, som anser, att t. o. m. ideella

föreningar ha rättskapacitet och kunna svara och kära inför domstol så snart de ha något så när ordentliga stadgar och styrelse. Det är detta man nu genom förevarande lag vill förmena understödsföreningar, som icke ha inregistreringsplikt. Så ligger frågan och icke på något annat sätt.

*Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

I öfrigt har så mycket yttrats om denna sak, att jag icke vill förlänga debatten, utan jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr Lindhagen: Herr Petterson i Södertälje sade, att den rättskapacitet, som de ideella föreningarna för närvarande ha, vore byggd på lösan sand, ty det vore endast i vissa fall, när man gjorde en närmare undersökning af saken, som de tillerkännas sådan, men det vore mycket ovisst.

I realiteten förhåller det sig emellertid icke på det sättet, utan man kan säga, efter min mening, att denna praxis är byggd på hälleberget. Jag har nämligen aldrig varit med om något fall, fast jag sitter såsom lagfartsdomare och pröfvar dylika saker jämt och ständigt, då icke en förenings stadgar godkändts och ansetts tillräckliga att för densamma grunda rättskapacitet. Man skall skriva sina stadgar oerhördt dåligt för att icke få det, och man kan till och med säga, att först när en dylik sammanslutning har så pass goda stadgar, att de godkännas af rättspraxis, så kan den kallas förening. Därutaf följer, att så snart någon sammanslutning kan kallas förening, är den säker att tillerkännas rättskapacitet.

Herr Åkerman: Herr talman, mina herrar! Jag skall blott säga ett par ord. Jag anser, att då det gäller att fatta beslut i denna viktiga fråga, man måste tänka på, hvad som är hufvudsyftet, hvad man i främsta rummet vill vinna med den lagstiftning nu är fråga om. Hufvudsyftet är då, att ordna det så, att dessa understödsföreningar utaf någon jämförelsevis större betydelse, komma under en lämplig uppsikt, så att folk, som satsat in relativt stora belopp och vänta relativt betydande hjälp, icke behöfva se sina illusioner brista. Däremot ha vi alla klart för oss, att dessa tusentals små föreningar, som vi icke vilja ställa under någon uppsikts granskande öga, skola få vara i fred och lefva sitt lif som de left det förut.

Då vill jag fråga: finns det den ringaste anledning att man bara därför, att man råkar nämna dessa smärre förenings namn och snuddar vid dem i lagen, skall lagstifta för dem just i denna sak? Hvarför icke låta denna sak bero, och låta dem ha det som de haft det förut? Jag finner, att det anförande, herr Olsson i See höll i denna fråga, var ytterst belysande, och jag tycker, att han just anlagt de praktiska synpunkterna på denna sak,

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.

(Forts.)

och för min del får jag säga, att jag kände mig starkt påverkad af hans anförande.

Nu förklarar herr Petterson i Södertälje, att det icke går an, vi kunna icke stå till svars med att låta en grupp föreningar stå kvar, om hvilka man ingenting vet angående deras rättskapacitet. Jag förstår icke alls, hvad det kan vara för fara med den saken. Hela de ideella föreningarnas område är fortfarande oregleradt, och jag tror icke, att någon behöft känna sig illamående därutaf. Är det af någon ömhet mot domstolarna, för att dessa icke skola få för svåra saker att knäcka, som man vill ha denna grupp med, tror jag att man kan vara lugn, ty får man icke värre saker till behandling än att undersöka, huruvida en förening, som uppträder, har rättskapacitet eller ej, så är det ingen konst. Det finns allt värre situationer än så. Jag kan icke finna, att det blir den minsta oreda därigenom, att man låter det vara som det är med dessa föreningar, om hvilka man icke vill lagstifta. Jag har naturligtvis den största respekt för högsta domstolens uttalanden, men vi få icke glömma, att högsta domstolen och lagrådet vid sin laggranskning se sakerna — och det är deras skyldighet att så göra — hufvudsakligen från rent juridisk synpunkt. Men här spela in socialpolitiska synpunkter, och då må det stå oss fritt att lämna å sido sådana uttalanden, som kunna förekomma från högsta domstolen.

Vidare har herr Widén uttalat vissa betänkligheter mot den formulering, reservanterna användt. Är man rädd för det, kan det bli en sak vid en förnyad behandling i utskottet att bota på en lagtext. Ett sätt att ordna saken vore, att helt och hållet utesluta sista punkten i herrar reservanters förslag, så att man bara säger, att innan registreringspliktiga föreningar ha blifvit registrerade, ha de ingen rättskapacitet, och så stanna därmed. Jag har velat framkasta detta spörsmål, men jag vågar icke göra något yrkande i det hänseendet nu, ty jag tror icke det är lämpligt att under kammarens session göra dylika ändringsförslag, men jag vill nämna, att vi skola icke vara oroliga för att lagtexten har sina bristfälligheter, ty det finns tillfälle att hjälpa upp den saken i utskottet.

Hvarför håller man på visst håll så hårdt på denna reglering afven af de små föreningarnas rättsförmåga? Det förefaller mig, som det bara vore af rent juridiskt ordningssinne, om jag så får kalla det. Där får för detta ordningssinne icke finnas något område, på hvilket det icke är lagstiftadt, alla rutor på schackbrädet skola vara täckta, annars är det icke bra, tycker man. Sak samma då, om en hel hop folk få vantrefnad genom lagstiftningen! Kan man verkligen då icke låta dessa föreningar, som icke äro registreringspliktiga, vara i fred och låta bli att knäcka deras rättskapacitet, utan låta det vara som det är?

Jag skall be att få yrka bifall till reservationen, som jag finner synnerligen välbetänt.

*Lag om
understöds-
föreningar
m. m.*
(Forts.)

Herr Pettersson i Södertälje: Herr talman! Blott ett par ord. Den siste ärade talaren sade, att högsta domstolen ägnat lagförslagen angående föreningar granskning hufvudsakligen eller uteslutande ur formell synpunkt. I anledning därpå ber jag få erinra, att, när högsta domstolen år 1907 yttrade sig öfver det då föreliggande förslaget till lag om föreningar för annan än ekonomisk verksamhet, förklarade högsta domstolen, att underlåtenheten att fullständigt ordna det område af samhällslifvet man lagstiftade för vore ägnad att åstadkomma en stor *rättsosäkerhet*. Och såvidt jag kan finna var detta för högsta domstolen det hufvudsakliga skälet att hålla på registrering såsom villkor för all rättskapacitet för de ideella föreningarna. När det för öfrigt gäller att föreskrifva registrering såsom villkor för rättskapacitet, så tror jag, att det är oriktigt att framställa saken så, som om registreringsplikten skulle vara en börda, som man, *ur ordnings-synpunkt*, lägger på föreningarna, utan syftet är väl att till *tryggande af föreningsmedlemmarnas och utomståendes intressen* förmå föreningarna att förskaffa sig rättskapacitet.

Herr Åkerman: Herr talman! Den siste ärade talaren har hört fel. Jag sade icke, att högsta domstolen granskar lagförslagen, *uteslutande* ur *formell* synpunkt, utan jag sade *hufvudsakligen* ur *juridisk* synpunkt. Jag vill icke tro, att herr Pettersson i Södertälje anser juridik och formalism vara liktydiga begrepp.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, framställde herr talmannen i öfverensstämmelse med de därunder gjorda yrkandena propositioner först på godkännande af utskottets förslag till lydelse af paragrafen och vidare på godkännande af nämnda lydelse med den ändring, som föreslagits i den af herrar Lindhagen och Persson i Norrköping vid paragrafen fogade reservationen; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner 5 § i lagutskottets förevarande förslag till lag om understödsföreningar, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.

(Forts.)

Vinner Nej, har kammaren godkänt nämnda § med den ändring, som föreslagits i den af herrar Lindhagen och Persson i Norrköping vid §:en afgifna reservationen.

Voteringen utvisade 95 ja men 96 nej, hvadan kammaren godkänt paragrafen med den ändring, som föreslagits i den af herrar Lindhagen och Persson i Norrköping vid paragrafen fogade reservationen.

Öfverskriften till 1—5 §§; 6—14 §§ med tillhörande öfverskrifter; 15 och 16 §§.

Godkändes.

17 §.

Motsvarande paragraf i Kungl. Maj:ts förslag lydde sålunda:
Ledamot af styrelsen må ej utses för längre tid än fem år.

Ändå att den tid, för hvilken styrelseledamot blifvit utsedd, ej gått till ända, må han skiljas från uppdraget genom beslut af den, som utsett honom.

Utskottet hade föreslagit, att det i första stycket förekommande ordet »fem» måtte utbytas mot »två».

Sedan paragrafen föredragits, yttrade

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Schotte:
Herr talman! Jag har begärt ordet med anledning af den ändring, som utskottet i denna § gjort i Kungl. Maj:ts förslag. Jag tror nämligen, att det varit på goda skäl, som Kungl. Maj:t har satt den längsta tid, för hvilken en ledamot i styrelsen må kunna väljas, till 5 i stället för 2 år, hvilket af utskottet ändrats efter föreningslagen. Jag tror, att det emellanåt är samma förhållande i dessa föreningar som i afseende på sjukkassorna eller att halfva antalet styrelseledamöter utses det ena året och halfva antalet det andra året samt vid båda tillfällena ledamöter utses för mer än 2 år i sänder. Det vore olämpligt om så icke kunde fortfarande ske genom att man ovillkorligen fordrar, att styrelsens medlemmar skola utses för högst 2 år. Jag tror, att det vore lyckligt, om man i denna detaljfråga följde det ursprungliga förslaget, sådant det föreligger i propositionen.

Herr Jansson i Edsbäcken: Herr talman! Då utskottet behandlade denna paragraf och vidtog ändring i Kungl. Maj:ts förslag, var det uteslutande med tanke på att vinna öfverensstämmelse med lagen om ekonomiska föreningar, som Riksdagen antog i fjol. Då det emellertid, sedan utskottets utlåtande kommit, visat sig, att en del föreningar blifvit bekymrade med an-

ledning af ändringen i detta afseende mot hvad Kungl. Maj:t föreslagit, vill jag förena mig med den föregående talaren och hemställa, att Andra kammaren, ville bifalla Kungl. Maj:ts förslag i denna del, till hvilket jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

*Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Häruti instämde herr *Persson* i Norrköping.

Vidare anfördes ej. Efter af herr talmannen gjorda propositioner i ämnet biföll kammaren Kungl. Maj:ts förslag.

18—31 §§; öfverskriften till 15—31 §§.

Godkändes.

Efter föredragning af 32 § yttrade:

Herr Jansson i Edsbäcken: Herr talman! I enlighet med det beslut, som Andra kammaren nyss fattat, tillåter jag mig hemställa, att kammaren behagade bifalla ett yrkande om återremiss af 32 §. Det är nämligen så, att en hel del föreningar icke sammanträda oftare än hvar tredje år. Nu står det i denna paragrafs fjärde punkt, att revisor icke må utses för längre tid än 2 år. Jag vågar icke framställa något yrkande om ändring, då det kunde komma i kollision med öfriga paragrafer. Därför tillåter jag mig hemställa, att kammaren ville återremittera paragrafen till utskottet.

Herr Widén: Herr talman! Jag har för min del icke något emot återremiss. Det är möjligt, att man kan gå föreningarnes önskemål till mötes; men det är icke möjligt att nu se, om den ifrågasatta ändringen föranleder ändring i någon annan paragraf. Säkert är, att denna paragraf sammanhänger med 37 §. Därför skall jag icke motsätta mig återremiss, så att man får öfvertänka saken.

Öfverläggningen var härmed slutad. Kammaren beslöt att visa denna paragraf åter till utskottet för ny behandling.

33 och 34 §§; öfverskriften till 32—34 §§.

Godkändes.

35 §.

Utskottet hade föreslagit, att nämnda paragraf skulle erhålla följande lydelse:

Andra kammarens protokoll 1912. Nr 27.

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

Föreningsmedlems rätt att deltaga i handhafvandet af förenings angelägenheter utöfvas å föreningsammanskrade; dock må i stadgarna bestämmas, att vissa ärenden, som ej enligt denna lag skola handläggas å föreningsammanskrade, må i annan ordning afgöras.

Ej må någon själf eller genom ombud eller såsom ombud för annan deltaga i behandling af fråga rörande aftal mellan honom och föreningen. Ej heller må han deltaga i behandling af fråga om aftal mellan föreningen och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot föreningens. Hvad sålunda stadgats äge motsvarande tillämpning beträffande gifva från föreningens sida, så ock beträffande rättegång eller annan talan mot honom eller tredje man. Styrelseledamot må ej deltaga i beslut om ansvarsfrihet för förvaltningsåtgärd, för hvilken han är ansvarig, eller i val af revisor.

Å föreningsammanskrade må ärende, som ej blifvit i kallelsen till sammanskradet angifvet, ej till afgörande företagas, där det ej enligt stadgarna skall förekomma å sammanskradet eller omedelbart föranledes af ärende, som där skall afgöras; dock att ärende, hvilket ej angår ämne, som i 44 eller 45 § afses, jämväl må till afgörande företagas, såframt tre fjärdedelar af de närvarande därtill gifva sitt samtycke.

Hafva de ärenden, som skola företagas till behandling å föreningsammanskrade, blifvit medlemmarna särskildt meddelade på sätt och å tid före sammanskrade, som i stadgarna angifvas, vare så gillt, som om ärendena varit upptagna å kallelsen till sammanskradet.

Där för giltighet af beslut erfordras, att det fattas å två på hvarandra följande föreningsammanskraden, må kallelse till andra sammanskradet ej ske, innan det första hållits.

Öfver beslut, som å föreningsammanskrade eller annorledes af föreningen fattas, skall genom styrelsens försorg föras protokoll. Senast två veckor från beslutets dag skall protokollet vara tillgängligt för föreningsmedlemmarna.

Denna lydelse skilde sig från hvad Kungl. Maj:t föreslagit i vissa delar, bland annat beträffande sista stycket. Enligt Kungl. Maj:ts förslag hade nämligen den tid, inom hvilken det i sista stycket omnämnda protokoll skulle vara tillgängligt för föreningsmedlemmarna, blifvit bestämd till högst fyra veckor från beslutets dag.

Sedan paragrafen föredragits, lämnades på begäran ordet till

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Schotte, som yttrade: Herr talman! Äfven här i 35 § har det gjorts en liten ändring i Kungl. Maj:ts förslag i öfverensstämmelse med föreningslagens bestämmelser, då det är föreslaget, att de 4 veckor,

som Kungl. Maj:ts föreslagit såsom den tid, efter hvilken protokoll skulle vara tillgängligt för föreningsmedlemmarne, skulle ändras till 2 veckor. Med hänsyn till de stora sammanslutningar det här är fråga om, tror jag, att det vore klokt att bifalla Kungl. Maj:ts förslag i detta afseende. Svårigheter kunde någon gång uppstå för vederbörande att inom två veckor få protokollet färdigt.

Vidare anförde:

Herr Jansson i Edsbäcken: I anslutning till det yttrande, som nyss blifvit fälldt från statsrådsbänken, ber jag få hemställa om bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Det förhåller sig nämligen så, att en hel del föreningar, som hafva medlemmar öfver hela riket, från Ystad till Riksgränsen, ha sammanträdde kanske blott hvart annat eller hvart tredje år. Därigenom blifva deras protokoll tämligen vidlyftiga och sedan skola dessa protokoll kanske tryckas och utsändas till föreningsmedlemmarna. Det torde då i allmänhet vara mycket svårt för respektive tjänstemän inom föreningarna att medhinna detta inom den korta tiden af två veckor, så mycket mera som de ledande inom föreningarna ha annat arbete att uträtta; de ha ju sina tjänsteuppdrag och måste utföra detta arbete för föreningarnas räkning på lediga stunder.

Jag hemställer därför, att kammaren måtte bifalla Kungl. Maj:ts förslag och sätta tiden, inom hvilken protokollen skola vara tillgängliga för föreningsmedlemmarna, till 4 veckor i stället för 2, som utskottet föreslagit.

Herr Persson i Norrköping: Jag har reserverat mig vid en annan paragraf, som står i samband med den förevarande, nämligen § 95. Där har jag nämligen yrkat, att den bötesbestämmelse, som föreslagits för sekreteraren, därest denne försummar att fullgöra hvad som står i 35 §, skall borttagas. Då jag har känt mig föränlåten att reservera mig mot hvad utskottet föreslagit, skall jag nu be att kort och godt få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag i denna del, som jag finner synnerligen väl motiveradt och till hvilket jämväl herr Jansson i Edsbäcken nyss yrkat bifall.

Herr Widén: Jag har icke något emot det yrkande, som nu blifvit framställt. Emellertid fattade jag icke riktigt, om det yrkades bifall till hela paragrafen enligt lydelsen i Kungl. Maj:ts förslag. Det kan jag icke vara med om. Det är endast sista stycket af paragrafen, som skall bli i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, under det att återstoden af paragrafen bör antagas enligt den af utskottet föreslagna lydelsen.

Herr Lindhagen: Ja, denna ändring gjordes för att ernå likformighet med lagen om ekonomiska föreningar. För öfrigt är det en fördel för föreningsmedlemmarna att för olika ändamål

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

få sina protokoll så fort som möjligt. Men då det upplysts, att det skulle uppstå stora svårigheter för åtskilliga föreningar, om den kortare tiden fastställdes, har jag icke någon anledning att motsätta mig ett utbyte af de af utskottet föreslagna 2 veckorna mot de af Kungl. Maj:t föreslagna 4 veckorna.

Herr Jansson i Edsbäcken: Med anledning af det yttrande, som nyss fälldes af herr ordföranden i lagutskottet, skall jag be att få säga, att jag endast hemställt om ändring i *sista* stycket af paragrafen och föreslagit, att de 2 veckorna skulle utbytas mot 4, såsom Kungl. Maj:t föreslagit. I öfrigt skulle det icke bli någon ändring i paragrafen.

Herr Petersson i Lidingö Villastad: Jag tror icke, att denna ändring bör vidtagas, utan att det från min sida inlagts en gensaga häremot. Skälet till ändringen är, såsom angifvits, att man önskar, att lagen skall bringas i öfverensstämmelse med lagen om ekonomiska föreningar. Men det finnes också ett annat skäl, som äfven antyddes af herr Lindhagen. Det är, att de enskilda föreningsmedlemmarnas rätt är beroende af detta. Om man läser slutet af den §, som handlar om rätten att åtala, så finner man där, att åtal må ske endast på käromål af målsäganden. Således, det är endast den, som blir lidande, som får kära; sådana mål lyda icke under allmänt åtal. Under sådana förhållanden synes det mig vara i de enskilda ledamöternas välförstådda intresse att, då de för någon angelägenhet behöfva utdrag ur protokollet, detta skall stå dem till buds inom så rimlig tid som möjligt. Att inom två veckor göra i ordning ett protokoll, så beskaffadt, att den föreningsmedlem, som anser sig behöfva ett utdrag därur, kan få ett sådant, det är sannerligen icke för mycket begärdt. Jag skall för min del be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Schotte: Herr talman! Jag vill fästa uppmärksamheten på att i sjukkasselagen är tiden fyra veckor, och vid framläggandet af den lagen gjorde den förre ärade talaren ingen erinran mot att tiden sattes till fyra veckor. Jag tror, att samma skäl och ännu starkare skäl än de, som afsågo sjukkasselagen, tala för Kungl. Maj:ts förslag, ty här rör det sig om sammanslutningar, som äro spridda öfver ett ännu större område, än i allmänhet sjukkassorna äro.

Herr Bärg i Katrineholm: Jag vill endast säga några få ord med anledning af herr Peterssons i Lidingö villastad yttrande. Han påstod, att det vore synnerligen rimligt, att protokollet föreläge färdigt inom två veckor. Af egen erfarenhet känner jag till en smula, hur det förhåller sig med den saken, ty jag har i

flera år suttit som sekreterare i en dylik understödsförening bland statsbanebetjante. Denna förening sköter sina angelägenheter nästan uteslutande med föreningsmedlemmarnas hjälp. Med kännedom om den ringa fritid, vi förfoga öfver, och då dessa årsprotokoll oftast äro ganska omfattande, kan jag tryggt påstå, att det är så godt som alldeles omöjligt att uppbringa en person inom föreningen, som skulle kunna få protokollet färdigt, granskadt af ordföranden och centralstyrelsen samt justeradt i så god tid, som utskottets förslag innehär, d. v. s. inom 14 dagar. Jag ber att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

*Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen härmed förklarats avslutad, framställde herr talmannen i öfverensstämmelse med de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner dels på bifall till utskottets förslag till paragrafens lydelse, dels på bifall till samma förslag med den ändring, att sista stycket erhöill den af Kungl. Maj:t föreslagna lydelsen; och fattade kammaren beslut i enlighet med den senare propositionen.

36 §.

Godkändes.

Efter föredragning af 37 § yttrade

Herr Jansson i Edsbäcken: Med anledning af det beslut, som kammaren nyss fattat, tillåter jag mig hemställa, att kammaren ville återremittera 37 paragrafen till utskottet. Nu står här i denna paragraf, att ordinarie sammanträde skall hållas hvarje år. När vi nu ändrat § 17 så, att styrelse skall kunna utses på 5 år, hvarigenom sammanträde icke af den anledningen behöfver hållas hvarje år, hemställer jag, att 37 § återremitteras till utskottet.

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt återförvisa paragrafen till utskottet för ny behandling.

38—40 §§; öfverskriften till 35—40 §§; 41—46 §§ med tillhörande öfverskrifter.

Godkändes.

Härefter föredrogs 47 §; och anförde därvid

Herr Widén: Det beslöts nyss en ändring af 35 §. Vi ändrade nämligen i sista stycket »två veckor» till »fyra veckor» och gingo därigenom tillbaka till Kungl. Maj:ts förslag i den de-

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

len. Nu är det så, att utskottet af samma skäl som i 35 § också gjort en ändring i 47 §. I Kungl. Maj:ts förslag står i första stycket: »tre månader från beslutets dag». Det ändrades af utskottet till »två månader» etc. När man nu synes hafva gått ut ifrån, att den, som vill klandra ett föreningsbeslut, skall ha 2 månader på sig eller åtminstone en och en half, torde det vara skäl att ändra tillbaka äfven denna § till likhet med Kungl. Maj:ts förslag; annars blir klandertiden rätt väsentligt förkortad. Därför skall jag hemställa, att vi äfven i denna paragrafs första stycke taga Kungl. Maj:ts förslag, hvarigenom orden »två månader» skola ändras till »tre månader».

Vidare anfördes ej. Efter af herr talmannen gjorda propositioner i ämnet godkände kammaren den af Kungl. Maj:t föreslagna lydelsen.

Öfverskriften till 47 §; 48—68 §§ med tillhörande öfverskrifter;

Godkändes.

Efter föredragning af 69 § yttrade

Herr Persson i Norrköping: Herr talman, mina herrar! § 69 är synnerligen kort i lagförslaget; den lyder på följande sätt: »I denna lag föreskrifven registrering och tillsyn å understödsföreningar handhafves af en för hela riket gemensam tillsynsmyndighet.» Undertecknad och herr Lindhagen ha vid denna paragraf reserverat oss, dock icke mot paragrafens innehåll, ty mot tillsynsmyndigheten som sådan kunna vi icke reservera oss, då det är själfallet, att en sådan måste finnas. Men i förevarande förslags *motivering* står omtaladt, att denna tillsynsmyndighet lämpligast borde förläggas till försäkringsinspektionen, och i en särskild punkt under sjätte hufvudtiteln begäres också af Kungl. Maj:t ökad anslag till försäkringsinspektionen, för att den skall kunna bestrida den uppgift, som är förenad med tillsynsmyndigheten öfver nu förevarande understödsföreningar. Det är mot detta, vi reserverat oss. Och vi ha ansett, att tillsynsmyndigheten icke borde förläggas till försäkringsinspektionen, utan att den i stället borde förläggas under socialstyrelsen eller, om icke socialstyrelsen skulle af denna Riksdag bli beslutad, till sjukkassornas tillsynsmyndighet under afvakten på, hvad vidare kan behöfva åstadkommas på ifrågavarande område.

Utom andra skäl ha vi ett synnerligen godt stöd däri, att de sakkunnige, som haft lagförslaget angående understödsföreningar under utredning, yttrat sig bestämdt emot, att tillsynsmyndigheten skulle förläggas under försäkringsinspektionen. De

ha framhållit, att det icke kan vara riktigt, att lifförsäkringsbolagens tillsynsmyndighet, hvilken ekonomiskt uppehålls af afgifter från dessa lifförsäkringsbolag, skall vara tillsynsmyndighet öfver dessa understödsföreningar, bland annat därför, att dessa lifförsäkringsbolag och understödsföreningar kunna i viss mån anses rivalisera med hvarandra och tillsynsmyndigheten därigenom, om icke annat, åtminstone få sken af att uppträda partiskt. Vidare säger denna 1905 års kommitté: »Och härtill kommer, att enligt kommitténs åsikt myndighetens verksamhet icke skulle vara inskränkt allenast till den direkta tillsynen, utan skulle omfatta, och det rent af som hufvudsak, ett hjälpande och rådande i såväl tekniskt som formellt hänseende vid förenings bildande och fortsatta utveckling.» Och kommitterade anse i fortsättningen af sitt yttrande, att just för denna tillsynsmyndighetens hufvudsakligaste uppgift försäkringsinspektionen icke alls är lämplig, då den ju är tillsatt och inriktad med hänsyn till att öfva försäkringsteknisk tillsyn öfver bolagen. Nu har här under debatten från flera håll gifvits erkännande åt denna vår i reservationen uttalade ståndpunkt, och jag tar särskildt fasta på herr civilministerns yttrande i detta fall och hoppas, att när vi komma fram till den punkt det gäller i sjätte hufvudtiteln, hvilken skall komma från statsutskottet, att vi då skola ha vår mening så klar och bestämd, att det bidrag, som föreslås skulle tillfalla försäkringsinspektionen för tillsyn öfver understödsföreningarna, i stället öfverflyttas endera till socialstyrelsen eller också till sjukkasornas tillsynsmyndighet. Vi hafva gifvetvis icke yrkat på någon lagändring i förevarande lag. Det anses väl icke heller fullt riktigt att som villkor för understödsföreningslagens antagande yrka, att tillsynsmyndigheten skall förläggas till socialstyrelsen eller i hvarje fall flyttas från försäkringsinspektionen. Jag vill icke heller nu föreslå något sådant bestämdt villkor, utan har med hvad jag anfört velat betona, att det för kammaren gäller att se till, att icke tillsynsmyndigheten kommer att ligga hos försäkringsinspektionen, hvilket låter sig göra längre fram under Riksdagen.

Jag har intet yrkande att göra.

Öfverläggningen var härmed afslutad. Den af utskottet föreslagna lydelsen af paragrafen godkändes.

70—80 §§.

Godkändes.

81 §.

Paragrafen föredrogs, hvarefter

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

Herr Olsson i See yttrade: Herr talman! Som herrarna behagade finna, har vid denna paragraf afgifvits en reservation af herr Jansson i Edsbäcken och mig.

Vår mening med denna reservation är, att föreningarna skulle bli ytterligare befriade från den försäkringstekniska utredning, som denna paragraf ålägger dem. Nämnda utredning får lof att utföras af särskildt sakkunniga matematiker, och det kan blifva till väsentlig kostnad för föreningen att verkställa denna utredning och åtskilliga gånger måhända äfven svårt att därtill få lämpliga personer. Vi ha därför ansett, att denna paragraf bort ha någon annan form, så att föreningarna blifvit åtskilligt befriade i detta afseende. Enligt § 80 ha ju föreningarna skyldighet att inlämna statistiska uppgifter om sin verksamhet och ställning i öfrigt, och vi ha ansett, att utaf dessa uppgifter, som komma in till tillsynsmyndigheten, skulle denna själf kunna utföra denna utredning, hvarigenom således föreningarna befriades därifrån, men vi ha icke lyckats finna någon form, som varit så alldeles lämplig, och jag vill därför icke framställa något yrkande, utan har endast velat för kammaren angifva vår mening med reservationen.

Häri instämde herr *Jansson* i Edsbäcken.

Vidare anfördes ej. Kammaren godkände den af utskottet föreslagna lydelsen.

Sedan 82 § nu föredragits, begärdes ordet af

Herr Lindhagen, som yttrade: I det principuttalande, som herr Persson i Norrköping och jag afgifvit, ha vi såsom en af anledningarna till, att vi reserverat oss här, framhållit, att det i lagen icke finnes någon definition på, hvad som menas med uttrycket »rent affärsmässig försäkringsrörelse». Nu ha många föreningar varit mycket ängsliga just för denna bestämmelse. Det står i fjärde punkten: »Befinnes förening, som blifvit registrerad enligt denna lag, drifva rörelse, hvilken är att anse såsom affärsmässig försäkringsrörelse, skall tillsynsmyndigheten anvisa föreningen att antingen vidtagna erforderliga ändringar med afseende å rörelsens art eller ock inom viss tid hafva öfverlåtit rörelsen på ett försäkringsbolag.» Och så blir det påföljd, om de icke göra det. Nu är med detta mycket stort godtycke lämnadt i tillsynsmyndighetens hand, och det kommer att bero på, när den finner affärsmässig rörelse föreligga, och detta ha föreningarna varit rädda för.

När nu emellertid vårt skrifvelseförslag icke gått igenom i kammaren, är intet att åtgöra i saken, och någon definition är icke möjlig för reservanterna att finna på. Det har varit olika

meningar om, hur den rätteligen bör vara affattad, och då återstår intet annat än att resignera. Nu finnes ju dock en förhoppning, att, då tillsynsmyndigheten kommer att utgöras af socialstyrelsen i stället för försäkringsinspektionen, rädslan väl skall bli något mindre, ty föreningar, som varit ängsliga för detta, ha begärt, att socialstyrelsen eller sjukkasseinspektionen skulle bli tillsynsmyndighet i stället för försäkringsinspektionen.

I ärendets nuvarande skick har jag intet yrkande att göra.

Vidare anfördes ej. Utskottets förslag till paragrafens lydelse godkändes.

83—85 §§; öfverskriften till 69—85 §§.

Godkändes.

86 §.

Utskottet hade, i likhet med Kungl. Maj:t, föreslagit, att paragrafen skulle lyda sålunda:

I understödsförenings stadgar må intagas bestämmelse därom, att stadgarna skola vara godkända af tillsynsmyndigheten.

Vid pröfning af ansökning om registrering af understödsförening, i hvars stadgar sådan bestämmelse finnes intagen, skall tillsynsmyndigheten tillse, att stadgarna innehålla tillfredsställande bestämmelser om premier, fondafsättning, medelförvaltning och användning af uppkommande öfverskott samt jämväl i öfrigt äro betryggande för medlemmarna och öfriga understödsberättigade. Finnes anledning till anmärkning, skall registrering vägras. Beviljas registrering, skall i registret och beviset om registreringen anmärkas, att stadgarna blifvit godkända.

Beträffande registrering af stadgeändring, hvarigenom föreskrifvits, att stadgarna skola vara godkända af tillsynsmyndigheten, samt registrering af ändring i godkända stadgar, skola bestämmelserna i nästföregående stycke äga motsvarande tillämpning.

Understödsförening med godkända stadgar skall hvarje år afgifva försäkringsteknisk utredning på sätt i 81 § första och andra styckena sägs; dock att tillsynsmyndigheten må medgifva viss förening, därest dess rörelse är af mindre omfattning eller eljest skäligen anledning föreligger, att afgifva sådan utredning mindre ofta, likväl minst hvar femte år. I utredningen skall såsom skuld upptagas en fond (*premiereserven*), motsvarande sammanlagda värdet af alla löpande utfästelser af understöd.

Visar det sig, att föreningens tillgångar icke äro tillräckliga för täckande af föreningens gäld och redovisning af premiereserven, eller befinnas stadgarna icke längre vara betryggande, skall

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

tillsynsmyndigheten anvisa föreningen att inom viss tid hafva vidtagit de åtgärder, som pröfvas erforderliga för rättelses vinande. Angående sådan anvisning gälle hvad i 82 § sista stycket stadgas om anvisning, som meddelas enligt nämnda paragraf.

Uti en vid paragrafen afgifven reservation hade herrar *Persson* i Norrköping och *Lindhagen* yrkat, att fjärde stycket skulle erhålla följande ändrade lydelse:

Understödsförening med godkända stadgar skall hvart femte år afgifva försäkringsteknisk utredning på sätt i 81 § första och andra styckena sägs; dock att tillsynsmyndigheten må befria viss förening, därest dess rörelse är af mindre omfattning eller eljest skäligen anledning föreligger, från att afgifva sådan utredning. I utredningen skall såsom skuld upptagas en fond (premiereserven) motsvarande sammanlagda värdet af alla löpande utfästelser af understöd.

Paragrafen föredrogs. Därefter lämnade herr talmannen på begäran ordet till

Herr *Persson* i Norrköping, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Vid denna paragraf ha reservationer till betänkan- det fogats dels af herrar *Jansson* i Edsbäcken och *Olsson* i See, dels af undertecknad och herr *Lindhagen*, och denna reservations innebörd går ut på, att man icke skall vara strängare mot ifråga- varande understödsföreningar, som komma under denna paragraf, än man är mot pensionskassorna, i hvad gäller deras plikt att utarbeta och till tillsynsmyndigheten ingifva s. k. försäkringstek- nisk utredning. Man bör ihågkomma, att denna försäkringstek- niska utredning icke utaf föreningarna själfva kan utarbetas, utan den skall utarbetas af en därtill kvalificerad tjänsteman, och detta låter sig naturligtvis icke verkställa, med mindre det blir förenadt med väsentliga utgifter för ifrågavarande föreningar. Vidare böra vi komma ihåg, att dessa föreningar i allmänhet äro tillkomna och afsedda för att utan någon egentlig driftkostnad bereda sina medlemmar understöd på billigast möjliga villkor. Under sådana förhållanden bör man gifvetvis söka att icke pålägga dem drygare utgifter, än hvad som är absolut nödvändigt, och vi anse därför, att paragrafen bör förändras därhän, att bestämmelsen om skyl- dighet att ingifva försäkringsteknisk utredning *hvarje år* utbytes mot bestämmelse om sådan skyldighet för *hvar femte år*, i lik- het med hvad utskottet föreslagit och kammaren bifallit, i hvad gäller pensionskassorna.

Jag ber ytterligare att få påpeka, att någon synnerlig risk för bifall till reservanternas förslag i detta afseende näppeligen kan förefinnas, ty enligt § 80 i förevarande lag, hvilken redan är antagen, ha föreningarna i fråga skyldighet att till tillsyns-

myndigheten lämna alla de uppgifter angående sin förvaltning och verksamhet, som tillsynsmyndigheten begär.

De äro skyldiga lämna revisionsberättelse och berättelse öfver sin verksamhet i öfrigt och slutligen lämna alla öfriga upplysningar, tillsynsmyndigheten begär, och detta vid straffpåföljd. Sälunda gifves tillsynsmyndigheten en möjlighet att, om den så vill, inkalla de upplysningar, som kunna befinnas vara erforderliga för att tillsynsmyndigheten själf skall kunna uppgöra dylik försäkringsteknisk utredning. Skillnaden mellan vårt förslag och utskottets ligger hufvudsakligen däri, att vi vilja befria föreningarna från de kostnader, som komma däraf, att hvarje år försäkringsteknisk utredning måste afgifvas, och i stället förändra tiden till hvart femte år. Däremot motsätta vi oss icke, att föreningarna skola vara skyldiga att lämna de direkta upplysningar, som de kunna lämna, till tillsynsmyndigheten, för att den klart må se och granska föreningarnas ledning.

Med anledning af hvad jag i korthet anfört tillåter jag mig yrka afslag å utskottets förevarande förslag och bifall till den af undertecknad och herr Lindhagen framlagda reservationen.

Med herr Persson i Norrköping förenade sig herr *Olsson* i See.

Häruppå anförde:

Herr Widén: Herr talman, mina herrar! Jag vill gärna medgifva, att hade vi tagit utskottets förslag bestäffande 3 §, skulle jag för min del, såsom jag ock tillkännagaf i mitt första anförande, icke haft något emot att gå med reservanternas vid denna paragraf; därför att då hade det kunnat vara skäl göra den lättnad med afseende på de mindre föreningarna, som reservanternas förslag innebär. Nu är det emellertid så, att i 3 § ändrade vi det kapitalunderstöd, som en förening högst får utbetala, om den ej har *godkända stadgar*, från 200 till 500 kronor. Detta har naturligen ett betydande inflytande på den i denna paragraf stadgade skyldigheten att afgifva *försäkringsteknisk utredning* — jag vill fästa uppmärksamheten på att paragrafen i detta afseende bara afser understödsföreningar i egentlig mening, d. v. s. dem, som utbetala kapitalunderstöd. — Genom den nämnda förändringen i 3 § kommer skyldigheten att hafva godkända stadgar endast på de föreningar, som utbetala höga kapitalunderstöd, d. v. s. de större föreningarne. Det är med afseende på dem, synes mig, ganska angeläget, att de verkligen få lof att afgifva försäkringsteknisk utredning i den omfattning, som här är föreslagen. Dessutom ber jag att få fästa uppmärksamheten på, att momentet medger tillsynsmyndigheten att i vissa

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

fall, när en föreningsrörelse »är af mindre omfattning eller eljest skäligen anledning föreligger», eftergifva detta åliggande.

Nu är det också så, hvad angår besväret med och kostnaden för den försäkringstekniska utredningen, att denna, hvad pensionskassor beträffar, lär vara, enligt uppgift från sakkunnigt håll, gauska besvärlig att utföra och kräfva ett rätt vidlyftigt arbete. Men för en vanlig understödsförening lär uppgörande af den försäkringstekniska utredningen icke möta större svårigheter. Nu har utskottet vid § 81 i sin motivering gifvit uttryck åt den meningen, att tillsynsmyndigheten bör foga anstalt, att den försäkringstekniska utredningen kan göras på för föreningarna minst betungande och kostsamma sätt; och är det äfven antagligt, att Kungl. Maj:t ser till, att så blir förhållandet. När det nu gäller endast de större föreningarna, föreligger därför enligt min mening intet skäl att eftergifva på den säkerhet, som denna paragraf är afsedd åstadkomma, och jag fäster uppmärksamheten på, att om man vill ha någon lag af betydelse, tror jag, att det är viktigt att icke i onödan gifva efter på kontrollen. Jag skall på det allvarligaste be, helst som saken nu ligger, att få yrka bifall till denna paragraf enligt utskottets förslag, som öfverensstämmer med Kungl. Maj:ts.

Herr Lindhagen: Den siste talaren började med att säga, att han skulle kunnat vara med om den framlagda reservationen, men att han efter den utgång, som frågan fick i § 3, blifvit mer betänksam. Men med detta yttrande har han också sagt, att äfven större föreningar icke finge vidsträcktare skyldigheter, än reservanterna föreslagit, ty äfven de gingo med i utskottets förslag, och han har sålunda icke haft några betänkligheter med afseende på den saken. Nu är det ju så, att visserligen blifvit undantagna flera föreningar än enligt utskottets förslag, men det är icke så oerhördt mycket. I alla fall veta vi, att om det öfver hufvud kommer till sammanjämkning, blir det icke hvad kammaren nu antagit, utan något så där midt emellan, och då kommer, när allt kommer omkring, det väl att ligga närmare utskottets förslag och kanske nära herr Widéns första intention, nämligen att vara med om reservationen. Jag vill upplysa om, att föreningarna varit rädda för den försäkringstekniska utredningen och de kostnader, som därmed skola påläggas dem obligatoriskt. Man vet ju, hur det går, när man skall vända sig till sakkunnig myndighet, och att det blir stora kostnader. Därför ha de önskat, att man icke skall gå så långt, och då tycker jag försiktigheten bjuder i hvarje händelse, att man börjar med att likställa dessa föreningar med pensionskassorna. Jag skall be få yrka bifall till reservationen.

Herr Widén: Den sista talaren drog den slutsatsen af mitt

föregående anförande att jag, om en ändring af 3 § icke beslutats af kammaren, utan betänkligheter skulle gått med på de eftergifter i kontrollafseende äfven mot de större föreningarne, som reservanterna vid förevarande § begära. Den slutsatsen var dock icke riktig. Betänkligheter i nämnda afseende skulle jag visst jämväl i sådant fall hafva haft. Men jag hade fått dessa betänkligheter mot de förmåner, som genom en dylik eftergift skulle tillkommit de mindre föreningarna med godkända stadgar. Nu är saken en helt annan. När vi under den föregående behandlingen af lagförslaget inskränkt skyldigheten att hafva »godkända» stadgar till de större föreningarna, behöfva vi ej längre riskera att genom den i förevarande § föreskrifna skyldigheten att afgifva försäkringsteknisk utredning lägga på de mindre föreningarna en för stor börda. — Hvad sedan sammanjämkningen beträffar, ber jag få fästa uppmärksamheten på, att denna paragraf sammanhänger icke med 2 § och den sammanjämkning, som där kan bli fråga om, utan med 3 § och med den ändring, vi där gjort. Det är nu icke möjligt veta, hur sammanjämkningen kommer att utfalla; men det kan ju hända, att 3 § blifver tämligen orubbad såsom Andra kammaren tagit den. *Det* är jag dock säker på, att sammanjämkningen blir värre att åstadkomma, ju mer ändringar vi göra, och därför skulle jag på det allvarligaste vilja anhålla hos dem, som vilja ha lagen, att här gå med på utskottets förslag.

Herr Persson i Norrköping: Jag fäste mig särskildt vid ett uttryck i herr Widéns första uttalande, nämligen att det lärer vara synnerligen lätt för ifrågavarande understödsföreningar att utarbета den försäkringstekniska utredning, som det är fråga om. Med anledning häraf vill jag fästa uppmärksamheten på, att hur lätt det än må vara, är det förenadt med kostnader, ty föreningen själf får icke lof att utarbета denna försäkringstekniska utredning. I § 81 andra stycket säges nämligen: »Nämnda utredning skall enligt af tillsynsmyndigheten fastställda grunder upprättas af person, hvilken innehar behörighet att utöfva befattning såsom aktuarie vid lifförsäkringsbolag eller af tillsynsmyndigheten förklarats behörig att upprätta utredningen. *Föreningen* äger att anlita tillsynsmyndigheten för utredningens upprättande och skall i sådant fall ersätta kostnaden härför med belopp, som bestämmes af nämnda myndighet.» I några fall kan det måhända gå så, att man har att härför på platsen, hvarhelst den är belägen, tillgå en person, som fått tillsynsmyndighetens rätt att göra en sådan utredning; men detta är icke regel, utan man måste nog ofta härför anlita en särskildt utbildad person, en aktuarie i ett lifförsäkringsbolag, och en sådan tar betaldt för sitt arbete. Under alla förhållanden äro föreningarnas ekonomiska natur och syfte af den art, att de vilja utan afsevärda driftkostnader kunna bereda

*Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Lag om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

sina medlemmar största möjliga fördelar på billigaste villkor. Detta syfte må ej omintetgöras genom påläggande af onödiga utgifter. Alltså föreligger här lika stort skäl att lämna den försäkrings- tekniska utredningen hvart femte år, som det föreligger för pensionskassorna, och vidhåller jag därför min reservation.

Härmed förklarades öfverläggningen vara avslutad. Herr talmannen framställde propositioner först på godkännande af paragrafen oförändrad samt därefter på godkännande af paragrafen med den ändring, som föreslagits i den af herrar Persson i Norrköping och Lindhagen vid paragrafen afgifna reservationen; och sade herr talmannen sig finna den förstnämnda propositionen hafva flertalets röster för sig. Som emellertid votering begärdes, uppsatt, justerades och anslogs denna voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner 86 § i lagutskottets för gande förslag till lag om understödsföreningar, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt nämnda § med den ändring, som föreslagits i den af herrar Persson i Norrköping och Lindhagen vid §:en afgifna reservationen.

Voteringen utföll med 116 ja och 75 nej, vid hvilken utgång kammaren godkänt utskottets förslag till lydelse af paragrafen.

Som tiden nu, var långt framskriden uppsköts den vidare behandlingen af förevarande utlåtande samt handläggningen af öfriga å föredragningslistan upptagna ärenden till kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag komme att fortsättas.

§ 5.

Herr statsrådet *Berg* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner: angående förvärfvande åt kronan af vissa jordområden för anläggande af en skjutbana för Älfsborgs regemente m. m.; angående bestämmelser för användningen af kronans område å viss del af Vaxön; angående upplåtande åt staden Jönköping af vattenrätt i Rocksjön; och

angående inköp af mark och uppförande af nya byggnader
för folkskoleseminariet i Uppsala.

Ifrågavarande propositioner bordlades på begäran.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4,44 e. m.

In fidem

Per Cronvall.
